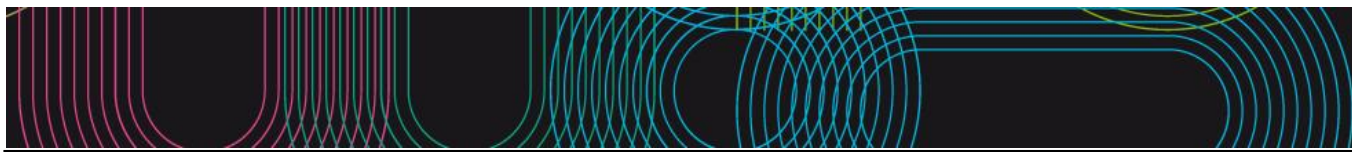

[TABLA DE ERROS](#)

Lugar do erro	Descrición
Apartado de titulación 'Outra información do centro'	Erro de PHP [Warning, script: /var/www/seix/docnet_2.2b/lib/mpdf/mpdf.php, liña: 8511]: fopen(http://www.uvigo.es/opencms/export/sites/uvigo/uvigo_gl/IMAXES/centros/fho/10169084_10203674752333350_1833154243_n-2.jpg_1827634472.jpg): failed to open stream: Connection timed out
Apartado de titulación 'Outra información do centro'	Erro de PHP [Warning, script: /var/www/seix/docnet_2.2b/lib/mpdf/mpdf.php, liña: 8517]: fopen(http://www.uvigo.es/opencms/export/sites/uvigo/uvigo_gl/IMAXES/centros/fho/10169084_10203674752333350_1833154243_n-2.jpg_1827634472.jpg): failed to open stream: Connection timed out

Facultade de Historia

Presentación

Presentación

A Facultade de Historia da Universidade de Vigo, sita no Campus Universitario de Ourense, oferta tres titulacións adaptadas ao Espazo Europeo de Educación Superior (EEES): un Grao e dous Posgraos.

Ademais está en proceso de extinción a titulación de Licenciatura en Historia, tamén en liña cos criterios de referencia do EEES. Xa non se imparte docencia, aínda que no curso 2014-2015 pódense realizar os exames correspondentes a 4º e 5º curso.

Neste ano académico 2014-2015 impártese o **Grao de Xeografía e Historia, remodelado** con respecto a ata agora vixente. A implantación desta remodelación terá un carácter paulatino, polo que neste curso ofértase solo o 1º curso; manténdose do grao anterior en Xeografía e Historia, os cursos de 2º, 3º e 4º.

Neste curso 2014-2015, xunto á habitual **modalidade presencial**, poderase optar pola **modalidade semipresencial**, sempre que se xustifique a imposibilidade de asistir con regularidade ás aulas; os motivos deben estar en relación con obrigas de carácter laboral, familiar, atención a persoas dependentes, actividades deportivas de alto nivel, necesidades educativas especiais. O proceso para acollerse a esta modalidade terá lugar unha vez formalizada a matrícula; estudante debe cubrir un impreso coa solicitude e entregar a documentación xustificativa.

Os docentes poñerán a disposición destes estudantes o material preciso a través da plataforma de teledocencia e os medios para superar as materias do grao, en igualdade de condicións que os presenciais.

A oferta de **Posgrao** contempla dúas titulacións:

- **Mestrado semipresencial en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio**, en colaboración coa Escola Superior de Enxeñaría de Minas do campus de Vigo e a Escola Superior de Conservación-Restauración de Bens Culturais de Pontevedra.
- **Mestrado Interuniversitario de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (USC e U Vigo) coa participación do Instituto de Ciencias do Patrimonio (Incipit) do CSIC.** O seu programa ten unha dobre orientación: profesionalizante e investigadora. Na súa primeira vertente, aspira a formar arqueólogos que poidan desenvolver a súa labor profesional neste campo nos próximos anos; na segunda, dá paso ao programa de doutoramento da USC "Historia, Xeografía e Arte".

Neste documento:

- Localización
- Normativa e Lexislación
- Servizos e Infraestruturas do Centro
- Outra Información do Centro
- Calendario Académico
- Información de Interese

Información básica

Â

O título de Grao en Xeografía e Historia proporciona ao alumno unha serie de competencias que integran un nivel de coñecementos (saber), de capacitación en habilidades e destrezas (saber facer) e o de formación en actitudes e valores (saber ser e estar). Na liña doutras titulacións recoñecidas nas universidades europeas, ao englobar contidos das disciplinas de Xeografía, Historia e Historia da arte, a oferta da nosa Facultade pode dotar ao alumno dunha serie ampla de competencias específicas.

Destaca o **carácter humanístico** das disciplinas cunha longa e consolidada traxectoria académica e universitaria, e a súa capacidade para coñecer a orixe e a evolución de moitas das realidades culturais do noso tempo. En conxunto ofertamos unha formación básica en contidos interdisciplinares relativos ao coñecemento da estrutura diacrónica do pasado, do coordenadas espazo-temporais, interrelacionadas coas xeográficas e artísticas.

A formación inclúe ámbitos temáticos e territoriais específicos e contidos instrumentais, a través das **prácticas** que os nosos estudantes realizan en diversas institucións e empresas. O coñecemento do noso pasado permite achegarse as ferramentas analíticas e conceptuais que a súa vez incitan á reflexión, á crítica e ao respecto pola diversidade e a alteridade; en definitiva o coñecemento doutras realidades, moi variadas fomenta os valores humanos e achega principios éticos tan necesarios na sociedade actual.

O carácter multidisciplinar e polivalente dos estudos (Historia, Arte e Xeografía) capacita para un **amplio abanico de saídas profesionais** aos seus egresados, que resultan tan competitivos como os especializados nunha soa das disciplinas humanísticas, tendo en conta da cada vez maior flexibilidade do actual mercado laboral entre titulacións e postos de traballo. Os servizos educativos, os servizos da administración, os medios de comunicación, os centros de educación superior e secundaria, e un longo espectro de institucións e empresas, proporcionan un marco para desempeño de actividades relacionadas co perfil formativo do grao, preparando para unha gran variedade de actividades.

Ademais, a riqueza histórica, artística, arqueolóxica e natural proporciona unha estreita relación entre os estudos universitarios e o mercado laboral, abrindo unha nova vía de profesionalización ante a crecente consideración do legado cultural herdado como recurso dotado de valor económico ou produtivo. A demanda e saídas profesionais no terreo da conservación, protección, xestión e difusión do patrimonio e o resto de actividades relacionadas co turismo cultural abren un amplo horizonte á saída profesional dos futuros graduados, que poden nesa liña especializarse no máster que este curso ofertamos por primeira vez.

As oportunidades ofrecidas pola constante expansión das actividades económicas relacionadas co patrimonio, a aplicación de normativas de ordenación do territorio e o turismo de calidade xeran unha constante demanda de utilidade das nosas disciplinas. Neste caso tamén ofrecemos a vía dunha maior especialización no máster de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüedad.

Os datos da taxa de eficiencia do noso centro son favorables, achegándose ao 100%. O que sen dúbida indican as taxas é a mellora continua, mostrando o gran interese do alumnado na consecución do título. Os procedementos existentes no Sistema de Garantía Interno de Calidade (SGIC) do centro consideraron CONFORME o informe de seguimento da Titulación de Grao para o último curso avaliado pola ACSUGA (2011-12).

Co obxectivo de dar resposta á demanda social de diferentes profesionais, e aos futuros graduados posibilitase unha continuación académica coherente coa posta en marcha de dous Másteres: Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio.

Máster Interuniversitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade

Universidade de Vigo

CSIC inscpi

Unha situación similar presenta o **Máster de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüedad** orientado á especialización en arqueoloxía.

Guía de Acolida 2014-15

Calendario Académico 2014-15

Organización e Funcionamento do Centro

Facultade de Historia
Universidade de Vigo

Organos de Goberno

- Decanato
- Xunta de Facultade
- Comisión Permanente da Facultade
- Comisión de Garantía de Calidade
- Departamentode Historia, Arte e Xeografía

Á

Equipo de Goberno

- Decana:

Profa. Dra. Beatriz Comendador Rey

Tfno.: 988 38 71 69

dfho@uvigo.es

Â

• Vicedecana:Â

Profa. Dra. Susana Reboreda Morillo

Tfno : 988 38 72 69

rmorillo@uvigo.es

Â

• Secretaria:Â

Dna . María del Carmen Fernández Contreras

Tfno.: 988 38 72 50

sfho@uvigo.es

Normativa e Lexislación

Normativa xeral das Universidades

Normativa específica da Universidade de Vigo

Normativas da Facultade de Historia

- Regulamento Rexime Interno da Facultade de Historia
- Regulamento para a elaboración dos horarios docentes e a planificación de ocupación de espazos na Facultade de Historia de Ourense
- Regulamento de Prácticas Externas
- Regulamento do Traballo de Fin de Grao

Servizos e Infraestructuras do Centro

CAMPUS "VELLO"

A actividade se articula en 3 edificios:

- Edificio Facultades (máis coñecido como Edificio de Ferro)
- Pavillón Olga Gallego (2)
- Pavillón Concepción Ramón Amat (1)

O EDIFICIO FACULTADES

Acceso

- Conserxería
- Aulas

1º andar

- Secretaría Administrativa da Facultade
- Aula de Informática
- Delegación de Alumnos

2º andar

- Laboratorios docentes: Arqueoloxía, Historia da Arte, Xeografía, Historia Medieval
- Aulas

4º andar

- Vicerreitorado do Campus de Ourense
- Decanato
- Salón de Graos

DISTRIBUCIÓN DE AULAS DE HISTORIA - EDIFICIO DE FERRO- CURSO 2014-2015

CURSO AULA HORARIO

- 1º Grao 0.5ª mañá e tarde (Planta Baixa)
- 2º Grao 0.6ª mañá e tarde (Planta Baixa)
- 3º Grao 0.7ª mañá e tarde (Planta Baixa)
- 4º Grao 0.7ª mañá e tarde (Planta baixa)
- Aula de videoconferencia/máster: 2.3 (2º andar)
- Prácticas 1º Grao. Grupo 1, 0.5; Grupo 2, 2.2 (2º andar)
- Prácticas 2º Grao. Grupo 1, 0.6, Grupo 2, 2.3 (2º andar)

PAVILLÓN OLGA GALLEGO (2)

- Despachos dos/as profesores/as (1º andar e soto)
- Laboratorio de Prehistoria, Historia Antigua, Historia Moderna, Historia Contemporánea e Historia de América (soto)

PAVILLÓN CONCEPCION RAMÓN AMAT (1)

- Secretaría do Departamento de Historia, Arte e Xeografía: (1º andar)
- Aula de Máster
- Sala de exposicións ALTERARTE (planta baixa)

DISTRIBUCIÓN DE LABORATORIOS DE HISTORIA - CURSO 2014-15

DENOMINACIÓN LOCALIZACIÓN EDIFICIO

- Laboratorio de Informática PRIMEIRO ANDAR FERRO
- Laboratorio de Xeografía SEGUNDO ANDAR FERRO
- Laboratorio de Arqueoloxía SEGUNDO ANDAR FERRO
- Laboratorio de Historia Medieval SEGUNDO ANDAR FERRO
- Laboratorio de Prehistoria e Historia Antiga SOTO PAVILLÓN 2ª
- Laboratorio de Historia Moderna e Contemporánea SOTO PAVILLÓN 2

PLATAFORMA DE TELEDOCENCIA (<http://fatic.uvigo.es>)

- Curso virtual do Grao en Xeografía e Historia
- Curso virtual do Máster en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural

Manual Primeiros Pasos na plataforma Moodle

Calendario Académico

Pódese acceder ao calendario, horarios e datas de exámenes nos seguintes enlaces:

- Horarios e Datas de Exames 2014/2015
- Calendario Escolar da Universidade de Vigo 2014-2015
- Calendario Escolar da Facultade de Historia 2014-2015
- Programas docentes Grao en Xeografía e Historia 2014-2015

Outra información do centro

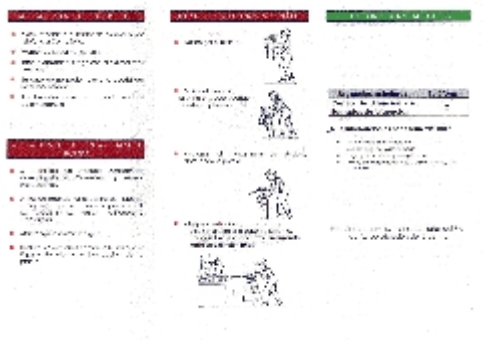

Plan de Autoprotección Universidade de Vigo.

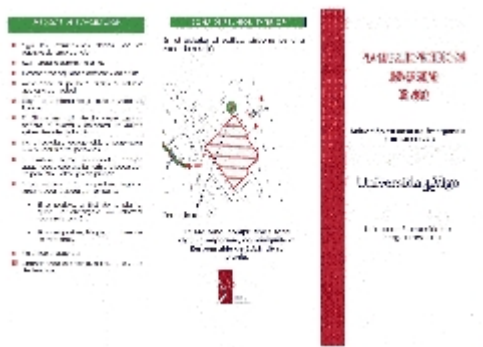
Actuación en caso de Emerxencia Edificio de Ferro

Plan 1

Plan 2

Delegación de alumnos

Funcións

É o órgano de representación estudiantil institucional que se ten artellado na Facultade de Historia.

Todos os alumnos/as poden acudir á sede da Delegación para obter información e facer uso dos seus recursos. Para cubrir as súas necesidades a Delegación ten un orzamento proporcional ao número de alumnos/as que representa. Segundo o Regulamento de Estudiantes no artigo 27, entre os fins da Delegación de alumnos está:

- Actuar como órganos de diálogo coas autoridades académicas no establecemento dunha información adecuada sobre a vida universitaria.
- Xestionar os seus recursos.
- Promover e coordinar actividades de extensión universitaria.
- Elixir os seus representantes perante calquera autoridade, institución ou organización, naqueles casos para os que non exista regulamento de elección.

Actuais Representantes (Marzo 2014)

-
 - Cid Narvaez, Daniel
 - Coello Fernández, M^a de los Angeles
 - Gómez Manso, Belén
 - Morodo del Río, Jose
 - Real López, Arturo
 - Rodríguez Velázquez, Roberto
 - Sánchez Díaz, Roi
 - López López, Marta
- **Representante no Claustro**
 - Fernández Alvarado, Hadrián

Localización

Edificio Facultades. 1º Andar

Tfno: 988 38 73 05

E-mail: dafho@uvigo.es

Normativa

- Regulamento Estudantes
- Estatuto Estudantado (BOE 31/01/2010)
- Normativa de Permanencia da Universidade de Vigo
- Regulamento de Voluntariado
- Plan de Acción Titorial
◦ Outra información de interese para o alumnado
◦ Actividades culturais

Información de Interese

ESTUDAR EN OURENSE

• Estudar na Universidade de Vigo

- Guía turística de Ourense
- Residencia de Estudantes As Burgas
- Aloxamento en Ourense
- Hoteis e Hostais
- Pisos compartidos. Contactar coa ORI.
- Información para o alumnado da Universidade de Vigo:
- Alumnado da Universidade de Vigo

Â

CONTACTOS INTERESE UNIVERSIDADE DE VIGO

Páxina web:

<http://www.uvigo.es/>

Central: 986 81 20 00

Información Xeral: 986 81 36 00

Información ao alumnado: 986 81 36 30

Rexistro xeral da universidade: 986 81 39 02

Rexistro do Campus de Vigo: 986 81 36 10

Rexistro do Campus de Orense: 988 38 71 03

Xerencia: 986 81 35 60.Â xerencia@uvigo.es

Consello Social: 986 81 26 63Â secoso@uvigo.es

Tribunal de Garantías: 986 81 38 30.Â tgarant@uvigo.es

Gabinete de prensa: 986 81 36 04.Â gprensa@uvigo.es

SIOPE.: 986 81 36 30 /37 55.Â siope@uvigo.es

Oficina Osix de Vigo: 986 81 40 60.Â ofix@uvigo.es

Oficina Osix de Orense: 988 38 71 71.Â ofixuo@uvigo.es

Â

AREA DE SERVICIOS Á COMUNIDADE

Servizo de información, orientación e promoción (SIOPE):

986 80 19 49 / 55.Â siope-po@uvigo.es

Actividades culturais: 986 81 36 03/ 26.Â vicext@uvigo.es

Actividades deportivas: 986 81 21 82 / 986 81 22 04;Â deportes@uvigo.es

Servizo de alumnado: 986 81 36 0 /09Â xsadal@uvigo.es

LERD de Vigo: 986 81 37 71 / 72

LERD de Orense: 988 38 71 02

Bolsas: 986 81 19 99 / 813 612.Â bolsas@uvigo.es

Títulos e plans de estudo: 986 81 36 35 / 3632

Asesoría Xurídica: 986 81 35 76

Oficina de I D: 986 81 22 36.Â otri@uvigo.es

Oficina ORI: 986 81 21 78 / 986 81 35 50 ;Â ori@uvigo.es

CACTI: 986 81 21 18

Oficina do Medio Ambiente (OMA): 986 81 38 83;Â oma3@uvigo.es

Oficina Ofoe: 902 366 994 Correo electrónico:Â ofoe@uvigo.es

Oficina Ofie: 986 81 40 86 Correo electrónico:Â ofie@uvigo.es

Â

BIBLIOTECA DO CAMPUS DE OURENSE

Presente fisicamente nos tres campus, aÂ BibliotecaÂ Universitaria conta en cada un deles cunha biblioteca central e varias salas repartidas polas escolas e facultades que compoñen a Universidade.

AA BiliotecaÂ Central do Campus de Ourense, fundada no ano 2000, conta cun fondo de uns 100.000 libros e unhas 750 publicacións periódicas divididas en diferentes temas como son a xeografía, historia, arte, dereito e química.

Servizos que ofrece:

- Préstamo interbibliotecario a nivel nacional e internacional.
- Préstamo para alumnos, PDI e PAS.
- Información bibliográfica, búsquedas e referencias bilbiográficas.
- Catálogo automatizado e colectivo de publicacións periódicas (a nivel nacional).

Contacto:

ConserxeríaÂ (988 387 320)Â -Â Â conbco@uvigo.es; PréstamoÂ (988 387 192)Â -Â Â presour@uvigo.es

DirecciónÂ (988 387 191)Â -Â Â dirbco@uvigo.es; AdministraciónÂ (988 387 158)Â -Â Â admibco@uvigo.es

Subdirección hemerotecaÂ (988 387 230)Â -Â Â subdhbco@uvigo.es; Subdirección adquisiciónsÂ (988 387 285)Â -Â Â subdrbco@uvigo.es

HemerotecaÂ (988 387 322)Â -Â Â hembco@uvigo.es

Â Campus As Lagoas - 32004 - Ourense

Â Horario de atención ao público: De luns a venres de 8:30h a 21:00h

AccesoÂ ao Catálogo da Biblioteca

Â

CONTA DE CORREO ELECTRÓNICO DA UNIVERSIDADE DE VIGO

- Basta con estar matriculado na Universidade e dispor do cartón universitario.
- No momento de formalizar a matrícula créase unha conta de correo cun nome de usuario e coa extensión alumnos.uvigo.es
- Con ese nome de usuario e esa clave tamén poderás acceder á rede WIFI. Todas as instalacións da Universidade de Vigo teñen acceso a internet por rede WIFI
- <http://www.uvigo.es>

CARNET UNIVERSITARIO

O Carné Universitario é unha tarxeta intelixente realizada en colaboración co Santander, que acredita o estudantado, profesorado e personal de administración e servizos como membros da comunidade universitaria.

Â Ademais de todas as funcións asociadas ás tarxetas intelixentes, o carné poderá dispoñer de servizos financeiros 4B Maestro, se se solicitan voluntariamente

- Para qué podes utilizalo?
- Acreditación universitaria
- Acceso a recintos e ordenadores das aulas de informática eÂ persoais*
- Préstamo de libros en bibliotecas
- Consultas en Puntos de Información e, opcionalmente, enÂ caixeirosÂ 4B*
- TarxetaÂ deportiva
- MoedeiroÂ electrónico
- DescontosÂ en comercios
- TarxetaÂ 4B MaestroÂ (opcional)
- Firma Electrónica
- Solicítalo en calquera momento nas Oficinas Universitarias Santander do campus, levando unha fotografía recente. Recíbralo no teu domicilio particular. Para que inclúa o servizo 4B Maestro só necesitas ser titular dunha conta bancaria no Santander. Esta conta non ten nin gastos de administración nin de mantemento.
- O Carné Universitario non hai que renovo-lo cada ano. Para activar a función financeira diríxete á Oficina Universitaria.

SEGURO ESCOLAR

- Os alumnos da Universidade de Vigo, sexa cal for a súa nacionalidade ou estudos que cursen, quedan cubertos por un seguro escolar. Do mesmo xeito que se regula para os niveis educativos previos, a Lei establece aÂ coberturaÂ obrigatoria.
- Ademais, a Universidade de Vigo subscribiu un seguro adicional,Â seguro cum laude,Â para todos os seus alumnos, incluídos aqueles que non quedan cubertos polo seguro obrigatoria. Ambos os seguros páganse no momento de formalizar a matrícula, polo que non teñen custo adicional algún.
- Con carácter complementario aos dous anteriores, a Universidade de Vigo dispón dun seguro voluntario,Â seguro cum laude plus, con maiores coberturas que aqueles e a un custo moi reducido (ao redor de 10 euros por curso).

Â

Â

OUTROS SERVIZOS

- **Actividades Culturais**

- Deportes
- Voluntariado
- Área de Empleo
- Fundación Universidade de Vigo
- Gabinete psicopedagógico
- Tribunal de Garantías

À

Grao en Xeografía e Historia

Materias

Curso 2

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
002G250V01301	Xeografía: Espazos e sociedades	1c	6
002G250V01302	Historia antiga universal	1c	6
002G250V01303	Historia de América precolombina e colonial	1c	6
002G250V01304	Historia medieval universal	1c	6
002G250V01305	Paleografía	1c	6
002G250V01401	Historia: Metodoloxía da historia	2c	6
002G250V01402	Arqueoloxía aplicada	2c	6
002G250V01403	Historia contemporánea universal	2c	6
002G250V01404	Historia da arte medieval	2c	6
002G250V01405	Historia moderna universal	2c	6

Curso 3

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
002G250V01501	Historia antiga da Península Ibérica	1c	6
002G250V01502	Historia da arte moderna	1c	6
002G250V01503	Historia medieval da Península Ibérica	1c	6
002G250V01504	Prehistoria da Península Ibérica	1c	6
002G250V01505	Xeografía aplicada: territorio e paisaxe	1c	6
002G250V01601	Historia contemporánea de España	2c	6
002G250V01602	Historia da arte contemporánea	2c	6
002G250V01603	Historia moderna de España	2c	6
002G250V01604	Mundo actual	2c	6
002G250V01605	Sistemas de representación xeográfica	2c	6

Curso 4

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
002G250V01701	Diplomática e arquivística	1c	6
002G250V01702	Historia de América contemporánea	1c	6
002G250V01901	Epigrafía e numismática	1c	6
002G250V01902	Historia antiga do noroeste da Península Ibérica	1c	6
002G250V01903	Historia da arte de Galicia	1c	6
002G250V01905	Historia medieval de Galicia	1c	6
002G250V01906	Xeografía de Galicia	1c	6

O02G250V01907	Historia contemporánea de Galicia	2c	6
O02G250V01908	Historia do poder e das institucións	2c	6
O02G250V01909	Historia moderna de Galicia	2c	6
O02G250V01911	Prehistoria do noroeste da Península Ibérica	2c	6
O02G250V01981	Prácticas externas	2c	6
O02G250V01991	Traballo de Fin de Grao	2c	12

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Xeografía: Espazos e sociedades				
Materia	Xeografía: Espazos e sociedades			
Código	O02G250V01301			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	2	1c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	de Uña Álvarez, Elena Pilar			
Profesorado	Álvarez Vázquez, Miguel Ángel de Uña Álvarez, Elena Pilar			
Correo-e	edeuna@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Introducción do análise xeográfico nos espazos do ámbito global-local. Estudo das interaccións espazo-sociedade dende novas perspectivas metodolóxicas, dos desequilibrios territoriais e dos problemas sociais.			

Competencias de titulación	
Código	
A3	Coñecemento das claves e desenvolvemento dos espazos xeográficos, (aspectos físicos, humanos, económicos) na súa dinámica socio-territorial
A4	Conciencia crítica da relación entre os fenómenos xeográficos, físicos e humanos, a diferentes escalas territoriais.
A5	Integración das dimensións espacial e temporal na explicación dos procesos territoriais
A6	Coñecemento e aplicación dos principais métodos e técnicas de investigación xeográfica
A7	Uso correcto da información xeográfica como instrumento de interpretación dos sistemas territoriais
A8	Desenvolvemento e aplicación dos procedementos de traballo de campo.
A9	Capacidade de análise e interpretación das paisaxes
B1	Capacidade de análise e síntese.
B2	Aplicación dos coñecementos
B4	Comunicación oral e escrita no idioma propio.
B5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
B7	Capacidade de razoamento crítico.
B9	Traballo en equipo en diversos contextos
B11	Capacidade de aprendizaxe autónoma
B16	Coñecemento doutras culturas.

Competencias de materia		
Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Coñecemento das claves e desenvolvemento dos espazos xeográficos (aspectos físicos, humanos, económicos) na súa dinámica socio-territorial, integrando as dimensións espacial e temporal na información, análise e explicación dos procesos territoriais.	saber saber facer	A3 A5 B5
Conciencia crítica da relación entre os fenómenos xeográficos nas diferentes escalas territoriais, razoando cos coñecementos da materia nos diversos ámbitos culturais nun senso aplicado.	saber saber facer	A4 A6 B2 B7 B16
Capacidade de análise e interpretación das paisaxes	saber saber facer	A9 B1

Uso correcto da información xeográfica como instrumento de interpretación dos sistemas territoriais, co desenrolo da capacidade de aprendizaxe autónomo, de traballo en equipo e da correcta comunicación no idioma propio.	saber facer Saber estar / ser	A7 A8 B4 B9 B11
---	----------------------------------	-----------------------------

Contidos		
Tema		
1. Marco xeral	1.1 Conceptos básicos 1.2 Configuracións categóricas	
2. Estructuras e sistemas	2.1 Contexto global-local 2.2 Organización territorial	
3. Dinámicas e tendencias	3.1 Recursos críticos 3.2 Perspectivas alternativas	

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introductorias	5	3	8
Sesión maxistral	12	15	27
Eventos docentes e/ou divulgativos	8	3	11
Estudo de casos/análises de situacións	3	3	6
Resolución de problemas e/ou exercicios	4	4	8
Saídas de estudo/prácticas de campo	8	4	12
Prácticas autónomas a través de TIC	0	25	25
Titoría en grupo	5	3	8
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	3	22	25
Traballos e proxectos	2	18	20
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introductorias	Actividades para detectar coñecementos previos, intereses e motivacións do alumnado. Presentación dos obxectivos, contidos, metodoloxía e desenvolvemento da materia.
Sesión maxistral	Explicación e reflexión dos contidos teóricos, guiado polo docente, como referentes nas aplicacións prácticas da materia.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Xornadas, mesas redondas, conferencias e debates que permiten afondar ou complementar os contidos da materia, nun formato académico e extra-académico.
Estudo de casos/análises de situacións	Análise, interpretación e proposta de actuacións nun feito ou suceso real para afondar nos fundamentos da materia. Complemento da sesión maxistral.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Resolución dos exercicios prácticos relacionados coa materia, aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e interpretación dos resultados.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Actividades de aplicación dos coñecementos a situación concretas relacionadas coa materia de estudo, nun ámbito fora da aula.
Prácticas autónomas a través de TIC	Aplicación dos coñecementos teórico-prácticos facendo uso das ferramentas virtuais. Desenvolveranse relacionadas coas actividades da materia nun senso autónomo.
Titoría en grupo	Atención ó proceso da comprensión de contidos, adquisición das competencias e realización de actividades.

Atención personalizada	
	Descrición
Titoría en grupo	Atención individualizada ó alumnado para guiar a docencia teórico-práctica, resolver dúbidas nas actividades e promover un aprendizaxe significativo.
Actividades introductorias	Atención individualizada ó alumnado para guiar a docencia teórico-práctica, resolver dúbidas nas actividades e promover un aprendizaxe significativo.

Saídas de estudo/prácticas de campo	Atención individualizada ó alumnado para guiar a docencia teórico-práctica, resolver dúbidas nas actividades e promover un aprendizaxe significativo.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Atención individualizada ó alumnado para guiar a docencia teórico-práctica, resolver dúbidas nas actividades e promover un aprendizaxe significativo.
Estudo de casos/análises de situacións	Atención individualizada ó alumnado para guiar a docencia teórico-práctica, resolver dúbidas nas actividades e promover un aprendizaxe significativo.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Outras	Asistencia e participación activa do alumnado nas actividades, eventos e probas.	10
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Avaliación que inclúe preguntas abertas sobre un tema ou situación plantexados para organizar, relacionar e presentar os coñecementos da materia nunha estrutura extensa.	60
Traballos e proxectos	Presentación dos resultados obtidos (documentación e defensa) sobre o desenvolvemento dunha temática da materia nun aspecto teórico e aplicado.	30

Outros comentarios e segunda convocatoria

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á modalidade presencial serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante una proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio, que representará un 30% desta.

Bibliografía. Fontes de información

FAO, Alimentación y agricultura, <http://www.fao.org/home/es/>, Acceso 2014

Fundación Vida Sostenible, Huella ecológica, http://www.vidasostenible.org/ciudadanos/a1_01.asp#, Acceso 2014

GAPMINDER, Explore the World, <http://www.gapminder.org/>, Acceso 2014

Méndez, R. y Molinero, F., Espacios y sociedades, Ariel Geografía, 1998

ONU, Naciones Unidas, <http://www.un.org/es/>, Acceso 2014

RED AGUA, Huella hídrica, <http://www.huellahidrica.org/>, Acceso 2014

Santos, M., La naturaleza del espacio, Ariel Geografía, 2000

Stiglitz, J., El malestar de la globalización., Taurus, 2002

Varios Autores, Las escalas de la geografía: del mundo al lugar, Ediciones UCLM, 2010

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Xeografía aplicada: territorio e paisaxe/O02G250V01505

Sistemas de representación xeográfica/O02G250V01605

Outros comentarios

A guía docente describe as liñas xerais da materia e concíbese de forma flexible. Pode requirir reaxustes ao longo do curso académico promovidos pola dinámica da clase ou polas situacións que poidan xurdir.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia antiga universal				
Materia	Historia antiga universal			
Código	002G250V01302			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	1c
Idioma				
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Reboreda Morillo, Susana María			
Profesorado	Reboreda Morillo, Susana María			
Correo-e	rmorillo@uvigo.es			
Web	http://rmorillo@uvigo.es			
Descrición xeral	A materia de Historia Aniga Universal impártese no 2º curso de Grao de Xeografía e Historia e está incluída no bloque de Historia Universal. Neste conxunto, cronoloxicamente, está a continuación da Prehistoria Universal, impartida no 1º curso e antes da Historia Medieval Universal, que se imparte neste mesmo curso. O seu cometido principal é achegar aos/as estudantes as principais características das primeiros estados que naceron e se desenvolveron en Exipto, Grecia e Roma, así como establecer elementos comparativos entre as distintas formas en que se manifestou o poder en relación co territorio, a sociedade e a relixión.			

Competencias de titulación	
Código	
A12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
A16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
A20	Coñecemento da historia europea nunha perspectiva comparada
A22	Coñecemento da historia universal
B3	Capacidade de organización e planificación
B4	Comunicación oral e escrita no idioma propio.

Competencias de materia		
Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Adquirir conciencia crítica a través da aproximación e coñecemento doutras sociedades e outras culturas e das posibles comparacións entre as variadas circunstancias do pasado e da actualidade. Estas circunstancias favorecerán el respetar as múltiples diversidades	Saber estar / ser	A12 A20 A22
Demostrar o coñecemento dalgunhas primeiras chamadas "altas culturas da civilización", e analizar deste xeito a orixe de elementos esenciais na nosa cultura: o nacemento da escritura, os primeiros estados consolidados, a estreita xerarquización na sociedade e a diversificación dos distintos sectores económicos.	saber	A16
Comprender e aprehender a universalidade da Historia Antiga a través do análise das denominadas "primeiras altas culturas" e definir os principais elementos dunha das culturas máis emblemáticas de Oriente, coma Exipto, e os dous pilares da civilización occidental: Grecia e Roma.	saber	A22
Aplicar, a través das actividades de tipo práctico, a organización e planificación da información que a través das exposicións teóricas e das lecturas individuais adquiriron os/as estudantes nas explicacións do temario e por esta vía interiorizar os coñecementos adquiridos	saber facer Saber estar / ser	B3
Argumentar a práctica adecuada da lingua oral e escrita a través das probas complementarias orais e escritas.	saber facer	B4

Contidos	
Tema	
Tema 1. Aspectos introductorios	1.1 Definición e límites da Historia Antiga 1.2. Conceptos e problemática 1.3. Os territorios e os seus límites cronolóxicos

Tema 2. As distintas formas do Estado nos respectivos territorios. Evolucións e límites

2.1. Exipto: O poder unipersonal e a unificación do territorio. As principais razóns das crisis
2.2. Grecia: Da Idade do Bronce á do Ferro. Da monarquía o sistema das poleis ou cidades-etado independentes
2.3. Roma: Breve panorama: Da monarquía ao Imperio

Tema 3. A Sociedade

3.1 Os principais grupos sociais de Exipto na antigüidade.
3.2 A cidadanía e outros grupos sociais na Grecia Clásica: Atenas e Esparta.
3.3. Os patricios e os plebeios na Roma Republicana.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	2	4
Sesión maxistral	21	28	49
Seminarios	12	27	39
Titoría en grupo	3	3	6
Traballos tutelados	3	13	16
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0	2
Presentacións/exposicións	4	7	11
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	1	2
Probas de resposta curta	2	19	21
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Exposición e debate sobre os coñecementos previos dos/as estudantes sobre o temario a expoñer e aclaración dos aspectos básicos da materia
Sesión maxistral	Exposicións teóricas sobre o temario co apoio ilustrativo dos textos antigos e material gráfico e iconográfico
Seminarios	Debates e análise das fontes de coñecemento da Historia Antiga, especialmente literarias, en relación cos temas expostos nas sesións maxistrais. Resérvanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia
Titoría en grupo	Aclaración de dúbidas sobre a materia, principalmente daquelas relacionadas co traballo individuais e en grupo e as prácticas cos textos literarios
Traballos tutelados	A. En grupo: máximo dúas persoas, a escoller un tema relacionado cos aspectos da sociedade de Exipto, Grecia ou Roma B. Individual: Ensaio breve sobre personaxes destacados nesas culturas da Antigüidade
Eventos docentes e/ou divulgativos	Resérvanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia.
Presentacións/exposicións	Os/as estudantes escollerán un personaxe de relevancia das culturas tratadas. Deberán entregar unha presentación que será colgada da plataforma docente; en torno a estas presentacións realizarase un debate, na aula ou virtual. O traballo en grupo referido a un aspecto social será exposto por un dos/as estudantes, a elección da docente, durante 10 ou 15 minutos. Esta presentación tamén será colgada na plataforma docente
	Nas exposicións se terá en conta a capacidade de expresión oral e os medios empregados

Atención personalizada

	Descrición
Actividades introdutorias	Nestas actividades agárdase que sexan os/as estudantes os protagonistas, no sentido en que deberán manifestar a través dos seus comentarios, análises e dúbidas, tanto o nivel de coñecemento das sesións maxistrais, como os aspectos non comprendidos. A labor da docente limitarase a centrar os temas a tratar e a resolver aqueles problemas que en conxunto ofrezan dificultades. Sempre que os estudantes o soliciten, se proporcionará bibliografía específica.
Seminarios	Nestas actividades agárdase que sexan os/as estudantes os protagonistas, no sentido en que deberán manifestar a través dos seus comentarios, análises e dúbidas, tanto o nivel de coñecemento das sesións maxistrais, como os aspectos non comprendidos. A labor da docente limitarase a centrar os temas a tratar e a resolver aqueles problemas que en conxunto ofrezan dificultades. Sempre que os estudantes o soliciten, se proporcionará bibliografía específica.

Titoría en grupo	Nestas actividades agárdase que sexan os/as estudantes os protagonistas, no sentido en que deberán manifestar a través dos seus comentarios, análises e dúbidas, tanto o nivel de coñecemento das sesións maxistrais, como os aspectos non comprendidos. A labor da docente limitárase a centrar os temas a tratar e a resolver aqueles problemas que en conxunto ofrezan dificultades. Sempre que os estudantes o soliciten, se proporcionará bibliografía específica.
Traballos tutelados	Nestas actividades agárdase que sexan os/as estudantes os protagonistas, no sentido en que deberán manifestar a través dos seus comentarios, análises e dúbidas, tanto o nivel de coñecemento das sesións maxistrais, como os aspectos non comprendidos. A labor da docente limitárase a centrar os temas a tratar e a resolver aqueles problemas que en conxunto ofrezan dificultades. Sempre que os estudantes o soliciten, se proporcionará bibliografía específica.
Presentacións/exposicións	Nestas actividades agárdase que sexan os/as estudantes os protagonistas, no sentido en que deberán manifestar a través dos seus comentarios, análises e dúbidas, tanto o nivel de coñecemento das sesións maxistrais, como os aspectos non comprendidos. A labor da docente limitárase a centrar os temas a tratar e a resolver aqueles problemas que en conxunto ofrezan dificultades. Sempre que os estudantes o soliciten, se proporcionará bibliografía específica.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	A proba escrita consistirá en preguntas concretas sobre a temática exposta na aula, tanto de carácter teórico como práctico. Ademais dos coñecementos adquiridos, espírito crítico e capacidade de síntese, deberán mostrar a súa capacidade de expresión escrita na lingua propia.	60
Seminarios	Análises e comentarios críticos das fontes que nos proporcionan o coñecemento da historia antiga: textos, iconografía e material arqueolóxico. Poderá completarse cun análise crítico dalgún documental visionado na aula. Valoraranse a capacidade de relacionar esas fontes co material teórico e a capacidade oral e escrita-	20
Traballos tutelados	Dous traballos breves: 1. En grupo, dun máximo de 2, resumo sobre un aspecto da sociedade das culturas do temario que se concretará a inicios do curso. Podereá ser exposto ou ser presentado por escrito 2. Breve ensaio que se entregará en formato presentación sobre un personaxe destacado da antigüidade de Exipto, Grecia ou Roma	5
Presentacións/exposicións	As presentacións e exposicións se relacionan cos traballos tutelados. O primeiro dun personaxe significativo de cada unha das tres culturas expostas., entregárase en formato presentación, O segundo dun aspecto significativo da sociedade será exposto por un dos estudantes a elección do profesor. A cualificación será compartida polos/as integrantes do grupo. Terase en conta a capacidade de expresión oral na lingua propia, a capacidade de síntese e o formato da presentación.	5
Outras	Asistencia e participación activa nas sesións tanto teóricas como prácticas	10

Outros comentarios e segunda convocatoria

Todos/as os/as estudantes matriculados na materia teñen dereito a ser avaliados mediante un exame final (artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo).

Aqueles alumnos que non poidan acollerse á modalidade presencial serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final. Esta proba consistirá en 6 preguntas curtas, un comentario de texto e a resolución dun mapa mudo. O estudante deberá entregar un traballo obrigatorio, sobre un tema que se determinará de acordo co responsable da materia sobre un aspecto da sociedade dos temas tratados, deberá entregalo no momento de realizar a proba escrita e representará un 30% da cualificación global.

Bibliografía. Fontes de información

...

...

-Beltran, F. y F. Marco: *Atlas de Historia Antigua*, Zaragoza, 1996, Depósito: OUR 51458

-Bravo, G.: *Historia del mundo antiguo: una introducción crítica*, Madrid, 2008, OUR 931 /719

-Gómez Pantoja, J. (coord.): *Historia antigua (Grecia y Roma)*, Barcelona, 2003, OUR 931 /198

-Domínguez Monedero A.J. y J. Pascual: *Atlas histórico del mundo griego antiguo*, Madrid, 2006, OUR 931 /568

- Donadoni, S.: *El hombre egipcio*, Madrid, 1991,Â Â [OUR 931 /287](#)
- Fernández Prieto, F.J.: *Historia antigua de Grecia y Roma*, Valencia, 2005,Â Â [OUR 931 /260](#)
- García Moreno, L.Â et aliiÂ : *Historia del mundo clásico a través de sus textos. I. Grecia*, Madrid, 1999, [OUR 931 /228](#) Â v.1
- García Moreno, L. et alii: *Historia del mundo clásico a través de sus textos. II. Roma*, Madrid, 1999,Â [OUR 931 /228](#) Â v.2
- Giardina, A. (ed.): *El hombre romano*. Madrid, 1991, [OUR 931 /226](#)
- Gómez Espelosín, F.J.: *Historia de Grecia en la Antigüedad*, Madrid,Â 2011.
- Gómez Espelosín, F.J.: *Historia de Grecia Antigua*, Madrid, 2001, [OUR 931 /152](#)
- Iriarte Goñi, A.: *Historiografía y mundo griego*, Bilbao, 2011, [OUR 930 /223](#)
- Kemp, B.J.: *El antiguo Egipto: anatomía de una civilización*, Barcelona, 1996, [OUR 931 /262](#)
- Lara Peinado, F.(dir): *Diccionario de instituciones de la antigüedad*. Madrid, 2009,Â Â [OUR 931 /770](#)
- Sanmartin, J. y J.M. SerranoÂ *Historia antigua del Próximo Oriente : Mesopotamia y Egipto*, Madrid, 1998,Â Â [OUR 931 /232](#)
- Shaw, I. y P. Nicholson: *Diccionario Akal del Antiguo Egipto*, Madrid, 2004,Â Â Â [OUR 931 /517](#)
- Vernat, J.-P. (ed.): *El hombre griego*, Madrid, 1993,Â Â [OUR 931 /236](#)

Recomendaciones

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia de América precolombina e colonial				
Materia	Historia de América precolombina e colonial			
Código	002G250V01303			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	1c
Idioma	Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Sixirei Paredes, Carlos Manuel			
Profesorado	Sixirei Paredes, Carlos Manuel			
Correo-e	sixirei@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Estudio das orixes e desenvolvemento das culturas indíxenas americanas e dos procesos de descubrimento, conquista e colonización do novo mundo.			
Competencias de titulación				
Código				
A12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado			
A13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais			
A14	Coñecemento da estrutura diacrónica xeral do pasado.			
A16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade			
A17	Capacidade de ler textos historiográficos e documentos orixinais na propia lingua así como de transcribir, resumir e catalogar información de forma pertinente.			
A22	Coñecemento da historia universal			
B1	Capacidade de análise e síntese.			
B2	Aplicación dos coñecementos			
B3	Capacidade de organización e planificación			
B4	Comunicación oral e escrita no idioma propio.			
B7	Capacidade de razoamento crítico.			
B8	Compromiso ético e responsabilidade social			
B9	Traballo en equipo en diversos contextos			
B10	Atención á diversidade e á multiculturalidade.			
B11	Capacidade de aprendizaxe autónoma			
B15	Sensibilidade cara temas ambientais.			
B16	Coñecemento doutras culturas.			
Competencias de materia				
Competencias de materia			Tipoloxía	Competencias
Coñecer a evolución dos diversos modelos sociais que se desenvolven no continente americano na etapa precolombina (tribal, caciquil, cidades estado, imperios)			saber	A14 A16 B4 B9 B10 B16
Coñecer e comprender os cambios que se producen en América despois da chegada dos europeos			saber	A14 A22 B4 B11

Desenvolver unha capacidade crítica con respecto aos acontecementos históricos do pasado	Saber estar / ser	A12 A13 B1 B7 B8 B11 B15
Manexar fontes directas e indirectas e saber utilizar textos parahistóricos relacionados cos procesos a analizar	saber facer	A17 B2 B3

Contidos

Tema	
1. América Precolombina	1.1 As orixes do home americano 1.2 As primeiras culturas e os modelos de organización social 1.3 As grandes culturas indíxenas
2. América colonial	2.1 As navegacións atlánticas 2.2 Descubrimento e conquista de América 2.3 Os diversos modelos de ocupación do territorio e a súa organización administrativa 2.4 A economía das colonias europeas 2.5 Sociedade e cultura na etapa colonial

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminarios	6	14	20
Titoría en grupo	8	15	23
Traballos de aula	4	15	19
Traballos tutelados	5	20	25
Sesión maxistral	22	34	56
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0	2
Actividades introdutorias	1	0	1
Probas de resposta curta	2	2	4
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminarios	Sesións dirixidas a grupos que traballarán dende o comezo do curso nun tema práctico concreto. Estos traballos terán tamén horas de tutelaxe. Resérvanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento e a Facultade.
Titoría en grupo	Discusión e resolución de problemas xurdidos na realización dos traballos prácticos e nas clases maxistras.
Traballos de aula	Actividades destinadas a exercicios prácticos.
Traballos tutelados	Atención personalizada a resolución de problemas derivados da realización dos traballos individuais.
Sesión maxistral	Exposición das liñas de interpretación e desenvolvemento dos temas que forman parte do programa de contidos.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Asistencia a eventos ou actividades divulgativas.
Actividades introdutorias	Explicación da metodoloxía e do programa de actividades da asignatura, así como do sistema de avaliación.

Atención personalizada

	Descrición
Traballos de aula	Explicación das liñas xerais da realización dos traballos persoais e resolución de dúbidas.
Traballos tutelados	Explicación das liñas xerais da realización dos traballos persoais e resolución de dúbidas.
Sesión maxistral	Explicación das liñas xerais da realización dos traballos persoais e resolución de dúbidas.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Traballos de aula	Comentarios de texto e material gráfico que será suministrado polo profesor.	20
Traballos tutelados	As sesións de traballo tutelado avaliaranse mediante a realización dun traballo a desenrolar sobre algún tema do programa.	30
Sesión maxistral	Valorarase mediante probas de resposta curta.	40
Outras	En todas as actividades e probas que conforman a programación valorarase a asistencia e participación do alumnado.	10

Outros comentarios e segunda convocatoria

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á avaliación continúa, serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio que representará un 30% desta.

Bibliografía. Fontes de información

BETHELL, L. (ed.), Historia de América Latina (Vols. I-IV), Crítica, 1990

CIUDAD, A.; LUCENA, M.; MALAMUD, C., Manual de Historia Univesarl. Historia de América. Tomo X, Historia 16, 1992

VARIOS, Historia General de América Latina. Vols. I-V, UNESCO, 2000

MARCHENA, J.; GARAVAGLIA, J.C, América Latina de los orígenes a la independencia, Crítica, 2005

NAVARRO GARCÍA, L. (dir.), Historia de las Américas. T I-II, Alhambra, 1992

RAMOS, D. (coord.), Manual de Historia Universal. Vols. IX-XI, Nájera, 1987

SIXIREI PAREDES, C., Historia de América. T. I, Ir Indo, 2009

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Historia de América contemporánea/O02G250V01702

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia medieval universal				
Materia	Historia medieval universal			
Código	002G250V01304			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	1c
Idioma	Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Durany Castrillo, Mercedes			
Profesorado	Durany Castrillo, Mercedes			
Correo-e	mdurany@uvigo.es			
Web	http://fatic.uvigo.es			
Descrición	Coñecemento e comprensión dos caracteres específicos da sociedade medieval entre os séculos IV ao XV xeral			

Competencias de titulación

Código	
A12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
A17	Capacidade de ler textos historiográficos e documentos orixinais na propia lingua así como de transcribir, resumir e catalogar información de forma pertinente.
A20	Coñecemento da historia europea nunha perspectiva comparada
A22	Coñecemento da historia universal
B1	Capacidade de análise e síntese.
B2	Aplicación dos coñecementos
B7	Capacidade de razoamento crítico.
B14	Motivación pola calidade
B16	Coñecemento doutras culturas.

Competencias de materia

Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Obxectivos	saber	A20 A22 B1
Coñecer e comprender as liñas básicas de evolución histórica da sociedade medieval nos tres ámbitos culturais: Occidente, Bizancio e Islam		
Analizar e comentar as fontes de información e materiais básicos para o estudo da Idade Media	saber facer	A17 B2 B14
Adquirir conciencia do legado da Idade Media para entender e explicar de forma crítica a sociedade actual	Saber estar / ser	A12 B7 B16

Contidos

Tema	
1.- Introducción á Idade Media	1.1.- Concepto, periodización e valoración da Idade Media 1.2.- Fontes e bibliografía para o estudo da Idade Media 1.3.- O legado da Idade Media
2.- Alta Idade Media (ss. IV -X)	2.1.- Os reinos xermánicos e o nacemento da Cristiandade occidental 2.2.- A época carolinxia 2.3.- O imperio bizantino 2.4.- O nacemento do Islam

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Sesión maxistral	15	12	27
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0	2
Seminarios	6	12	18
Traballos tutelados	7	18	25
Presentacións/exposicións	6	12	18
Saídas de estudo/prácticas de campo	2	4	6
Traballos de aula	6	12	18
Titoría en grupo	1	3	4
Informes/memorias de prácticas	0	10	10
Probas de resposta curta	1	5	6
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	12	14
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividade encamiñada a tomar contacto cos alumnos e presentarles o programa docente da asignatura
Sesión maxistral	Exposición por parte da profesora dos contidos dalgúns temas do programa, así como as bases teóricas e directrices doutros traballos a desenrolar polos alumnos
Eventos docentes e/ou divulgativos	Resérvanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia.
Seminarios	Actividades encamiñadas a complementar os contidos da materia mediante a realización de pequenos traballos: comentario de texto, recensión dun libro monográfico, informe sobre a práctica de campo. Resérvanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia de xeito que computan nas actividades dirixidas.
Traballos tutelados	Os alumnos preparan en pequenos grupos un tema monográfico da materia que require búqueda e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, elaboración do guión, selección de textos e interpretación histórica.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante a profesora e o resto da clase do tema monográfico seleccionado (traballo tutelado).
Saídas de estudo/prácticas de campo	Actividade de aplicación dos coñecementos a realidades do entorno: visita de mosteiros, castelos, vilas... e lectura histórica da paisaxe
Traballos de aula	Actividade que se realizará na aula e baixo as directrices e supervisión da profesora, na que se traballarán as metodoloxías que permiten a elaboración dos contidos teóricos dun tema.
Titoría en grupo	Sesión que realiza a profesora cos alumnos para asesorarles nas actividades a desenrolar, resolver dúbidas e problemas, e facer un seguimento do proceso de aprendizaxe.

Atención personalizada

	Descrición
Titoría en grupo	A profesora manterá cos alumnos unha atención personalizada tanto no despacho nas horas de titoría, como de forma permanente a través do correo electrónico e da plataforma Tem@.
Traballos tutelados	A profesora manterá cos alumnos unha atención personalizada tanto no despacho nas horas de titoría, como de forma permanente a través do correo electrónico e da plataforma Tem@.
Saídas de estudo/prácticas de campo	A profesora manterá cos alumnos unha atención personalizada tanto no despacho nas horas de titoría, como de forma permanente a través do correo electrónico e da plataforma Tem@.
Seminarios	A profesora manterá cos alumnos unha atención personalizada tanto no despacho nas horas de titoría, como de forma permanente a través do correo electrónico e da plataforma Tem@.

Traballos de aula	A profesora manterá cos alumnos unha atención personalizada tanto no despacho nas horas de tutoría, como de forma permanente a través do correo electrónico e da plataforma Tem@.
Informes/memorias de prácticas	A profesora manterá cos alumnos unha atención personalizada tanto no despacho nas horas de tutoría, como de forma permanente a través do correo electrónico e da plataforma Tem@.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Traballos tutelados	Os temas monográficos preparados polos alumnos en pequenos grupos de traballo, avaliaráanse: o guión do traballo, a estrutura e contidos, as fontes e bibliografía empregadas, así como a exposición oral ante a profesora e o resto de alumnado	30
Seminarios	Os seminarios e clases prácticas serán avaliados mediante tres informes o memorias: Un comentario de texto A recensión dun libro monográfico Un informe sobre a práctica de campo	20
Sesión maxistral	As sesións maxistrais que desenrolan parte do temario do programa serán avaliadas mediante dúas probas: Unha de resposta curta a mediados do cuadrimestre e outra de resposta longa ao final de curso	40
Traballos de aula	Idem sesión maxistral	0
Outras	A entrega puntual dos traballos, informes de prácticas, así como a asistencia e participación activa dos alumnos nas clases	10

Outros comentarios e segunda convocatoria

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais. Aqueles alumnos que non se acollan á modalidade presencial examinaranse de todo o programa da materia, o cal deberán preparar a partir da bibliografía básica sinalada. Asemade, deberán realizar obrigatoriamente un traballo práctico ou bibliográfico relacionado coa materia, o cal será comunicado ao profesor responsable con anterioridade ao remate das sesións presenciais e entregado na data do exame final.Â

Examen final:

Desenvolvemento dun temaÂ ou pregunta amplia: 40%Â

Un comentario de texto: 30%

Traballo práctico: 30%.

Â

Â

Bibliografía. Fontes de información

Gª de Cortázar, J.A. e Sesma Muñoz, J.A., Manual de Historia Medieval , Madrid, Alianza Editorial, 2008

Ladero Quesada, M.F. e López Pita, P., , Introducción a la historia del occidente medieval , Madrid, Editorial Universitaria Ramón Areces, , 2009

Álvarez Palenzuela, V.A. (coord.), , Historia Universal de la Edad Media , Barcelona, Ariel, 2002

Donado Vara, J. e Echevarría Arsuaga, A., , La Edad Media: siglos V-XII, Madrid, Editorial Universitaria Ramón Areces, , 2009

Donado Vara, J. Echevarría Arsuaga, A. e Barquero Goñi, C., , La Edad Media: siglos XIII-XV , Madrid, Editorial Universitaria Ramón Areces, 2009

Mitre Fernández, E., Textos y documentos de época medieval (análisis y comentario), Barcelona, Ariel, 1992

<http://www.medievalismo.org>, , ,

<http://www.cervantesvirtual.com/historia/textos/medieval>, , ,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Historia medieval da Península Ibérica/O02G250V01503

Historia medieval de Galicia/O02G250V01905

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Paleografía				
Materia	Paleografía			
Código	O02G250V01305			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	1c
Idioma				
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Vaquero Díaz, María Beatriz			
Profesorado	Vaquero Díaz, María Beatriz			
Correo-e	mdiaz@uvigo.es			
Web	http://fatic.uvigo.es			
Descrición xeral	A materia Paleografía permite ao alumnado coñecer as características gráficas dos ciclos da escritura latina, así como os sistemas abreviativos e de datación documental utilizados. Capacítao ademais para ler e editar fontes documentais manuscritas que utilizan o alfabeto latino.			

Competencias de titulación

Código	
A14	Coñecemento da estrutura diacrónica xeral do pasado.
A15	Coñecemento de linguas antigas
A17	Capacidade de ler textos historiográficos e documentos orixinais na propia lingua así como de transcribir, resumir e catalogar información de forma pertinente.
A23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica.
B2	Aplicación dos coñecementos
B5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
B7	Capacidade de razoamento crítico.
B11	Capacidade de aprendizaxe autónoma
B14	Motivación pola calidade

Competencias de materia

Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Ler, transcribir e editar fontes documentais manuscritas que utilizan o alfabeto latino	saber saber facer Saber estar / ser	A14 A15 A17 A23 B2 B5 B11 B14
Coñecer e interpretar as características gráficas, abreviaturas e sistemas de datación documental utilizados na escritura latina.	saber saber facer	A15 A17 B2 B7

Contidos

Tema	
1.- Os grandes ciclos da escritura latina.	1.1.- Definición e evolución do concepto de paleografía. 1.2.- Os grandes ciclos da escritura latina e o vocabulario básico da paleografía. 1.3.- O ciclo escriturario romano. 1.4.- As escrituras dos reinos xermánicos. A escritura visigótico-mozárabe. 1.5.- A escritura carolina. 1.6.- A escritura gótica. 1.7.- A escritura cortesana e procesal. 1.8.- A escritura humanística e a imprenta.

2.- Materiais, braquigrafía e datación documental.	2.1.- Materiais e instrumentos escriptorios. 2.2.- Abreviaturas, sistemas abreviativos e signos de puntuación e corrección. 2.3.- Datación documental.
3.- Elaboración de coleccións documentais.	3.1.- Normas de edición documental. 3.2.- Elaboración de índices.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	15	15	30
Seminarios	23	55	78
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0	2
Titoría en grupo	2	0	2
Resolución de problemas e/ou exercicios	5	0	5
Probas de resposta curta	1	15	16
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	2	15	17
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Sesión maxistral	Exposicións nas que se familiarizará ao alumnado coas principais características gráficas, sistemas abreviativos, normas de edición e sistemas de datación documental da escritura latina.
Seminarios	Actividades en grupo nas que se realizarán prácticas de lectura, transcripción, datación e edición sobre documentación manuscrita pertencente aos distintos ciclos da escritura latina.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Resérvanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia .
Titoría en grupo	Nas titorías en grupo resolveranse dúbidas sobre os contidos da materia e a metodoloxía utilizada para a realización dos exercicios.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividades nas que se realizarán exercicios sobre normas de búsqueda e edición documental e elaboración de índices.

Atención personalizada	
	Descrición
Seminarios	A atención personalizada realizarase a través das titorías en grupo e de TIC a partir das ferramentas propias da plataforma TEM@. Consistirá na resolución por parte do profesorado de dúbidas sobre a materia e na revisión dos materiais xerados nos seminarios e nas probas de avaliación escritas.
Resolución de problemas e/ou exercicios	A atención personalizada realizarase a través das titorías en grupo e de TIC a partir das ferramentas propias da plataforma TEM@. Consistirá na resolución por parte do profesorado de dúbidas sobre a materia e na revisión dos materiais xerados nos seminarios e nas probas de avaliación escritas.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	A sesión maxistral será avaliada mediante unha proba de resposta curta na que o alumnado deberá resolver e explicar exercicios sobre datación documental, desenvolvemento de abreviaturas e normas de edición realizados sobre fontes manuscritas.	40
Seminarios	Os seminarios avaliaranse mediante unha proba práctica de execución de tarefas reais na que o alumnado deberá datar, rexestar e transcribir un documento manuscrito.	50
Outras	En todas as actividades, probas e eventos que conforman a programación valorarase a asistencia e participación do alumnado.	10

Outros comentarios e segunda convocatoria

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo).

Aqueles estudantes que non podan acollerse á modalidade presencial serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba práctica de execución de tarefas reais na que o alumnado deberá datar, rexestar e transcribir un documento manuscrito (50% da nota final) e unha proba de resposta curta na que o alumnado deberá resolver e explicar exercicios sobre datación documental, desenvolvemento de abreviaturas e normas de edición realizados sobre fontes manuscritas (50% da nota final).

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía básica

Casado Quintanilla, B. (1997): *Láminas de la Cátedra de Paleografía y Diplomática*. Madrid, UNED. OUR 930.2 /126

Láminas Paleografía 90/91 (1990): Santiago de Compostela, Universidade de Santiago de Compostela - Área de Ciencias e Técnicas Historiográficas. OUR 930.2 /18

Millares Carlo, A. (1983): *Tratado de Paleografía Española*. Madrid, Espasa Calpe. OUR 930.2 /35

Paleografía y Diplomática de la UNED (1991): Madrid, UNED. OUR 930.2 /11

Petruci, A. (2003): *La ciencia de la escritura. Primera lección de Paleografía*. Buenos Aires, Fondo de Cultura Económica. FFT 003 PET cie

Riesco Terrero, A. (ed.) (1999): *Introducción a la Paleografía y la Diplomática general*. Madrid, Síntesis. OUR 930.2 /55

Riesco Terrero, A. et al. (2003): *Vocabulario científico-técnico de Paleografía, Diplomática y ciencias afines*. Madrid, Barrero&Azedo. OUR 930.2 /95

Romero Tallafigo, M. et al. (1995): *Arte de leer escrituras antiguas. Paleografía de lectura*. Huelva, Universidad de Huelva. OUR 930.2 /57

Bibliografía específica

Agustí y Casanovas, J.; Voltes Bou, P. (1952): *Manual de cronología española y universal*. Madrid, CSIC.

Boullón Agrelo, I.; Monteagudo, H. (2009): *De verbo a verbo. Documentos en galego anteriores a 1260*. Anexo da revista *Verba*, Santiago de Compostela, Universidade de Santiago de Compostela. OUR 811.134.4 /187

Capelli, A. (1988): *Cronologia, cronografia e calendario perpetuo: dal principio dell'era cristiana ai nostri giorni*. Milán, Ulrico Hoepli. Depósito: OUR 33903

De Hamel, Ch. (1999): *Copistas e iluminadores*. Madrid, Akal. OUR 75 /209

Documentos selectos para el estudio de los orígenes del romance en el Reino de León. Siglos X-XII (2003): León, Fundación MonteLeón-Caja España-Colección "Fuentes y Estudios de Historia Leonesa". OUR 930.2 /119

López Gómez, P.; Gallego Domínguez, O. (2007): *El documento de archivo. Un estudio*. A Coruña, Universidade da Coruña. OUR 930.25 LOP doc

Manual de Sigilografía (1996): Madrid, Subdirección General de los Archivos Estatales, Norma realizada por María Carmona de los Santos. OUR 930.2 /59

Nomenclátor de Galicia. Toponimia oficial das provincias, concellos, parroquias e lugares (2003): Santiago de Compostela, Xunta de Galicia. FFT 806.99 NOM deg - http://cpapx.xunta.es/toponimia-oficial?content=/Portal-Cpapx/Contidos/Estandar/Secretaria_xeral/Servizos/busca_directa_toponimia.html [Consulta 31/05/2010]

Riesco Terrero, A. (1983): *Diccionario de abreviaturas hispanas de los siglos XIII al XVIII*. Salamanca. OUR 930.2 /76

Ruíz García, E. (1988): *Manual de Codicología*. Madrid, Fundación Germán Sánchez Ruipérez. Depósito: OUR 33877

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Diplomática e arquivística/O02G250V01701

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia: Metodoloxía da historia				
Materia	Historia: Metodoloxía da historia			
Código	O02G250V01401			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	2	2c
Idioma	Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Presedo Garazo, Antonio			
Profesorado	Presedo Garazo, Antonio Rodicio Pereira, Laura			
Correo-e	antonio.presedo@terra.es			
Web				
Descrición xeral	Introducción ao estudo dos problemas metodolóxicos, fontes e técnicas de investigación ligadas a produción e coñecemento histórico.			

Competencias de titulación

Código	
A17	Capacidade de ler textos historiográficos e documentos orixinais na propia lingua así como de transcribir, resumir e catalogar información de forma pertinente.
A18	Coñecemento e habilidade para usar os instrumentos de recompilación de información tales como catálogos bibliográficos, inventarios de arquivo e referencias electrónicas.
A23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica.
B1	Capacidade de análise e síntese.
B2	Aplicación dos coñecementos
B5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
B12	Capacidade para imprevistos, creatividade e lideranza
B13	Iniciativa e espírito emprendedor
B14	Motivación pola calidade

Competencias de materia

Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Coñecer os principais tipos de fontes históricas e os problemas que plantea a súa utilización ou crítica.	saber saber facer	A17 A23 B1
Coñecer e tomar conciencia dos problemas metodolóxicos e técnicas de investigación histórica, que non se poden desligar de cuestións teóricas que aluden a un sustrato conceptual elaborado.	saber saber facer	A18 B5 B14
Recoñecer e experimentar con distintos tipos de fontes e técnicas de investigación relacionadas co coñecemento histórico e a súa produción	saber saber facer	A23 B1 B2 B12
Reflexionar e indagar sobre áreas limítrofes ou de fronteira como a socioloxía, antropoloxía, economía e outras ciencias sociais, coas que o historiador pode compartir metodoloxías de traballo, co fin de incentivar a colaboración interdisciplinaria.	saber facer Saber estar / ser	A23 B5 B13

Contidos

Tema	
1. A produción do coñecemento histórico: teoría e método	1.1. Epistemoloxía e metodoloxía da historia. 1.2. Heurística e hermenéutica: tipoloxía e crítica de fontes. 1.3. Relación teoría/método e método/fontes. 1.4. Historia e tempo: cronoloxía e periodización.

2. A metodoloxía histórica	2.1. As metodoloxías e técnicas cualitativas. 2.2. As metodoloxías e técnicas cuantitativas. 2.3. As metodoloxías de traballo compartidas con outras Ciencias Sociais e apertura interdisciplinaria.
3. O proceso de investigación histórica	3.1. O oficio ou práctica do historiador e a investigación histórica. 3.2. Deseño e pasos na elaboración dun traballo de investigación histórica.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Sesión maxistral	24	30	54
Seminarios	2	6	8
Prácticas en aulas de informática	2	4	6
Prácticas externas	1	2	3
Traballos tutelados	8	20	28
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0	2
Titoría en grupo	2	0	2
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	4	24	28
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	2	4	6
Informes/memorias de prácticas	0	2	2
Traballos e proxectos	2	8	10
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Sesións encamiñadas, por unha banda, a tomar contacto e obter información do alumnado e, por outra, a presentar o programa da materia.
Sesión maxistral	Exposición oral dos contidos da materia por parte do profesor.
Seminarios	Actividades en grupo nas que se fará a presentación e introducción teórica das clases prácticas así como dos traballos tutelados.
Prácticas en aulas de informática	Actividade orientada a familiarizar o alumno coa búsqueda e utilización de fontes documentais a través da rede.
Prácticas externas	Actividade encamiñada a familiarizar o alumno coa búsqueda, manexo e recollida de información dos distintos tipos de fontes históricas (arquivos, museos, etc.).
Traballos tutelados	Actividades en grupo nas que se orientará e tutelará a realización dun proxecto ou traballo de investigación con fontes de arquivo.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Resérvanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia.
Titoría en grupo	Seguimento e aclaración de dúbidas acerca dos contidos da materia, traballos e prácticas.

Atención personalizada	
	Descrición
Prácticas en aulas de informática	Resolución de dúbidas sobre os contidos explicados nas sesións maxistrais e sobre as lecturas recomendadas para a preparación das clases prácticas. Orientacións e resolución de calquera problema ou dúbida relacionada coas prácticas externas e traballos que se lle poida presentar ao alumno.
Prácticas externas	Resolución de dúbidas sobre os contidos explicados nas sesións maxistrais e sobre as lecturas recomendadas para a preparación das clases prácticas. Orientacións e resolución de calquera problema ou dúbida relacionada coas prácticas externas e traballos que se lle poida presentar ao alumno.
Seminarios	Resolución de dúbidas sobre os contidos explicados nas sesións maxistrais e sobre as lecturas recomendadas para a preparación das clases prácticas. Orientacións e resolución de calquera problema ou dúbida relacionada coas prácticas externas e traballos que se lle poida presentar ao alumno.
Traballos tutelados	Resolución de dúbidas sobre os contidos explicados nas sesións maxistrais e sobre as lecturas recomendadas para a preparación das clases prácticas. Orientacións e resolución de calquera problema ou dúbida relacionada coas prácticas externas e traballos que se lle poida presentar ao alumno.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Resolución de dúbidas sobre os contidos explicados nas sesións maxistrais e sobre as lecturas recomendadas para a preparación das clases prácticas. Orientacións e resolución de calquera problema ou dúbida relacionada coas prácticas externas e traballos que se lle poida presentar ao alumno.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	Dúas probas. Cada unha delas inclúe preguntas teóricas ou de desenvolvemento sobre os contidos e conceptos básicos da materia, así como unha proba ou probas prácticas.	50
Prácticas en aulas de informática	A avaliación realízase mediante a elaboración dun informe, dossier ou memoria de prácticas.	5
Prácticas externas	A avaliación fíxose mediante a elaboración e entrega dun informe ou memoria de prácticas.	5
Traballos tutelados	Elaboración, montaxe e entrega dun traballo persoal de investigación histórica a partir da lectura e análises de fontes documentais.	30
Outras	En todas as actividades e probas que conforman a programación valorárase a asistencia e participación do alumnado.	10

Outros comentarios e segunda convocatoria

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a ser avaliados mediante un exame final (artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Os/as alumnos/as que non se poidan acoller á modalidade presencial, serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita na que se inclúen preguntas teóricas ou de desenvolvemento relativas ós conceptos e contidos básicos da mesma, xunto cunha pregunta práctica, que suporá o 70% da súa cualificación final. O 30% restante será completado a través dun traballo obrigatorio sobre os contidos do programa da materia, a convir co docente, que os/as alumnos/as deberán entregar como data límite na fixada para a realización da mencionada proba escrita.

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA:

Alía Miranda, F. Técnicas de investigación para historiadores: las fuentes de la historia. Madrid, 2005. [OUR 930 /19](#)

Aróstegui, J. La investigación histórica: teoría y método. Barcelona, 2001. [OUR 930 /185](#)

Cardoso, C. Introducción al trabajo de la investigación histórica. Barcelona, 2000. [OUR 930 /21](#)

Cardoso, C. Los métodos de la historia. Barcelona, 1999. [OUR 930 /168](#)

Hernández Sampieri, R.; Fernández Collado, C.; Baptista Lucio, P., Metodología de la investigación, Madrid, 2006. [OUR 3 /28](#)

Pardiñas, F. Metodología y técnicas de investigación en ciencias sociales. México, 1993. [30 PAR met](#)

Robles Sastre, E. Metodología e investigación: contenidos y formas. Madrid, 2005. [OUR 0 /77](#)

BIBLIOGRAFÍA ESPECÍFICA:

Burke, P. (ed.). Formas de hacer historia. Madrid, 2003. [OUR 930 /87](#)

Burke, P. Visto y no visto. El uso de la imagen como documento histórico. Barcelona, 2001. [OUR 930 /34](#)

Carr, E. ¿Qué es la historia?. Barcelona, 1983. [Depósito: OUR 8414](#)

Floud, R. Métodos cuantitativos para historiadores. Madrid, 1983. [OUR 930 /206\(A\)](#)

Koselleck, R., Futuro Pasado. Para una Semántica de los Tiempos Históricos. Barcelona, Piados Básica, 1993.

Remond, R. (et al.). Hacer historia del siglo XX. Madrid, 2004. [OUR 930 /135](#)

Sautu, R. et al., Manual de Metodología. Construcción del marco teórico, formulación de objetivos y elección de la metodología. Buenos Aires, CLASO, 2005.

Topolsky, J. Metodología de la historia. Madrid, 1982. [OUR 930 /129](#)

Â

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Arqueoloxía aplicada				
Materia	Arqueoloxía aplicada			
Código	002G250V01402			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Idioma	Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Pérez Losada, Fermín Emiliano			
Profesorado	Pérez Losada, Fermín Emiliano			
Correo-e	fermin@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Estudio da cultura material europea desde a protohistoria ata época altomedieval, con especial atención ó período clásico e ó ámbito xeográfico da Península Ibérica.			

Competencias de titulación

Código	
A16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
A17	Capacidade de ler textos historiográficos e documentos orixinais na propia lingua así como de transcribir, resumir e catalogar información de forma pertinente.
A23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica.
B1	Capacidade de análise e síntese.
B2	Aplicación dos coñecementos
B5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
B7	Capacidade de razoamento crítico.
B12	Capacidade para imprevistos, creatividade e lideranza

Competencias de materia

Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Identificar e comprender a cultura material do período e área xeográfica considerada.	saber	A16 A17 A23 B2 B7
Analizar e interpretar os devanditos vestixios arqueolóxicos, extraendo o seu significado e importancia a nivel histórico	saber facer	A23 B1 B5 B12

Contidos

Tema	
1. Arqueoloxía Protohistórica no Mediterráneo	1.1. O mundo fenicio-púnico 1.2. A cultura ibérica peninsular 1.3. A cultura castrexa peninsular
2. Arqueoloxía Grega	2.1. A cidade e o urbanismo. Expansión colonial. Arquitectura pública civil e relixiosa. Necrópoles e construcións domésticas 2.2. Plástica maior: estatuaria e relevo. Pintura e mosaico. 2.3. O universo cerámico grego: producións, tipoloxía, funcionalidade e iconografía.

3. Arqueoloxía Romana e tardoantiga

- 3.1. Construcción e arquitectura. Arquitectura pública, privada e funeraria. Cidades e urbanismo: Roma e outras cidades provinciais.
- 3.2. O exército e os seus asentamentos. A paisaxe rural: parcelarios, vías de comunicación, enxeñaría hidráulica, poboados e casas de campo
- 3.3. Estatuaria, relevo, pintura e mosaico. O universo cerámico (produccións, tipoloxía) e outras artes suntuarias e industriais (vidro, metais)
- 3.4. Necrópoles e arquitectura cultural paleocristiana. Escultura, relevo e mosaico.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Saídas de estudo/prácticas de campo	8	12	20
Presentacións/exposicións	2	8	10
Seminarios	15	22	37
Sesión maxistral	15	15	30
Probas de resposta curta	2	20	22
Outras	0	1	1
Informes/memorias de prácticas	0	6	6
Traballos e proxectos	8	16	24

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Saídas de estudo/prácticas de campo	Viaxe de estudos para observación e estudio directo de xacementos e materiais arqueolóxicos tratados nas clases teóricas. Está prevista unha saída de tres días de duración ao ámbito próximo (ca. 500 kms. a partir de Ourense) durante o mes de maio.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado, de maneira individual ou en grupo reducido (2-3 persoas), dun dos subtemas específicos tratados nos seminarios, a xeito de sesión maxistral para o resto dos seus compañeiros. A exposición deberá apoiarse en medios audiovisuais (PowerPoint ou similar) e deberán entregar asemade o guión da exposición por escrito.
Seminarios	Actividades desenvolvidas en grupo reducido, enfocadas ao traballo en profundidade sobre algúns subtemas específicos do temario a acordar co profesor. Resérvanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas desde o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo. Esta exposición abranguerá alomenos dous tercios do temario.

Atención personalizada

	Descrición
Sesión maxistral	A atención personalizada dos alumnos realizarase parcialmente a través das TIC mediante as ferramentas propias da plataforma TEM@. Tamén se levará a cabo mediante as titorías colectivas e as académicas, consistindo esencialmente no seguimento do proceso de elaboración de exposicións e/ou traballos, memoria de saída de estudos (ou traballo alternativo), e preparación da proba escrita de avaliación.
Saídas de estudo/prácticas de campo	A atención personalizada dos alumnos realizarase parcialmente a través das TIC mediante as ferramentas propias da plataforma TEM@. Tamén se levará a cabo mediante as titorías colectivas e as académicas, consistindo esencialmente no seguimento do proceso de elaboración de exposicións e/ou traballos, memoria de saída de estudos (ou traballo alternativo), e preparación da proba escrita de avaliación.
Presentacións/exposicións	A atención personalizada dos alumnos realizarase parcialmente a través das TIC mediante as ferramentas propias da plataforma TEM@. Tamén se levará a cabo mediante as titorías colectivas e as académicas, consistindo esencialmente no seguimento do proceso de elaboración de exposicións e/ou traballos, memoria de saída de estudos (ou traballo alternativo), e preparación da proba escrita de avaliación.

Informes/memorias de prácticas	A atención personalizada dos alumnos realizarase parcialmente a través das TIC mediante as ferramentas propias da plataforma TEM@. Tamén se levará a cabo mediante as titorías colectivas e as académicas, consistindo esencialmente no seguimento do proceso de elaboración de exposicións e/ou traballos, memoria de saída de estudos (ou traballo alternativo), e preparación da proba escrita de avaliación.
--------------------------------	---

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	Os contidos presentados nas sesións maxistras serán avaliados mediante unha proba de resposta curta (exame tipo test).	50
Saídas de estudo/prácticas de campo	A viaxe de estudos será avaliada, amais de pola asistencia, mediante a entrega dunha breve memoria de prácticas	10
Presentacións/exposicións	Os contidos tratados nos seminarios serán avaliados mediante a presentación/exposición por parte dos alumnos, a xeito de clase maxistral, do subtema específico elixido. Valoraránse os contidos e metodoloxía da propia exposición, así como a entrega dun guión por escrito.	10
Seminarios	Os contidos tratados nos seminarios serán avaliados mediante a presentación/exposición por parte dos alumnos, a xeito de clase maxistral, do subtema específico elixido. Valoraránse os contidos e metodoloxía da propia exposición, así como a entrega dun guión por escrito.	20
Outras	Asistencia ás clases presenciais (sesións maxistras, presentacións/exposicións) e avaliación do grao de participación nas mesmas	10

Outros comentarios e segunda convocatoria

Para aprobar a materia (e facer media ponderada coa avaliación das prácticas) é preciso obter no exame unha nota igual ou superior ós 4 puntos. Á Tamén será preciso ter presentado alomenos un tercio das actividades prácticas.

Todo o alumnado ten dereito a ser avaliado mediante unha proba de avaliación final. Para aqueles estudantes que non poidan acollerse á modalidade presencial, Á consistirá nun exame dos contidos da sesión maxistral (60%) e mais na entrega de sendos traballos escritos, ún deles bibliográfico sobre calquera subtema específico do temario (30%) e o outro consistente nun breve informe sobre algún xacemento arqueolóxico que visiten pola súa conta (10%). O tamaño, contido e outras condicións destes traballos serán acordadas previamente co profesor da materia. Á Idénticas condicións rexen para a segunda convocatoria.

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

GUIRAL PELEGRIN, C.; ZARZALEJOS PRIETO, M. (2005): *Á Arqueología I (Arqueología de Egipto y del Próximo Oriente. Arqueología del Egeo. Arqueología de Grecia)*, UNED, Madrid. Á OUR 902 /420 Á v.1

GUIRAL PELEGRIN, C.; ZARZALEJOS PRIETO, M. (2005): *Á Arqueología I (Arqueología de Roma)*, UNED, Madrid. Á OUR 902 /420 Á v.2

ZARZALEJOS PRIETO, M.; GUIRAL PELEGRIN, C. (2010): *Historia de la cultura material del mundo clásico*, UNED, Madrid.

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA

AA.VV. (1993): *Á La ciudad hispanorromana*, Á Barcelona. Á Á OUR 931 /223

AA.VV. (1999): *Á Hispania: el legado de Roma*, Á Madrid. Á OUR 931 /494

ADAM, J. P. (2002): *Á La construcción romana. Materiales y técnicas*, Á León. Á OUR 72 /178

ALVAR, J. (Dir) [2008]: *Á Entre Fenicios y visigodos: la historia antigua de Á la Península Ibérica*, Madrid. La esfera de los libros. Á OUR 931 /712

AUBET SEMMLER, M^a.E. (2007): *Á Tiro y las colonias fenicias de Occidente*. Edición ampliada. Barcelona. Crítica. Á OUR 903 /429

BENDALA, M. (2004): *Á Tartesios, íberos y celtas. Pueblos, culturas y colonizadores de la Hispania Antigua*, Madrid. Á Á OUR 931 /588(A)

BLAS CORTINA, A.; VILA VALDÉS, A. (Eds.) (2002): *Los poblados fortificados del noroeste de la península Ibérica. Formación y desarrollo de la cultura castreña*, Coloquios de arqueología en la cuenca del Navia, *Navia*. OUR 902 /221

COPPA, M. (1981): *Storia dell'urbanistica : le etta ellenistiche*, Roma. OUR 911.3 /266

FERNANDEZ CASADO, C. (1983) *Ingeniería hidráulica romana*, Madrid. Depósito: OUR 34374

GARCIA y BELLIDO, A.(1985) *Urbanística de las grandes ciudades del mundo antiguo*, Madrid. Depósito: OUR 38550

GONZÁLEZ GARCÍA, F.J. (Coord.) (2007); *Los pueblos de la Galicia Céltica*, Madrid. OUR 903 /418

GROS, P. (1996-2001) *L 'Architecture romaine du début du IIIe siècle av. J: C. à la fin du Haut Empire I. Les Monuments publics, II. Maisons, palais, villas et tombeaux*, Paris. OUR 72 /21

GROS, P.; TORELLI, M. (1992) *Storia dell' urbanística: il mondo romano*, Roma-Bari. Depósito: OUR 38575

PRADOS MARTÍNEZ, F. [2007]; *Los Fenicios: del monte Líbano a las columnas de Hércules*. Madrid. Marcial Pons Historia. OUR 931 /643

VV.AA. (1981-1985) *Enciclopedia dell'Arte Antica. Atlante delle forme Ceramiche. I. Ceramica fine romana nel bacino Mediterraneo (Medio e Tardo Impero)*, Roma. OUR 902 /201

Recomendacións

Outros comentarios

Materia impartida na súa totalidade polo Prof. Dr. Fermín Pérez Losada.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia contemporánea universal				
Materia	Historia contemporánea universal			
Código	002G250V01403			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Idioma				
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Juana López, Jesús de			
Profesorado	Juana López, Jesús de			
Correo-e	jjuana@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Coñecemento dos principais acontecementos e os procesos xerais de cambio e continuidade da Humanidade ao longo da Idade Contemporánea en perspectiva diacrónica, con especial atención á realidade europea sen renunciar ao estudo comparado doutras civilizacións e culturas.			

Competencias de titulación	
Código	
A12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
A14	Coñecemento da estrutura diacrónica xeral do pasado.
A16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
A18	Coñecemento e habilidade para usar os instrumentos de recompilación de información tales como catálogos bibliográficos, inventarios de arquivo e referencias electrónicas.
A20	Coñecemento da historia europea nunha perspectiva comparada
A21	Coñecemento da historia da integración europea
A22	Coñecemento da historia universal
A23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica.
B1	Capacidade de análise e síntese.
B4	Comunicación oral e escrita no idioma propio.
B5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
B7	Capacidade de razoamento crítico.
B9	Traballo en equipo en diversos contextos
B12	Capacidade para imprevistos, creatividade e lideranza
B13	Iniciativa e espírito emprendedor

Competencias de materia		
Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Coñecer detalladamente e en perspectiva comparada a evolución da sociedade na época contemporánea e as transformacións económicas e políticas ata mediados do século XX	saber	A16 A18 A20 A21 A22 B1 B5 B12 B13
Explicar os grandes procesos de cambio e continuidade ao longo da idade contemporánea	saber	A14 B1
Adquirir unha conciencia crítica da relación entre os acontecementos e os procesos propios da etapa contemporánea e a nosa realidade actual	saber Saber estar / ser	A12 B7

Manexar diferentes instrumentos de recompilación de información e pescudar en fontes diversas propias da época contemporánea para ser quen de planificar, realizar e presentar pequenas investigacións individuais e en equipo que contribúan á elaboración dun discurso histórico crítico e razoado	saber facer	A23 B4 B5 B9
--	-------------	-----------------------

Contidos

Tema	
1. A era das revolucións. Capitalismo e imperialismo.	1.1. As transformacións económicas: formación do capitalismo 1.2. As transformacións políticas. O modelo liberal. 1.3. As transformacións sociais. Sociedade de clases e movemento obreiro 1.4. A expansión colonial e o imperialismo. 1.5. Os grandes Estados europeos no século XIX. China e Xapón.
2. As grandes tensións da primeira metade do século XX.	2.1. As relacións internacionais ata 1914. A Primeira Guerra Mundial 2.2. Socialismo, Democracia e Totalitarismo. 2.3. Economía e sociedade na etapa de entreguerras. 2.4. As grandes potencias europeas. O mundo extraeuropeo. 2.5. As relacións internacionais no período de entreguerras e a Segunda Guerra Mundial.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminarios	2	10	12
Titoría en grupo	6	0	6
Traballos de aula	3	9	12
Traballos tutelados	10	21	31
Sesión maxistral	22	27.5	49.5
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	2.5	4.5
Actividades introdutorias	1	0	1
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	3	22.5	25.5
Probas de resposta curta	1	7.5	8.5
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminarios	Traballo de aula individual ou en grupos informais a partir de materiais de diversa natureza co obxectivo de afondar nunha selección de contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistrais.
Titoría en grupo	Sesións dirixidas ao seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en grupo.
Traballos de aula	Actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula relacionados cos contidos introducidos nas sesións maxistrais que inclúan a resolución de comentarios e composicións de texto histórico, mapas históricos e análise e interpretación de materiais gráficos.
Traballos tutelados	Traballos realizados de xeito individual ou en grupo polo alumnado orientados ao achegamento aos instrumentos de recompilación de información e ás fontes propias da época contemporánea. Deberán estar asignados inexcusamente antes do remate do primeiro mes do cuadrimestre.
Sesión maxistral	Explicación dos contidos da materia polo profesor
Eventos docentes e/ou divulgativos	Asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia
Actividades introdutorias	Sesións orientadas a presentar a materia, tomar contacto co alumnado e reunir información sobre as súas competencias, motivacións e intereses.

Atención personalizada

Descrición

Titoría en grupo	PRACTICAS TICS: Revisión individualizada por parte do profesor dos materiais e recursos xerados coas actividades prácticas desenvoltas na aula de Informática. TITORÍA EN GRUPO: Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en grupo. TRABALLOS DE AULA: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. SEMINARIOS: Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios para facilitar a comprensión daqueles contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistrais. TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á elaboración dos traballos prácticos realizados polo alumnado.
Traballos de aula	PRACTICAS TICS: Revisión individualizada por parte do profesor dos materiais e recursos xerados coas actividades prácticas desenvoltas na aula de Informática. TITORÍA EN GRUPO: Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en grupo. TRABALLOS DE AULA: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. SEMINARIOS: Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios para facilitar a comprensión daqueles contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistrais. TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á elaboración dos traballos prácticos realizados polo alumnado.
Seminarios	PRACTICAS TICS: Revisión individualizada por parte do profesor dos materiais e recursos xerados coas actividades prácticas desenvoltas na aula de Informática. TITORÍA EN GRUPO: Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en grupo. TRABALLOS DE AULA: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. SEMINARIOS: Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios para facilitar a comprensión daqueles contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistrais. TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á elaboración dos traballos prácticos realizados polo alumnado.
Traballos tutelados	PRACTICAS TICS: Revisión individualizada por parte do profesor dos materiais e recursos xerados coas actividades prácticas desenvoltas na aula de Informática. TITORÍA EN GRUPO: Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en grupo. TRABALLOS DE AULA: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. SEMINARIOS: Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios para facilitar a comprensión daqueles contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistrais. TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á elaboración dos traballos prácticos realizados polo alumnado.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Traballos de aula	Presentación e entrega, nas datas sinaladas e conforme aos parámetros indicados, dos exercicios prácticos indicados.	5
Seminarios	Selección, presentación, análise e crítica dos materiais traballados e capacidade para fomentar o debate, a discusión e a participación	10
Traballos tutelados	Presentación e entrega, na data sinalada dos traballos realizados de xeito individual ou en grupo polo alumnado. Valorarase o marco teórico, a estrutura e articulación do traballo, a reflexión crítica sobre as fontes e a presentación formal do mesmo.	15
Sesión maxistral	Valoraranse os coñecementos teóricos da materia, a estruturación de ideas e a precisión e claridade expositiva a través de dúas probas de avaliación correspondentes, cadansúa, a cada un dos dous grandes temas-bloque do programa e que incluírán tanto probas de resposta curta como longa ou de desenvolvemento e comentarios de textos, mapas e gráficas. Para superar a materia será preciso acadar, en ambas as dúas probas, unha cualificación de cando menos 5 puntos.	60
Outras	En todas as actividades e probas que conforman a programación valorarase a asistencia e participación do alumnado.	10

Outros comentarios e segunda convocatoria

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais. Aqueles alumnos que non poidan

acollerse á modalidade presencial examinaranse de todo o programa da materia, o cal deberán preparar a partir da bibliografía básica sinalada. Asemade, deberán realizar obrigatoriamente un traballo práctico que implique o manexo dunha fonte histórica propia da materia, o cal será comunicado ao profesor responsable con anterioridade ao remate das sesións presenciais e entregado na data do exame final. Este último suporá o 70% da nota final e o traballo práctico o 30%.

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

BRIGGS, A. e CALVIN, P., Historia Contemporánea de Europa, 1789-1989, Barcelona, Crítica, 2004.

CASASSAS, J. (coord.), La construcción del presente. El mundo desde 1848 hasta nuestros días, Barcelona, Ariel, 2005.

GINER, S.Â Historia del pensamiento social, Barcelona, Ariel, 2008.

GRUPO GÁNDARA, Cadernos de Historia do Mundo Contemporáneo, Vigo, Ed. Xerais, 1994-97.

HOBBSAWM, E., Historia del Siglo XX. 1914-1991, Barcelona, Crítica, 2008.

JUANA, J. de e PRADA, J., Historia do Mundo Contemporáneo(1870-1945), Vigo, Ser. Pub. Universidade de Vigo, 2002.

MORALES LEZCANO, V. e de la TORRE GÓMEZ, H. (coords.), Historia Universal Contemporánea, Madrid, CEURA, 1997.

NERÉ, J. (dir), Historia Contemporánea, Barcelona. Labor, varias eds.

PALACIOS BAÑUELOS, J. L., Manual de Historia Contemporánea Universal, Madrid, Dilex, 2006, 2t.

PALMER, R. e COLTON, J., Historia Contemporánea, Madrid. Akal (varias eds.).

PAREDES, J., (Coord.), Historia Universal Contemporánea, Madrid, Ariel, 1999, 2 t.

VILLARES, R., e BAHAMONDE, A., El Mundo Contemporáneo. Siglos XIX-XX, Madrid, Taurus, 2001.

Â

BIBLIOGRAFÍA ESPECÍFICA

Remítese aos manuais citados na bibliografía básica para a listaxe de bibliografía temática actualizada

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia da arte medieval				
Materia	Historia da arte medieval			
Código	O02G250V01404			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Idioma	Castelán			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Barriocanal López, María Yolanda			
Profesorado	Barriocanal López, María Yolanda Vázquez Rozas, Roberto			
Correo-e	barriocanal@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Proporcionar ao estudante o coñecemento das principais manifestacións artísticas da Idade Media europea, iniciándose ao tempo nas diferentes correntes metodolóxicas para a súa comprensión e análise			

Competencias de titulación

Código	
A12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
A13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais
A24	Conciencia crítica das coordenadas espazo-temporais da Historia da Arte
A25	Visión diacrónica xeral da Historia da Arte Universal
A26	Visión diacrónica rexional e completa dos fenómenos artísticos territoriais
A28	Coñecemento das distintas metodoloxías da aproximación á Historia da Arte
A30	Coñecemento das principais fontes literarias e documentais da Historia da arte
A31	Coñecementos básicos de iconografía como clave para a interpretación de imaxes
A32	Coñecemento práctico dos procesos básicos da metodoloxía científica en Historia da Arte
A34	Coñecementos instrumentais aplicados á Historia da Arte
B1	Capacidade de análise e síntese.
B2	Aplicación dos coñecementos
B3	Capacidade de organización e planificación
B5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
B9	Traballo en equipo en diversos contextos

Competencias de materia

Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Coñecer e aplicar as fontes literarias e documentais para o estudo das manifestacións artísticas na Idade Media	saber facer	A28 A30 A32
Capacitar para facer unha lectura formal, estilística e iconográfica das obras de arte medievais	saber saber facer	A24 A28 A34 B1
Comprender a evolución e desenvolvemento das principais manifestacións artísticas durante a Idade Media dentro dunha contextualización histórica	saber saber facer	A24 A25 A34 B2
Tomar conciencia das grandes creacións artísticas medievais que forman o sustrato común a partir do que surxirán as artes nacionais, entendidas como o desenvolvemento de formas propias e diferenciadas.	saber	A12 A13 A24
Analizar e comparar o desenvolvemento e evolución dos grandes estilos europeos durante a Idade Media, a traveso das diferentes fontes, para realizar traballos individuais ou en grupo que incidan no seu maior comprensión e estudo.	saber saber facer	A30 A31 B5

Comprender as consecuencias directas sobre o terreno artístico, dos principais acontecementos históricos e sistemas sociais que darían fundamento aos factores de diversidade denantes da homoxenización dos grandes estilos do románico e gótico.	saber	A26 A34
Aplicar, a través das actividades presenciais de tipo práctico, a información recibida dende os diferentes cauces de aprendizaxe.	saber facer Saber estar / ser	B2 B3 B9

Contidos		
Tema		
1. O prerrománico	1.1. Arte paleocristián: frescos catacumbarios e imaxes en pedra. Arquitectura eclesial. 1.2. Arte bizantino en Constantinopla e Rávena. 1.3. Arte occidental na Europa das invasións	
2. O Románico	2.1. O mosteiro medieval. Igrexas de peregrinación: arquetipo dun estilo. O templo románico. 2.2. A escultura románica. 2.3. A pintura románica	
3. O Gótico	3.1. A arquitectura gótica nos séculos XII e XIII: cisterciense, cartuxana e mendicante. A Europa das catedrais. 3.2. A escultura gótica. 3.3. A pintura gótica: estilos.	

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Sesión maxistral	21	0	21
Saídas de estudo/prácticas de campo	4	4	8
Traballos tutelados	3	20	23
Seminarios	8	16	24
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0	2
Titoría en grupo	5	3	8
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	20	22
Traballos e proxectos	1	2	3
Informes/memorias de prácticas	2	5	7
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Sesións previas, orientadas á presentación do desenvolvemento da materia e de toma de contacto cos estudantes
Sesión maxistral	Exposición oral complementada co emprego de medios audiovisuais, por parte do profesor, dos contidos teóricos da materia
Saídas de estudo/prácticas de campo	Actividades desenvolvidas nun contexto externo ao entorno académico universitario relacionadas co ámbito do estudo da materia (visitas a institucións museísticas, colección de arte, monumentos, etc.)
Traballos tutelados	Metodoloxía deseñada para promover o aprendizaxe autónomo dos estudantes, baixo a tutela do profesor, na realización de traballos individuais sobre aspectos vinculados ás manifestacións artísticas da Idade Media
Seminarios	Actividades diversas realizadas na aula ou na aula de informática como complemento e reforzamento dos contidos da materia. Reservaranse dúas horas para a asistencia á actividades de temática transversal organizadas dende a Facultade de Historia, de xeito que computan nas actividades dirixidas.
Eventos docentes e/ou divulgativos	
Titoría en grupo	Asesoramento, seguemento e orientación no proceso de execución dos traballos tutelados a realizar polo estudante así como das probas de avaliación

Atención personalizada	
	Descrición

Seminarios	A docencia teórica desta materia a impartirá un Profesor Contratado Interino. As prácticas serán impartidas polos profesores: Yolanda Barriocanal López (24.5 h.) Roberto Vázquez Rozas (3 h.) Profesor Contratado (2.5 h.) A atención personalizada consistirá na orientación e revisión por parte do profesor dos materiais xenerados nos diferentes seminarios, así como no seguemento dos traballos tutelados a realizar polo alumnado.
Traballos tutelados	A docencia teórica desta materia a impartirá un Profesor Contratado Interino. As prácticas serán impartidas polos profesores: Yolanda Barriocanal López (24.5 h.) Roberto Vázquez Rozas (3 h.) Profesor Contratado (2.5 h.) A atención personalizada consistirá na orientación e revisión por parte do profesor dos materiais xenerados nos diferentes seminarios, así como no seguemento dos traballos tutelados a realizar polo alumnado.
Titoría en grupo	A docencia teórica desta materia a impartirá un Profesor Contratado Interino. As prácticas serán impartidas polos profesores: Yolanda Barriocanal López (24.5 h.) Roberto Vázquez Rozas (3 h.) Profesor Contratado (2.5 h.) A atención personalizada consistirá na orientación e revisión por parte do profesor dos materiais xenerados nos diferentes seminarios, así como no seguemento dos traballos tutelados a realizar polo alumnado.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Seminarios	Os materiais e exercicios prácticos realizados nos seminarios serán avaliados mediante a entrega dunha memoria de prácticas	10
Traballos tutelados	Os traballos tutelados serán avaliados unha vez expostos na aula, e entregados mecanografiados en soporte papel	20
Sesión maxistral	A sesión maxistral será avaliada mediante unha proba escrita de resposta longa. Para superar a materia, é necesario acadar nesta proba unha cualificación mínima de 3 puntos (sobre os 6 do total).	60
Outras	En todas as actividades e probas que conforman a programación valorarase a asistencia e participación do alumnado	10

Outros comentarios e segunda convocatoria

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a ser avaliados mediante un exame final (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos/as que non poidan acollerse á modalidade presencial, deberán comunicarlo ao profesor no inicio do curso, debidamente xustificado. Serán avaliados dos contidos do programa mediante unha proba escrita, que suporá un 70% da nota final. Asemade, terán que realizar, obrigatoriamente, un traballo que suporá un 30% da nota final. O tema do traballo deberá ser comunicado ao profesor responsable e entregado denantes da data do exame final.

Bibliografía. Fontes de información

BARRAL E ALTET, X, La Alta Edad Media. De la antigüedad al año 1000, tASCHEN, 1998
 BECKWITH, J., El arte de la Alta Edad Media: carolingio, otónico, románico, Destino, 1995
 BECKWITH, J., Arte paleocristiano y bizantino, Cátedra, 1997
 BRUYNE, E. , La estética de la Edad Media, Visor, 1994
 DUBY, G. , La época de las catedrales, Cátedra, 1997
 ETTINGHAUSEN, R. , Arte y arquitectura del Islam, 650-1250, Cátedra, 2005
 JANSON, H. W., El arte de la Edad Media, Alianza, 1990
 RAMIREZ, J. R., La Edad Media, Alianza, 1997
 SCHLOSSER, J., El arte de la Edad Media, Gustavo Gili, 1981
 WILIANSON, P., Escultura gótica. 1140-1330, Cátedra, 2010
 YARZA, J., Baja Edad Media: los siglos del gótico, Sílex, 1992

Recomendacións**Materias que continúan o temario**

Historia da arte moderna/O02G250V01502

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Historia medieval universal/O02G250V01304

Historia medieval da Península Ibérica/O02G250V01503

Outros comentarios

Todo alumnado ten dereito a ser avaliado mediante un exame final

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia moderna universal				
Materia	Historia moderna universal			
Código	002G250V01405			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Idioma	Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Presedo Garazo, Antonio			
Profesorado	Presedo Garazo, Antonio Rodicio Pereira, Laura			
Correo-e	antonio.presedo@terra.es			
Web				
Descrición xeral	Coñecemento e comprensión dos caracteres específicos, principais acontecementos e transformacións da civilización e sociedade da Idade Moderna, prestando especial atención á realidade europea sen renunciar ao estudo comparado doutras civilizacións e culturas.			

Competencias de titulación	
Código	
A12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
A13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais
A14	Coñecemento da estrutura diacrónica xeral do pasado.
A16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
A20	Coñecemento da historia europea nunha perspectiva comparada
A22	Coñecemento da historia universal
B1	Capacidade de análise e síntese.
B3	Capacidade de organización e planificación
B7	Capacidade de razoamento crítico.
B13	Iniciativa e espírito emprendedor
B14	Motivación pola calidade

Competencias de materia		
Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Coñecer de xeito xeral, crítico e actualizado os principais rasgos da evolución da civilización e da sociedade na Idade Moderna en todas as vertentes (política, económica, social e cultural).	saber	A14 A16 B1 B7 B14
Coñecer e comprender os grandes procesos de cambio e continuidades que houbo ao longo da Idade Moderna, así como as razóns que motivaron eses procesos.	saber saber facer	A16 A20 A22 B1 B3
Adquirir conciencia crítica da relación existente entre os acontecementos e procesos da Idade Moderna e a realidade actual.	saber facer Saber estar / ser	A12 A13 B7 B13

Contidos	
Tema	
1. Bases estruturais	1.1. A demografía europea do Antigo Réxime. 1.2. Os sectores económicos da Europa do Antigo Réxime. 1.3. A sociedade europea do Antigo Réxime. 1.4. O pensamento económico na Europa Moderna.

2. Cultura e mentalidades	2.1. Humanismo e reformas relixiosas. 2.2. Cultura e ciencia do Barroco á Ilustración. 2.3. Cultura popular e mentalidades (ss. XVI-XVIII).
3. Política e relacións internacionais	3.1. O pensamento político moderno e as novas correntes. 3.2. As monarquías europeas e as relacións internacionais no século XVI. 3.3. A crise das monarquías absolutas e as relacións internacionais no século XVII. 3.4. O Despotismo ilustrado e os conflitos dinásticos do setecentos. Reacción e revolución.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Sesión maxistral	24	30	54
Seminarios	5	16	21
Traballos tutelados	4	14	18
Traballos de aula	4	10	14
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0	2
Titoría en grupo	4	0	4
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	4	24	28
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	2	6	8
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Sesións orientadas a presentar o programa da materia, así como a tomar contacto e obter información das competencias, intereses e motivacións do alumnado co fin de articular a docencia para unha aprendizaxe máis eficaz.
Sesión maxistral	Exposición dos contidos da materia por parte do profesor e presentación das liñas básicas para o desenvolvemento de actividades relacionadas coa mesma.
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo intensivo sobre un tema ou serie de temas do programa que pode requirir a lectura e manexo de bibliografía, dar resposta a preguntas dirixidas, etc. Orientados a fomentar o debate e a participación activa do alumnado.
Traballos tutelados	Elaboración e presentación de traballos feitos polos alumnos de forma individual ou en grupo.
Traballos de aula	Actividades encamiñadas á resolución de exercicios prácticos relacionados cos contidos da materia.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Resérvanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia.
Titoría en grupo	Seguimento e aclaración de dúbidas sobre os contidos da materia así como dos traballos e exercicios prácticos requiridos ós alumnos.

Atención personalizada

	Descrición
Seminarios	Seguimento e atención individualizada dos alumnos tanto na aula como no despacho ou a través do correo electrónico. Encamiñadas a resolver os problemas e dúbidas que poidan xurdirles no estudo e comprensión daqueles contidos de especial relevancia e dificultade, preparación de actividades, realización de prácticas, elaboración de traballos de curso, probas de avaliación, etc.
Traballos tutelados	Seguimento e atención individualizada dos alumnos tanto na aula como no despacho ou a través do correo electrónico. Encamiñadas a resolver os problemas e dúbidas que poidan xurdirles no estudo e comprensión daqueles contidos de especial relevancia e dificultade, preparación de actividades, realización de prácticas, elaboración de traballos de curso, probas de avaliación, etc.
Titoría en grupo	Seguimento e atención individualizada dos alumnos tanto na aula como no despacho ou a través do correo electrónico. Encamiñadas a resolver os problemas e dúbidas que poidan xurdirles no estudo e comprensión daqueles contidos de especial relevancia e dificultade, preparación de actividades, realización de prácticas, elaboración de traballos de curso, probas de avaliación, etc.
Traballos de aula	Seguimento e atención individualizada dos alumnos tanto na aula como no despacho ou a través do correo electrónico. Encamiñadas a resolver os problemas e dúbidas que poidan xurdirles no estudo e comprensión daqueles contidos de especial relevancia e dificultade, preparación de actividades, realización de prácticas, elaboración de traballos de curso, probas de avaliación, etc.

Eventos docentes e/ou divulgativos	Seguimiento e atención individualizada dos alumnos tanto na aula como no despacho ou a través do correo electrónico. Encamiñadas a resolver os problemas e dúbidas que poidan xurdirles no estudo e comprensión daqueles contidos de especial relevancia e dificultade, preparación de actividades, realización de prácticas, elaboración de traballos de curso, probas de avaliación, etc.
------------------------------------	---

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	A avaliación farase mediante a realización de dúas probas que incluírán: preguntas de resposta longa ou desenvolvemento, algunhas de resposta curta e unha proba práctica.	60
Seminarios	Presentación e análise crítica dos materiais traballados mediante a participación activa do alumno nos debates e discursións.	7.5
Traballos tutelados	Presentación e entrega, nas datas sinaladas e conforme os criterios establecidos, dos traballos requiridos.	15
Traballos de aula	Presentación e entrega, conforme os criterios establecidos, dos materiais elaborados nas sesións prácticas.	7.5
Outras	Asistencia e participación activa do alumno nas clases e actividades presenciais (seminarios, 10 prácticas, etc.), así como a entrega puntual dos traballos requiridos.	

Outros comentarios e segunda convocatoria

Todos os alumnos matriculados na materia teñen dereito a realizar o examen final, no que serán avaliados dos contidos do programa (artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Os/as alumnos/as que non se poidan acoller á modalidade presencial, serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita na que se incluírán preguntas teóricas ou de desenvolvemento relativas ós conceptos básicos da mesma, xunto cunha pregunta práctica, que suporá o 70% da súa cualificación final. O 30% restante será completado a través dun traballo obrigatorio sobre os contidos do programa da materia, a convir co docente, que os/as alumnos/as deberán entregar como data límite na fixada para a realización da mentada proba escrita.

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA:

- . Fontana, J. (ed), *Historia Universal Planeta*. vol. 6 a 10, Barcelona: Planeta, 1992-1994, Referencia: BCP R 94(031)
- . Floristán Imizcoz, A. (coord.), *Historia Moderna Universal*, Barcelona: Ariel, 2005.Â [OUR 94"15/17" /567](#)
- . Hinrichs, E., *Introducción a la historia de la Edad Moderna*, Madrid: Akal Universitaria, 2001, [OUR 94"15/17" /607](#)
- . Martínez Ruiz, E. et al., *Introducción a la Historia Moderna*, Madrid: Istmo, 1994,Â [OUR 94"15/17" /436](#)
- . Molas Ribalta, B. et al., *Manual deÂ Historia Moderna*, Barcelona:Â Ariel, 1993, [OUR 94"15/17" /604](#)
- . Tenenti, A., *La Edad Moderna. Siglos XVI a XVIII*, Barcelona: Crítica, 2000, [OUR 94"15/17" /93](#)Â

BIBLIOGRAFÍA ESPECÍFICA:

- . Black, J., *La Europa del siglo XVIII, 1700- 1789*, Madrid: Akal Universitaria, 1997, [OUR 94"15/17" /553](#)
- . Braudel, F., *Civilización material, economía y capitalismo. Siglos XV-XVIII*, 3 vols., Madrid: Alianza, 1984, [E 070 BRA civ](#)
- . Burke, P., *La cultura popular en la Edad Moderna*, Madrid: Alianza, 1990, [OUR 94"15/17" /326](#)
- . Chartier, R., *Libros, lecturas y lectores en la Edad Moderna*, Madrid: Alianza, 1993, [OUR 94"15/17" /332](#)
- . Elliot, J.H. et al., *Revoluciones y rebeliones de la Europa Moderna: cinco estudios sobre sus precondiciones y precipitantes*, Madrid: Alianza, 1975, [Depósito: OUR 36138](#)
- . Lutz, H., *Reforma y Contrarreforma. Europa entre 1520 y 1648*, Madrid: Alianza, 2008,Â [OUR 94"15/17" /778](#)
- . Mackenney, R., *La Europa del siglo XVI: expansión y conflicto*, Madrid: Akal Universitaria, 1996, [OUR 94"15/17" /205](#)
- . Munck, TH., *La Europa del siglo XVII: 1598-1700. Estados, conflictos y orden social en Europa*, Madrid: Akal, 1994.Â [OUR 94"15/17" /555](#)Â
- . Kamen, H., *La sociedad europea (1500-1700)*, Madrid: Alianza, 1986. [OUR 94"15/17" /419](#)

. Renouvin, P., *Historia de las relaciones internacionales*, vol. 1 y 2, Madrid: Aguilar, 1967-69, Depósito: OUR 36732

. Schultz, H., *Historia económica de Europa, 1500-1800: artesanos, mercaderes y banqueros*, Madrid: Siglo XXI, 2001, OUR 94"15/17" /735

. Rivero Rodríguez, M., *Diplomacia y relaciones exteriores en la Edad Moderna, 1453-1794*, Madrid: Alianza, 2000. OUR 94"15/17" /86

. Rudé, G., *Europa en el siglo XVIII. La aristocracia y el desafío burgués*, Madrid: Alianza, 1978. Depósito: OUR 8799

Recomendaciones

Materias que continúan o temario

Historia moderna de España/O02G250V01603

Historia moderna de Galicia/O02G250V01909

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia antiga da Península Ibérica				
Materia	Historia antiga da Península Ibérica			
Código	O02G250V01501			
Titulacion	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Idioma				
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Reboreda Morillo, Susana María			
Profesorado	Reboreda Morillo, Susana María			
Correo-e	rmorillo@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Coñecemento dos principais acontecementos e dos procesos de cambio e permanencia que tiveron lugar ao longo da Historia Antiga da Península Ibérica seguindo unha perspectiva diacrónica. Trátase de incentivar a actitude crítica dos alumnos mediante a análise actualizada da realidade da Península Ibérica na Antigüidade.			
Competencias de titulación				
Código				
A5	Integración das dimensións espacial e temporal na explicación dos procesos territoriais			
A13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais			
A14	Coñecemento da estrutura diacrónica xeral do pasado.			
A16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade			
A19	Coñecemento da historia nacional propia			
A20	Coñecemento da historia europea nunha perspectiva comparada			
A23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica.			
B1	Capacidade de análise e síntese.			
B3	Capacidade de organización e planificación			
B4	Comunicación oral e escrita no idioma propio.			
B5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento			
B7	Capacidade de razoamento crítico.			
B11	Capacidade de aprendizaxe autónoma			
B12	Capacidade para imprevistos, creatividade e lideranza			
Competencias de materia				
Competencias de materia			Tipoloxía	Competencias
Coñecer detalladamente a evolución das comunidades asentadas no territorio peninsular durante a Antigüidade e as transformacións socioeconómicas e políticas que se producen durante este período da historia.			saber	A5 A16 A19 A23 B1 B3 B5 B7 B12
Comprender as razóns que motivan os procesos de cambio e permanencia que se deron ao longo da Idade Antiga na Península Ibérica.			saber	A14 B1
Respectar os puntos de vista que se derivan dos antecedentes culturais e nacionais, neste caso relacionados coa época antiga, adquirindo capacidade de razoamento crítico.			saber Saber estar / ser	A13 B7

Utilizar diferentes instrumentos de recompilación de información e manexar as distintas fontes coas que se elabora a historia antiga, tanto arqueolóxicas como escritas, para ser capaz de organizar e planificar, realizar e presentar pequenas investigacións individuais que contribúan á adquisición dun coñecemento racional, non memorístico da materia.	saber facer	A23 B3 B4 B11
Saber establecer elementos comparativos entre os coñecementos adquiridos noutras materias de cursos anteriores nas que se analiza a Historia Antiga Universal e a Historia Antiga da Península Ibérica	saber facer	A20

Contidos

Tema	
1. Introducción	1.1. Fontes para o estudo da Historia Antiga da Península Ibérica. 1.2. Situación previa: os pobos prerromanos e os pobos colonizadores
2. Hispania Romana: A República	2.1. A República romana 2.2. A orixe e a expansión de Roma na Península Ibérica 2.3. Os intereses dos romanos da Península Ibérica 2.4 As transformacións na Península Ibérica
3. Hispania Romana: O Imperio	3.1. O final da conquista 3.2. O Alto Imperio 3.3. O Baixo imperio 3.4. As consecuencias da romanización

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos tutelados	6	25	31
Titoría en grupo	6	6	12
Traballos de aula	10	20	30
Sesión maxistral	21	0	21
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0	2
Probas de resposta curta	2	13	15
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	22	24
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballos tutelados	Traballos realizados de xeito individual ou en grupo, orientados a fomentar o espírito crítico, o coñecemento dos feitos históricos e a avisión dos mesmos dende diversos soportes na actualidade. A asignación de traballos deberá quedar resolta no primeiro mes do cuadrimestre.
Titoría en grupo	Sesións orientadas ao seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, preparación das actividades e probas de avaliación e á aclaración das diversas dúbidas que vaian xurdindo sobre aspectos da materia.
Traballos de aula	Actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula relacionados cos contidos expostos nas sesións maxistrais que inclúan a análise e comentario crítico das fontes propias da historia antiga, a resolución de comentarios e composicións de texto histórico, mapas e a análise e interpretación de materiais gráficos e audiovisuais.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor das claves fundamentais de cada un dos bloques temáticos.
Eventos docentes e/ou divulgativos	A Facultade de Historia e o Departamento de Historia, Arte e Xeografía organizan anualmente eventos e cursos formativos aos dirixidos a todos os/as estudantes da titulación

Atención personalizada

Descrición

Sesión maxistral	SESIÓN MAXISTRAL: As titorías individualizadas están, en parte, orientadas a resolver as dúbidas concretas e a outorgar bibliografía sobre as exposicións aos/as estudantes interesados nun tema en concreto, TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución dos traballos realizados polo alumnado. TRABALLOS DE AULA: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. TITORÍAS EN GRUPO: Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, preparación das actividades e probas de avaliación e aclaración das diversas dúbidas que vaian xurdindo sobre aspectos da materia. PROBAS DE RESPONSA CURTA: Seguimento individualizado do proceso de aprendizaxe autónomo do alumno. Ao longo do cuadrimestre realizaranse dúas probas de resposta curta para ter conta das competencias que os alumnos van adquirindo no desenvolvemento da materia.
Traballos tutelados	SESIÓN MAXISTRAL: As titorías individualizadas están, en parte, orientadas a resolver as dúbidas concretas e a outorgar bibliografía sobre as exposicións aos/as estudantes interesados nun tema en concreto, TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución dos traballos realizados polo alumnado. TRABALLOS DE AULA: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. TITORÍAS EN GRUPO: Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, preparación das actividades e probas de avaliación e aclaración das diversas dúbidas que vaian xurdindo sobre aspectos da materia. PROBAS DE RESPONSA CURTA: Seguimento individualizado do proceso de aprendizaxe autónomo do alumno. Ao longo do cuadrimestre realizaranse dúas probas de resposta curta para ter conta das competencias que os alumnos van adquirindo no desenvolvemento da materia.
Titoría en grupo	SESIÓN MAXISTRAL: As titorías individualizadas están, en parte, orientadas a resolver as dúbidas concretas e a outorgar bibliografía sobre as exposicións aos/as estudantes interesados nun tema en concreto, TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución dos traballos realizados polo alumnado. TRABALLOS DE AULA: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. TITORÍAS EN GRUPO: Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, preparación das actividades e probas de avaliación e aclaración das diversas dúbidas que vaian xurdindo sobre aspectos da materia. PROBAS DE RESPONSA CURTA: Seguimento individualizado do proceso de aprendizaxe autónomo do alumno. Ao longo do cuadrimestre realizaranse dúas probas de resposta curta para ter conta das competencias que os alumnos van adquirindo no desenvolvemento da materia.
Traballos de aula	SESIÓN MAXISTRAL: As titorías individualizadas están, en parte, orientadas a resolver as dúbidas concretas e a outorgar bibliografía sobre as exposicións aos/as estudantes interesados nun tema en concreto, TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución dos traballos realizados polo alumnado. TRABALLOS DE AULA: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. TITORÍAS EN GRUPO: Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, preparación das actividades e probas de avaliación e aclaración das diversas dúbidas que vaian xurdindo sobre aspectos da materia. PROBAS DE RESPONSA CURTA: Seguimento individualizado do proceso de aprendizaxe autónomo do alumno. Ao longo do cuadrimestre realizaranse dúas probas de resposta curta para ter conta das competencias que os alumnos van adquirindo no desenvolvemento da materia.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	O coñecemento adquirido sobre os contidos teóricos expostos nas sesións maxistras contarán de varias apartados: probas de resposta curta; probas de resposta longa e resolución de problemas (mapas, comentarios de texto, imaxes...). Nestas probas valorarase a capacidade de síntese, o espírito crítico, a capacidade de expresión escrita na lingua propia.	60
Traballos tutelados	Presentación e entrega, na data sinalada, dos traballos realizados de xeito individual ou en grupo polo alumnado. Valorarase, a maiores do marco teórico do traballo, a súa estrutura, a calidade da documentación empregada e a reflexión crítica sobre o uso dos contidos históricos na actualidade a través de diferentes soportes; así como a orixinalidade e rigor, a presentación formal do mesmo e a coherencia na súa exposición e defensa.	15
Traballos de aula	Presentación e entrega, nas datas sinaladas e conforme aos parámetros indicados, dos exercicios prácticos indicados que irán en consonancia coa teoría exposta nas clases maxistras.	15
Outras	Asistencia e participación nas sesións teóricas e prácticas	10

Outros comentarios e segunda convocatoria

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da

Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á modalidade presencial serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final. Esta proba consistirá en 6 preguntas curtas, un comentario de texto e a resolución dun mapa mudo. O estudante deberá entregar un traballo obrigatorio, sobre un tema que se determinará de acordo co responsable da materia sobre un aspecto da sociedade dos temas tratados, deberá entregalo no momento de realizar a proba escrita e representará un 30% da cualificación global.

Bibliografía. Fontes de información

De carácter xeral:

ALVAR EZQUERRA, J. -dir- (2008): *Entre Fenicios y Visigodos. La Historia Antigua de la Península Ibérica*, Madrid.

ANDREU, J., CABRERO, J., RODÀ, I. -edit- (2009): *Hispaniae. Las provincias hispanas en el mundo romano. Documenta 11*. Tarragona.

BLÁZQUEZ, J. M^a, MONTENEGRO, A., ROLDÁN, J. M., MANGAS, J., TEJA, R., SAYAS, J. J., GARCÍA IGLESIAS, L., ARCE, J. (2007): *Historia de España Antigua. Tomo II: Hispania romana*. Madrid.

DÍAZ MARTÍNEZ, P. C., MARTÍNEZ MAZA, C., SANZ HUESMA, F. J. (2007): *Hispania tardoantigua y visigoda*. Madrid.

GÓMEZ ESPELOSÍN, F. J. (2011): *Iberia e Hispania. Recursos para el estudio de la historia de la España antigua*. Alcalá de Henares.

GRACIA ALONSO, F. (2006): *Roma, Cartago, íberos y celtíberos: las grandes guerras en la Península Ibérica*. Barcelona.

GRACIA ALONSO, F. -coord.- (2008): *De Iberia a Hispania*. Barcelona.

HARRISON, R. J. (2007): *Hispania, provincia imperial*. Madrid.

LE ROUX, P. (2006): *Romanos de España: ciudades y política en las provincias, siglos II a. C.-III d. C.* Barcelona.

PLÁCIDO, D. (2009): *Hispania Antigua, vol. I de Historia de España -Fontana, J., Villares, R. edit-*. Barcelona.

ROLDÁN HERVÁS, J. M. -dir- (2006): *Diccionario Akal de la Antigüedad hispana*. Madrid.

ROLDÁN, J. M., SANTOS YANGUAS, J. (2004): *Historia de España. Vol.2: Hispania Romana*. Madrid.

SÁNCHEZ MORENO, E. -edit- (2007): *Protohistoria y Antigüedad de la Península Ibérica. I: Las fuentes y la Iberia colonial*. Madrid, 2007.

SÁNCHEZ MORENO, E., GÓMEZ-PANTOJA, J. -coord- (2008): *Protohistoria y Antigüedad de la Península Ibérica II: La Iberia Prerromana y la Romanidad*. Madrid.

De carácter específico

ARCE, J. (2009): *El último siglo de la España romana*. Madrid.

AUBET, Mª E. (1994): *Tiro y las colonias fenicias de occidente*. Barcelona.

BRAVO CASTAÑEDA, G. (2007): *Hispania y el Imperio*. Madrid.

CHAÍN GALÁN, A., DE LA TORRE ECHÁVARRI, J. I. (2005): *Celtíberos. Tras la estela de Numancia (Catálogo exposición)*. Soria.

CHIC GARCÍA, G. (2009): *El comercio y el Mediterráneo en la Antigüedad*. Madrid.

GÓMEZ ESPELOSÍN, F. J. (2006): *Guerras ibéricas. Aníbal*. Madrid.

LÓPEZ CASTRO, J. L. (1993): *Hispania Poena. Los fenicios en la Hispania romana*. Barcelona.

MANGAS, J. (2001): *Leyes coloniales y municipales de la Hispania romana*. Madrid.

MAYA, J. L. (1999): *Celtas e iberos en la península ibérica*. Barcelona, 1999.

PASTOR MUÑOZ, M. (2004): *Viriato. El héroe hispano que luchó por la libertad de su pueblo*. Madrid.

PÉREZ VILATELA, L. (2000): *Lusitania*. Madrid.

ROLDÁN HERVÁS, J. M., WULFF ALONSO, F. (2001): *Citerior y Ulterior: las provincias romanas de Hispania en la era*

republicana. Madrid.

SANTOS YANGUAS, J. (1997): *Los pueblos de la España antigua*. Madrid.

SANZ, R. (1995): *Las migraciones bárbaras y la creación de los primeros reinos de Occidente*. Madrid.

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia da arte moderna				
Materia	Historia da arte moderna			
Código	O02G250V01502			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Idioma				
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Barriocanal López, María Yolanda			
Profesorado	Barriocanal López, María Yolanda			
Correo-e	barriocanal@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Estudo das manifestacións artísticas en Italia nos séculos XV ao XVIII nas grandes xeneralizacións conceptuais que a historiografía artística sinala como Renacemento, Manierismo e Barroco. O seu desenvolvemento comprenderá a análise do proceso de produción e recepción da obra de arte durante estas centurias, a través dos creadores e obras máis significativas, tendo en conta a perspectiva histórica, social, ideolóxica e iconográfica que permiten a súa contextualización, co apoio das fontes literarias e documentais.			

Competencias de titulación	
Código	
A24	Conciencia crítica das coordenadas espazo-temporais da Historia da Arte
A25	Visión diacrónica xeral da Historia da Arte Universal
A26	Visión diacrónica rexional e completa dos fenómenos artísticos territoriais
A28	Coñecemento das distintas metodoloxías da aproximación á Historia da Arte
A29	Coñecemento sistemático e integrado do feito artístico: distintas linguaxes e técnicas da produción artística ao longo da historia.
A30	Coñecemento das principais fontes literarias e documentais da Historia da arte
A31	Coñecementos básicos de iconografía como clave para a interpretación de imaxes
A32	Coñecemento práctico dos procesos básicos da metodoloxía científica en Historia da Arte
B2	Aplicación dos coñecementos
B3	Capacidade de organización e planificación
B16	Coñecemento doutras culturas.

Competencias de materia		
Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Coñecer as diferentes manifestacións artísticas, integradas no contexto histórico, social e cultural dos períodos obxecto de estudo	saber	A24 A26
Desarrollar capacidade de comprensión, tratamento e aplicación das fontes literarias e documentais relacionadas	saber facer	A30
Demostrar capacidade para a análise integral das obras de arte e de búsqueda de información para a súa interpretación	saber saber facer	A28
Desenvolver as dotes de percepción das manifestacións artísticas do Renacemento e Barroco dunha forma interdisciplinar	saber saber facer	A24 A32
Adquirir coñecementos básicos de iconografía para a interpretación das imaxes artísticas dos períodos de estudo	saber	A31
Recoñecer unha visión diacrónica xeral da Historia da Arte Universal	saber	A24 A25
Aplicar a través de exposicións teóricas a organización da información recabada por diferentes cauces de aprendizaxe	saber facer	B2 B3
Adquirir unha conciencia crítica das coordenadas espazo-temporais da Historia da Arte	saber	A24
Adquirir un coñecemento integral das manifestacións artísticas na Idade Moderna	saber	A29
Coñecer outras culturas e o seu pasado histórico-artístico	saber	B16

Contidos	
Tema	
1. Humanismo e Renacemento	1.1. Concepto. O valor concedido á antigüidade. A preocupación humanista das artes. Arte e humanismo nas Cortes italianas do Renacemento
2. Clasicismo e Manierismo	2.1. Arquitectura e urbanismo no Quattrocento e Cinquecento italiano. O plan central. As teorías sobre a cidade ideal. A plasmación da igrexa triunfante 2.2. Orientacións pictóricas das escolas italianas. 2.3. A síntesis dos valores formais e intelectuais da escultura renacentista
3. O Barroco	4.1. Concepto. O Concilio de Trento e as artes. Retórica e procedementos barrocos 4.2. A arquitectura: a igrexa e os reformadores 4.3. Patronazgo e imaxinería relixiosa do Seicento italiano

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	18	30	48
Saídas de estudo/prácticas de campo	5	10	15
Titoría en grupo	5	3	8
Traballos tutelados	10	30	40
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0	2
Prácticas externas	4	0	4
Actividades introdutorias	1	0	1
Probas de resposta curta	2	20	22
Traballos e proxectos	3	7	10
Outras	0	0	0
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Sesión maxistral	Clases expositivas que concentran o aprendizaxe teórico. Nas diferentes sesións se desenvolve o contido do programa, secuenciado en bloques temáticos. Para cada unidade temática ofrécense un esquema básico e bibliografía específica para seguir e profundizar nos contidos. Nas sesións emprégase recursos complementarios (proieccións en power point, fontes documentais e literarias, páxinas de internet, etc.)
Saídas de estudo/prácticas de campo	Saídas de estudo fora do ámbito académico para a visita e estudio "in situ" de monumentos o conxuntos patrimoniais relacionados co contido da materia
Titoría en grupo	Apoio á formación do alumno/a, orientado a resolver as dúbidas ou calquera outra cuestión relacionada coa materia
Traballos tutelados	Dirixidos á profundización na materia e ao fortalecemento da capacidade analítica e expositiva do alumnado. Consisten na elaboración dun traballo inédito, de carácter individual ou grupal (maximo dous alumnos), vinculado aos contidos do programa. Se valorará o acceso á bibliografía e fontes, a presentación, claridade e orixinalidade expositiva, e a metodoloxía empregada.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia
Prácticas externas	Sesións prácticas fora do ámbito académico en función do contido do programa (exposicións temporais, coleccións ou fondos museísticos, monumentos ou conxuntos histórico artísticos de interese, etc.)
Actividades introdutorias	Sesión previa, orientada á presentación do desenvolvemento da materia e primeira toma de contacto cos estudantes

Atención personalizada	
	Descrición
Traballos tutelados	Levarase unha atención personalizada, mediante o seguimento do alumnado no aprendizaxe da materia, atendendo a todas as consultas persoais, cuestións relativas ás actividades programadas, especialmente na orientación e revisión dos traballos tutelados e sistemas de avaliación.

Titoría en grupo	Levarase unha atención personalizada, mediante o seguimento do alumnado no aprendizaxe da materia, atendendo a todas as consultas persoais, cuestións relativas ás actividades programadas, especialmente na orientación e revisión dos traballos tutelados e sistemas de avaliación.
------------------	---

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral		50
	Valoración da comprensión e asimilación dos contidos teóricos da materia. Para superar a materia, é necesario acadar nesta proba unha cualificación mínima de 2.5 puntos (sobre o 5 total).	
Saídas de estudo/prácticas de campo	Participación activa nas saídas de estudo e prácticas de campo programadas como complemento á materia	10
Traballos tutelados	Na súa avaliación se considerarán os seguintes criterios: - singularidade e complexidade do tema de estudo escollido - metodoloxía - bibliografía e fontes consultadas - presentación, claridade e orixinalidade expositiva	20
Prácticas externas	Valoración da asistencia e participación en prácticas relacionadas coa materia fora da aula	10
Outras	Asistencia e participación nas clases teóricas e actividades presenciais	10

Outros comentarios e segunda convocatoria

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos/as que non poidan acollerse á modalidade presencial, deberán comunicarlo ao profesor no inicio do curso, debidamente justificado. Serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio, que representará un 30% desta.

Bibliografía. Fontes de información

ARGAN, G. C., Renacimiento y Barroco, Akal, Madrid, 1996-99
BLUNT, A., Teoría de las artes en Italia, 1440-1600, Cátedra, Madrid, 2007
BURCKHARDT, J., La cultura del Renacimiento en Italia, Iberia, Barcelona, 1985
BURKE, P., El Renacimiento italiano: cultura y sociedad en Italia, Alianza, Madrid, 1993
WÖLLFFLIN, H., Renacimiento y Barroco, Paidós, Madrid, 1991
WITTKOWER, R., Arte y Arquitectura en Italia 1600-1750, Cátedra, Madrid, 1988
BENEVOLO, L., Historia de la Arquitectura del Renacimiento: la arquitectura clásica (del siglo XV al siglo XVIII), Gustavo Gili, Barcelona. 1988
BOUCHER, B., La escultura barroca en Italia, Destino, Barcelona. 1999
CASTRIA MARCHETI, F., El Barroco 1600-1700: el arte europeo de Caravaggio a Tiepolo, Electa, Barcelona. 2005
WITTKOWER, R., Los fundamentos de la arquitectura en la edad del Humanismo, Alianza, Madrid. 1995

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Historia da arte contemporánea/O02G250V01602

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Historia moderna universal/O02G250V01405
Historia moderna de España/O02G250V01603

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Historia da arte medieval/O02G250V01404

Outros comentarios

A causa da ensinanza e avaliación continua, recoméndase que a ficha de identificación do estudante se entregue, debidamente cumprimentada cos seus datos persoais e correo electrónico na primeira semán do curso.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia medieval da Península Ibérica				
Materia	Historia medieval da Península Ibérica			
Código	O02G250V01503			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Idioma	Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Pérez Rodríguez, Francisco Javier			
Profesorado	Pérez Rodríguez, Francisco Javier			
Correo-e	fjperez@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Coñecemento, comprensión e aceptación dos caracteres específicos, principais acontecementos e transformacións da sociedade da península Ibérica durante a Idade Media, prestando especial atención á súa realidade multicultural e ao ter sido o berce da realidade política actual			

Competencias de titulación

Código	
A13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais
A16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
A19	Coñecemento da historia nacional propia
A20	Coñecemento da historia europea nunha perspectiva comparada
B4	Comunicación oral e escrita no idioma propio.
B10	Atención á diversidade e á multiculturalidade.
B11	Capacidade de aprendizaxe autónoma

Competencias de materia

Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Coñecer e comprender en perspectiva comparada os principais rasgos da evolución da sociedade de península Ibérica en todas as súas vertentes (social, económica, política, cultural, etc.) entre os séculos V e XV	saber	A16 A19 A20 B11
Analizar, comparar e avaliar o pasado medieval peninsular mediante o estudo e tratamento das diversas fontes (textuais, literarias, artísticas, etc.) procedentes dese pasado para realizar traballos individuais ou en equipo que contribúan ao seu mellor entendemento	saber facer	A13 B4
Adquirir conciencia da difícil convivencia entre culturas e pobos na Idade Media peninsular e aceptar os sucesivos entendementos e conflitos tanto entre relixións como entre formacións políticas diferentes	Saber estar / ser	A13 A19 B10

Contidos

Tema	
1.- Alta Idade Media (ss. V-X)	1.1.- Introducción á Idade Media peninsular 1.2.- Os reinos xermánicos da península Ibérica 1.3.- O predominio e esplendor de Al Andalus 1.4.- Os núcleos cristiáns do norte da Península
2.- Plena Idade Media (ss. XI-XIII)	2.1.- Da superioridade islámica á cristiá 2.2.- O equilibrio dos reinos cristiáns 2.3.- A plenitude da sociedade cristiá peninsular 2.4.- A difícil convivencia das tres culturas
3.- Baixa Idade Media (ss. XIV-XV)	3.1.- A institucionalización das monarquías 3.2.- Crisis e recuperación baixo

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Sesión maxistral	22	0	22
Traballos tutelados	7	36	43
Resolución de problemas e/ou exercicios	6	12	18
Titoría en grupo	3	9	12
Saídas de estudo/prácticas de campo	2	2	4
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0	2
Probas de resposta curta	3	26	29
Traballos e proxectos	4	15	19
Outras	0	0	0
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Sesión orientada a presentar a materia, tomar contacto co alumnado e reunir información sobre as súas competencias, motivacións e intereses
Sesión maxistral	Exposición dos contidos da materia por parte do profesor e presentación das liñas básicas para o desenvolvemento das actividades relacionadas coa mesma
Traballos tutelados	Elaboración e presentación de traballos feitos polo alumnado de forma individual ou en grupo
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula relacionados cos contidos introducidos nas sesións maxistrais
Titoría en grupo	Seguemento e aclaración de dúbidas sobre os contidos da materia así como supervisión do traballo autónomo do alumnado en relación coa mesma
Saídas de estudo/prácticas de campo	Saída de estudos na que se comprobará in situ o que resta do pasado medieval nun lugar concreto, analizándose dito legado
Eventos docentes e/ou divulgativos	Horas reservadas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia.

Atención personalizada	
	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Seguemento e atención individualizada do alumnado tanto na aula como no despacho ou mediante correo electrónico, coa intención de resolver os problemas e dúbidas que poidan xurdir no estudo e comprensión dos contidos da materia, preparación de traballos, resolucións de problemas, probas de avaliación, etc
Traballos tutelados	Seguemento e atención individualizada do alumnado tanto na aula como no despacho ou mediante correo electrónico, coa intención de resolver os problemas e dúbidas que poidan xurdir no estudo e comprensión dos contidos da materia, preparación de traballos, resolucións de problemas, probas de avaliación, etc

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	Avaliación mediante tres probas de resposta curta ao final do correspondente tema	40
Resolución de problemas e/ou exercicios	Presentación e entrega, conforme os criterios establecidos, dos materiais elaborados nas sesións prácticas	20
Traballos tutelados	Avaliaranse os coñecementos teóricos adquiridos polo alumnado na realización e estruturación do traballo así como a súa capacidade de exposición	30
Outras	Asistencia e participación activa nas sesións teóricas e prácticas, seminarios, titorías e outras actividades.	10

Outros comentarios e segunda convocatoria

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á modalidade presencial serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio,

que representará un 30% desta

Bibliografía. Fontes de información

Loring, M.I.; Pérez, D. e Fuentes, P., La Hispania tardorromana y visigoda. Siglos V-VIII [Historia de España 3er Milenio, nº 4], 2008, Madrid, Ed. Síntesis

Salvatierra, V. e Canto, A., Al-Ándalus. De la invasión al califato de Córdoba [Historia de España 3er Milenio, nº 5], 2008, Madrid, Ed. Síntesis

Isla Frez, A., La Alta Edad Media. Siglos VIII-XI [Historia de España 3er Milenio, nº 7], 2002, Madrid, Ed. Síntesis

Álvarez Borge, I., La Plena Edad Media. Siglos XII-XIII [Historia de España 3er Milenio, nº 8], 2003, Madrid, Ed. Síntesis

Guinot Rodríguez, E., La Baja Edad Media en los siglos XIV y XV. Economía y Sociedad [Historia de España 3er Milenio, nº 9], 2003, Madrid, Ed. Síntesis

Monsalvo Antón, J.M., La Baja Edad Media en los siglos XIV y XV. Política y Cultura [Historia de España 3er Milenio, nº 10], 2005, Madrid, Ed. Síntesis

Álvarez Palenzuela, V.A. (dir.), Historia de España de la Edad Media, 2002, Barcelona, Ed. Ariel

, Historia de España. 7. Época medieval. La dinámica política, 2005, Madrid, Ed. Istmo

, Historia de España. 8. Época medieval. Administración y gobierno, 2003, Madrid, Ed. Istmo

, Historia de España. 9. Época medieval. Economía y sociedad, 2004, Madrid, Ed. Istmo

, Historia de España. 10. Época medieval. Iglesia y cultura, 2002, Madrid, Ed. Istmo

Recomendaciones

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Prehistoria da Península Ibérica				
Materia	Prehistoria da Península Ibérica			
Código	002G250V01504			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Idioma				
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Castro Pérez, Ladislao			
Profesorado	Castro Pérez, Ladislao González Insua, Félix			
Correo-e	castro@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/historia			
Descrición xeral	A materia Prehistoria da Península Ibérica impártese no 3º ano do Grao en Xeografía e Historia, dentro do bloque Historia de España. O seu papel básico é iniciar ao alumno nos desenvolvementos xerais da prehistoria peninsular atendendo con especial atención ás fontes arqueolóxicas empregadas para o seu estudo.			

Competencias de titulación	
Código	
A12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
A13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais
A16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
A19	Coñecemento da historia nacional propia
A23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica.
B3	Capacidade de organización e planificación
B6	Resolución de problemas e toma de decisións
B7	Capacidade de razoamento crítico.
B9	Traballo en equipo en diversos contextos
B10	Atención á diversidade e á multiculturalidade.
B11	Capacidade de aprendizaxe autónoma
B12	Capacidade para imprevistos, creatividade e lideranza
B15	Sensibilidade cara temas ambientais.

Competencias de materia		
Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Coñecer, comprender e comparar os principais conceptos e procesos da Prehistoria da Península Ibérica.	saber	A13 A16 A19 B3 B12
Ser capaz de acceder á información dispoñible en diversas fontes e ser capaz de discriminar as máis adecuadas.	saber facer	A23 B6 B7 B9 B11
Valorar o patrimonio arqueolóxico no seu contexto pasado e presente.	Saber estar / ser	A12 B10 B15

Contidos
Tema

I. O nacemento da Prehistoria e o proceso de hominización da P. Ibérica	Tema 1.- O Nacemento da Prehistoria peninsular Tema 2.- O Cuaternario Tema 3.- A hominización da P. Ibérica Tema 4.- Do Home de Neandertal ao Homo Sapiens
II. De cazadores a produtores	Tema 1.- Economía cazadora-recolectora e economía produtora Tema 2.- Modelos de ocupación e asentamento Tema 3.- Tecnoloxías Prehistóricas Tema 4.- O mundo da morte: O megalitismo Tema 5.- Formas de organización social: A formación das sociedades tribais Tema 6.- Arte rupestre
III. Desenvolvemento das sociedades complexas	Tema 1.- Patróns de asentamento Tema 2.- Transformacións tecnolóxicas Tema 3.- Prácticas funerarias Tema 4.- Intercambio e desenvolvemento de circuitos comerciais Tema 5.- O incremento da complexidade social
IV. Pobos protohistóricos	Tema 1.- Tartessos e a Cultura Ibérica Tema 2.- A Cultura castrexa do Noroeste Tema 3.- Outras sociedades peninsulares da Idade do Ferro

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminarios	3	5	8
Actividades introdutorias	2	0	2
Prácticas autónomas a través de TIC	0	10	10
Traballos tutelados	0	20	20
Sesión maxistral	23	30	53
Titoría en grupo	5	5	10
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0	2
Saídas de estudo/prácticas de campo	10	5	15
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	10	12
Traballos e proxectos	3	12	15
Outras	0	3	3
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Seminarios	Traballo en grupos informais na aula coa finalidade do estudo intensivo dun tema.
Actividades introdutorias	Actividades previas para coñecer as competencias, intereses e/ou motivacións do alumnado.
Prácticas autónomas a través de TIC	Exercicios e Foro virtual (Espazo de discusión para o tratamento dun tema desenvolto a través dun entorno virtual).
Traballos tutelados	- Traballo colaborativo en grupo formal con xeración de interdependencia. - Traballo individual. - Presentación e entrega dos traballos tutelados
Sesión maxistral	Sesións teóricas con apoio de material didáctico elaborado para estas sesións (dispoñible en TEMA@).
Titoría en grupo	Seguimento da realización dos traballos. Asesoramento e aclaración de dúbidas.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Asistencia ás actividades transversais organizadas polo Departamento e a Facultade.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Actividade desenvolvida nun contexto externo, que ten que ver coa observación directa e sistemática.

Atención personalizada	
	Descrición
Seminarios	Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios e actividades introdutorias coas anotacións do profesor. O seguimento individualizado do alumno nas prácticas a través de TIC será feito a partires das ferramentas propias da plataforma TEM@ (participación, estadísticas de acceso, realización de exercicios ou exercicios en liña, etc...).

Actividades introductorias	Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios e actividades introductorias coas anotacións do profesor. O seguimento individualizado do alumno nas prácticas a través de TIC será feito a partires das ferramentas propias da plataforma TEM@ (participación, estadísticas de acceso, realización de exercicios ou exercicios en liña, etc...).
Prácticas autónomas a través de TIC	Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios e actividades introductorias coas anotacións do profesor. O seguimento individualizado do alumno nas prácticas a través de TIC será feito a partires das ferramentas propias da plataforma TEM@ (participación, estadísticas de acceso, realización de exercicios ou exercicios en liña, etc...).
Sesión maxistral	Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios e actividades introductorias coas anotacións do profesor. O seguimento individualizado do alumno nas prácticas a través de TIC será feito a partires das ferramentas propias da plataforma TEM@ (participación, estadísticas de acceso, realización de exercicios ou exercicios en liña, etc...).

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Traballos tutelados	O traballo tutelado deberá ser exposto na aula e entregado.	30
Sesión maxistral	Os coñecementos adquiridos serán avaliados mediante unha proba de desenvolvemento.	60
Outras	En todas as actividades e probas que conforman a programación valorarase a asistencia e participación activa do alumnado.	10

Outros comentarios e segunda convocatoria

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á modalidade presencial serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio, que representará un 30% desta.

Bibliografía. Fontes de información

Básica

- Cardoso, J.L. 2007. *Pré-História de Portugal*. Ed.Universidade Aberta. Lisboa.
- Cruz Berrocal, C., García Sanjuán, L. y Gilman Guillén, A. (coords.). 2013. *The Prehistory of Iberia. Debating Early Social Startification and the State*. Routledge. Nova Iorque.
- Eiroa, J., Bachiller, A., Castro, L., Lomba, J. 1999. *Nociones de tecnología y tipología en Prehistoria*. Ariel. Barcelona. OUR 903 /113
- Fernández, V. 2007. *Prehistoria. El largo camino de la humanidad*. Alianza Editorial. Madrid. OUR 903 /425
- Menéndez, M. (Coord.) 2008. *Prehistoria y Protohistoria de la Península Ibérica*. UNED. Madrid. OUR 903 /464
- Vega, G., Bernabeu, J., Chapa, T. 2003. *La Prehistoria*. Historia de España. Tercer Milenio. Editorial Síntesis. Madrid. OUR 903 /441

Complementaria

- Arsuaga, J.L. 2004. *Atapuerca y la evolución humana*. Fundación Caixa Catalunya.
- Barandiarán, L., Martí, B., del Rincón, M. A., Maya, J. L. 2005. *Prehistoria de la Península Ibérica*. Ariel. Barcelona.
- Bernabeu, J., Aura, J., Badal, E. 1993. *Al Oeste del Edén. Las primeras sociedades agrícolas en la Europa mediterránea*. Historia Universal. Síntesis. Madrid.
- Bicho, N. 2006. *Manual de Arqueología Pré-Histórica*, Lisboa, Ed. 70.
- Bicho, N. F., Carvalho, A.F. 2006. *Actas IV Congreso de Arqueología Peninsular*. Centro de Estudos de Património. Departamento de História, Arqueología e Património. Faro.
- Bueno, P., Balbín R. 1997. *Actas II Congreso de Arqueología Peninsular*. Fundación Rei Afonso Henriques. Zamora.
- Buxó, R. 1997. *Arqueología de las plantas: la explotación económica de las semillas y los frutos en el marco mediterráneo de la Península Ibérica*. Crítica. Barcelona.
- Buxó, R. 2008. *Arqueobotánica: Los usos de las plantas en la Península Ibérica*. Ariel. Barcelona.

Cardoso,J.L. 2002. *Pré-Historia de Portugal*. Ed.Verbo. Lisboa.

Castro,P. V., González, R; Lull, V., Mico, R. 1996. *Cronología de la Prehistoria Reciente de la Península Ibérica y Baleares (c. 2800-900 cal. ANE)*. BAR-IS,652.

Chapman,R. 1991. *La formación de las sociedades complejas.El sureste de la península ibérica en el marco del Mediterráneo occidental*.Crítica. Barcelona.

Delibes,G., Fernández-Miranda, M. 1993. *Los orígenes de la civilización. ElCalcolítico en el Viejo Mundo*. Síntesis. Madrid.

Díaz-Andreu,M. 2002. *Historia de la Arqueología enEspaña*. Ediciones Clásicas.

Fullola,J. M., Petit, M. A. 1998. *La puerta del pasado*. Martínez Roca. S.A. Barcelona.

Gracia Alonso, F. (coord.). 2008. *De Iberia a Hispania*, Ariel. Barcelona.

Hernando,A. 1999. *Los primeros agricultores de laPenínsula Ibérica*. Síntesis. Madrid.

Jorge,S. 1999. *Domesticar a terra. As primeiras comunidades agrárias emterritório português*. Ed. Gradiva. Lisboa.

Lull,V. 1993. *La "cultura" de El Argar.Un modelo para el estudio de las formaciones económico-sociales prehistóricas*.Akal. Madrid.

Moure,A., González Morales, M. R 1992. *La expansión de los Cazadores. PaleolíticoSuperior y Mesolítico en el Viejo Mundo*. Síntesis. Madrid.

MoureRomanillo, A., Santos y Anguas, J. 2004. *Historiade España. Prehistoria. Del primer hombre a las colonizaciones mediterráneas(hasta el siglo III a. C.)*, vol. 1. Madrid. Ed, Espasa Calpe.

Ruiz-Gálvez Priego, M. (coord.). 2001. *La Edad del Bronce. ¿Primera Edad de Oro de España? Sociedad, economía e ideología*. Crítica. Barcelona.

VV.AA.2006. *Territórios da Pré-História em Portugal*,Ed.Arkeos-Perspectivasem Diálogo – 19. CEIPHAR. Tomar.

Atlas y diccionarios

Alcina, J. (Coord.) 1998. *Diccionario de Arqueología*.Alianza Editorial. Madrid.

Arias, F., Romero, A.Mª. 1995. *Diccionario de Termos deArqueoloxía e Prehistoria*. Ir Indo.Vigo.

Díaz-Andreu, M., Mora,G. y Cortadella i Morral, J. 2009. *Diccionariohistórico de la Arqueología en España (siglos XV-XX)*. Marcial Pons.Ediciones de Historia. Madrid.

Menéndez, M., Jimeno,A. Fernández, V. 1997. *Diccionario de Prehistoria*. Alianza Editorial.Madrid.

Coa finalidade de complementar a actividade docente, aportaranse diversos recursos (materiais audiovisuais, documentos, enlaces, etc) a través da plataforma TEM@.

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Arqueoloxía aplicada/O02G250V01402

Historia antiga da Península Ibérica/O02G250V01501

Outros comentarios

Ao longo do curso entregarase unha documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades. Esta información será ofrecida a través da plataforma TEM@, polo que todos os alumnos deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Xeografía aplicada: territorio e paisaxe				
Materia	Xeografía aplicada: territorio e paisaxe			
Código	002G250V01505			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	de Uña Álvarez, Elena Pilar			
Profesorado	Álvarez Vázquez, Miguel Ángel de Uña Álvarez, Elena Pilar			
Correo-e	edeuna@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Materia adicada ao estudo dos sistemas territoriais e as súas paisaxes dende unha perspectiva aplicada do coñecemento xeográfico. Céntrase no diagnóstico e análise do territorio e da paisaxe dende unha perspectiva holista, tendo en conta os criterios de valor e a problemática da súa ordenación/xestión no ámbito da sociedade.			

Competencias de titulación

Código	
A5	Integración das dimensións espacial e temporal na explicación dos procesos territoriais
A6	Coñecemento e aplicación dos principais métodos e técnicas de investigación xeográfica
A7	Uso correcto da información xeográfica como instrumento de interpretación dos sistemas territoriais
A9	Capacidade de análise e interpretación das paisaxes
A11	Coñecemento e desenvolvemento de habilidades no ámbito da ordenación e planificación territorial
B5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
B6	Resolución de problemas e toma de decisións
B7	Capacidade de razoamento crítico.
B8	Compromiso ético e responsabilidade social
B9	Traballo en equipo en diversos contextos
B11	Capacidade de aprendizaxe autónoma
B13	Iniciativa e espírito emprendedor
B14	Motivación pola calidade

Competencias de materia

Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Uso correcto da información xeográfica como instrumento do diagnóstico, análise e interpretación dos territorios e as súas paisaxes : selección operativa dos recursos e argumentación creativa dos plantexamentos.	saber saber facer	A7 A9 B5 B6 B14
Coñecemento e desenvolvemento de habilidades no ámbito da ordenación e planificación territorial, integrando as dimensións espacio-temporais, impulsando o compromiso ético individual e colectivo e a responsabilidade social co traballo en equipo nos diferentes contextos.	saber saber facer Saber estar / ser	A5 A11 B8 B9
Coñecemento e aplicación dos principais métodos e técnicas de investigación xeográfica, razoados de forma crítica, emprendedora e autónoma .	saber facer Saber estar / ser	A6 B7 B11 B13

Contidos

Tema		
1. Introducción	1.1 Conceptos básicos	1.2 Campos da Xeografía aplicada
2. Territorio	2.1 A Xeografía, ciencia do territorio	1.2 Procesos e ordenación territorial
3. Paisaxe	2.1 A Xeografía, ciencia da paisaxe	2.2 Ámbitos dinámico e funcional

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	1	3
Sesión maxistral	7	15	22
Eventos docentes e/ou divulgativos	6	3	9
Traballos tutelados	7	16	23
Prácticas en aulas de informática	6	3	9
Saídas de estudo/prácticas de campo	12	10	22
Prácticas autónomas a través de TIC	0	20	20
Titoría en grupo	5	3	8
Estudo de casos/análise de situacións	2	10	12
Traballos e proxectos	3	19	22
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades para detectar coñecementos previos, intereses e motivacións do alumnado. Presentación dos obxectivos, contidos, metodoloxía e desenvolvemento da materia.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Conferencias, charlas, exposicións, mesas redondas, debates... realizados por poñentes de prestixio, que permiten profundar ou complementar os contidos da materia.
Traballos tutelados	Elaboración dun documento (pequena investigación), de maneira individual ou en grupo, preparando a súa presentación e defensa.
Prácticas en aulas de informática	Desenvolvemento das competencias procedimentais no entorno virtual, dirixido polo docente da materia
Saídas de estudo/prácticas de campo	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo (visitas a centros de investigación, empresas, institucións... prácticas de campo) de interese académico-profesional para o alumno.
Prácticas autónomas a través de TIC	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense a través das TIC de maneira autónoma.
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.

Atención personalizada	
	Descrición
Titoría en grupo	Orientacións específicas, resolución de dúbidas ou problemas no desenvolvemento das secuencias de aprendizaxe
Saídas de estudo/prácticas de campo	Orientacións específicas, resolución de dúbidas ou problemas no desenvolvemento das secuencias de aprendizaxe
Actividades introdutorias	Orientacións específicas, resolución de dúbidas ou problemas no desenvolvemento das secuencias de aprendizaxe
Traballos tutelados	Orientacións específicas, resolución de dúbidas ou problemas no desenvolvemento das secuencias de aprendizaxe

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Outras	Asistencia nas actividades e sesións planificadas.	10
Traballos e proxectos	Entrega, presentación e defensa dos resultados obtidos na elaboración dun documento (pequena investigación) sobre a temática da materia.	50
Estudo de casos/análise de situacións	Análise das condicións e dinámica dunha situación relacionada co ámbito teórico da materia, coa finalidade de razoar e interpretar facendo uso das competencias do saber.	40

Outros comentarios e segunda convocatoria

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á modalidade presencial serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio, que representará un 30% desta.

Bibliografía. Fontes de información

Bolos, M. (dir.), Manual de ciencia del paisaje, Masson, 1992

CEPT, Centro de estudios: Paisaje y Territorio, <http://www.paisajeyterritorio.es/>, Acceso 2014

FUNDICOT, Asociación Interprofesional de Ordenación del territorio, <http://www.fundicot.org/>, Acceso 2014

Gómez Orea, D. (dir.), Ordenación del territorio, Editorial Agrícola Española, 1994

OCT, Observatorio para una cultura del territorio, <http://observatorioculturayterritorio.org/wordpress/>, Acceso 2014

Philipponneau, M., Geografía aplicada, Ariel Geografía, 2001

Pillet, F. (coord.) , Territorio, paisaje y sostenibilidad, La Estrella Polar, 2010

Roger, A., Breve tratado del paisaje, Biblioteca Nueva, 2007

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Sistemas de representación xeográfica/O02G250V01605

Xeografía de Galicia/O02G250V01906

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Xeografía: Espazos e sociedades/O02G250V01301

Outros comentarios

Esta guía describe as liñas xerais de actuación na materia e concíbese de forma flexible. Pode requirir reaxustes ao longo do curso académico promovidos pola dinámica do grupo ou polas situación que poidan xurdir.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia contemporánea de España				
Materia	Historia contemporánea de España			
Código	O02G250V01601			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Idioma				
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Valín Fernández, Alberto Juan			
Profesorado	Valín Fernández, Alberto Juan			
Correo-e	avalin@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Coñecemento dos principais acontecementos e os procesos xerais de cambio e continuidade da Historia contemporánea española.			

Competencias de titulación	
Código	
A12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
A13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais
A14	Coñecemento da estrutura diacrónica xeral do pasado.
A16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
A19	Coñecemento da historia nacional propia
A20	Coñecemento da historia europea nunha perspectiva comparada
A23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica.
B1	Capacidade de análise e síntese.
B2	Aplicación dos coñecementos
B3	Capacidade de organización e planificación
B4	Comunicación oral e escrita no idioma propio.
B5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
B7	Capacidade de razoamento crítico.
B8	Compromiso ético e responsabilidade social
B11	Capacidade de aprendizaxe autónoma

Competencias de materia		
Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Adquirir unha conciencia crítica da relación entre os acontecementos e os procesos propios da longa e tortuosa idade contemporánea española e a nosa realidade actual.	Saber estar / ser	A12 A13 B1 B2 B7 B8
Coñecer en detalle a evolución da sociedade española na época contemporánea e as transformacións económicas, sociais e políticas, en perspectiva comparada, facendo fincapé nos transcendentais procesos revolucionarios que se foron sucedendo no tempo.	saber	A14 A16 A19 A20 B1 B5 B11

Explicar os grandes procesos de cambio e continuidade da contemporaneidade española a nivel político, económico, social, cultural e de mentalidades.	saber	A12 A14 A19 B1 B2 B5 B7
Manexar de xeito básico diferentes instrumentos de recompilación de información e pescudar en fontes diversas propias da época contemporánea española, fundamentalmente bibliográficas, co fin de que poida ser quen de planificar, realizar e presentar pequenas investigacións individuais e/ou en equipo que contribúan á elaboración dun discurso histórico crítico e razoado	saber facer	A23 B3 B4 B5

Contidos

Tema	
1.- A Revolución burguesa: da quebra do Antigo Rexime á creación do Estado liberal.	1.1.- A periodización da historia contemporánea española. 1.2.-A Guerra da Independencia, As Cortes de Cádiz e a Constitución de 1812. 1.3.- Revolución e Reacción. (A Spanish Revolution): Sexenio Negro, O Trienio e a Ominosa Década. 1.4.-A Era Isabelina: As desamortizacións. 1.5.-O Sexenio Revolucionario.
2.- O Estado liberal: caciquismo e precariedade democrática. Primeira Restauración, Dictadura de Primo e Segunda República.	2.1.- A Primeira Restauración Borbónica. 2.2.-A Dictadura de Primo. 2.3.-A Segunda República.
3.- Da Guerra Civil á Monarquía postfranquista de Juan Carlos I.	3.1.-A Guerra Civil e a Revolución Social. 3.2.-O Franquismo. 3.3.- A Segunda Restauración Borbónica

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos tutelados	10	30	40
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	0	10	10
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0	2
Debates	5	10	15
Actividades introductorias	1	0	1
Titoría en grupo	6	0	6
Sesión maxistral	22	0	22
Outras	0	0	0
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	4	50	54

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballos tutelados	Traballos realizados de xeito exclusivamente individual polo alumnado sobre temas monográficos en estreita relación coa disciplina e que serán obrigadamente expostos coa data da súa exposición na aula e os fará o alumno como técnica didáctica individual da impartición pedagóxica da Historia Contemporánea de España.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Actividades orientadas á resolución de exercicios que inclúan a resolución de comentarios e composicións de texto histórico, mapas históricos e análise e interpretación de materiais gráficos.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia
Debates	Debates abertos dirixidos polo profesor sobre os temas teóricos en curso, co fin primordial de prepararen ao elemento discente cara a saber levar a cabo un coloquio e unha académica exposición dos seus propios criterios diante do resto da clase.
Actividades introductorias	
Titoría en grupo	

Atención personalizada

Descrición

Traballos tutelados TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á elaboración dos traballos prácticos realizados polo alumnado.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Traballos tutelados	Presentación, pública defensa e entrega dun guión do exposto na data sinalada, do traballo individual obrigatorio. Valoraranse: o marco teórico, a estrutura e vertebración do traballo, as reflexións teóricas e críticas e a presentación e exposición formal do mesmo.	20
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Presentación e entrega, nas datas sinaladas e conforme aos parámetros indicados, dos exercicios prácticos sinalados.	10
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Exame por escrito, con preguntas de resposta longa e/ou temas para desenvolver.	60
Outras	En todas as actividades e probas que conforman a programación valorarase a asistencia e participación do alumnado.	10

Outros comentarios e segunda convocatoria

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo) nos que se examinarán de todo o programa da materia en base a bibliografía sinalada. Asemade, deberán realizar obrigatoriamente un traballo. O exame suporá o 70% da nota final e o traballo práctico o 30%.

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

Álvarez Junco, J. *Mater Dolorosa. la Idea de España en el siglo XIX*. 2002.
 Aróstegui, J. *La Guerra Civil, 1936-1939*. Madrid, Temas de Hoy, 1997.
 Artola, M. *La burguesía revolucionaria (1808-1874)*, Madrid, Alianza, 1973.
 Artola, M. *La España de Fernando VII*. Madrid, Espasa, 1968.
 Avilés Fernández, M. *Nueva Historia de España*. Tomos IV y V. Madrid, Edaf, 1975.
 Bahamonde, Á. y Otero, L. E. *Historia de España*, Madrid, SM, 2009.
 Bolloten, B. *La Guerra Civil española: revolución y contrarrevolución*. Madrid, Alianza, 1997.
 Carr, R. *España 1808- 2008*. Barcelona, Ariel, 2009.
 Fernández Sebatán, J. y Fuentes, J. F. (dirs.). *Diccionario político-social del siglo XX español*. Madrid, Alianza editorial, 2008.
 Jover Zamora, J. M. *Historia España Menéndez Pidall*. Tomos XXXII al XXXIX. Madrid, Espasa.
 Lara Hernández, J. M. (dir.). *Historia de España*. Vols.: 9-12. Barcelona, Planeta, 1988.
 Martínez, Á., Sánchez, R. y Montero, F. *Manual de Historia de España. Siglo XIX*. Madrid, Historia 16, 1990.
 Paredes, J. *La España contemporánea*. Barcelona, Ariel, 1997.
 Palacio Atard, V. *La España del siglo XIX (1808-1898)*. Madrid, Espasa, 1978.
 Sánchez Jiménez, J. *La España contemporánea*. Madrid, Istmo, 1991.
 Tuñón de Lara, M. *El movimiento obrero en la historia de España*. (I) y (II). Madrid, Sarpe, 1985.
 Tusell, J. *Manual de Historia de España. 6. Siglo XX*. Madrid, Historia 16, 1990.
 Tusell, J. *Historia de España en el siglo XX*. Madrid, Taurus, 1998.

BIBLIOGRAFÍA ESPECÍFICA

Remítase aos manuais citados na Bibliografía Básica para a listaxe de bibliografía temática actualizada.

Recomendacións

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Historia contemporánea universal/O02G250V01403

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia da arte contemporánea				
Materia	Historia da arte contemporánea			
Código	O02G250V01602			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Idioma				
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Vázquez Rozas, Roberto			
Profesorado	Vázquez Rozas, Roberto			
Correo-e	rvrozas@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A asignatura de Historia da Arte Contemporánea abarca temporalmente dende o derradeiro cuarto do século XVIII ata o momento actual. Arquitectura, escultura e pintura.			

Competencias de titulación

Código	
A24	Conciencia crítica das coordenadas espazo-temporais da Historia da Arte
A25	Visión diacrónica xeral da Historia da Arte Universal
A27	Coñecementos particulares e optativos da Historia da Arte
A28	Coñecemento das distintas metodoloxías da aproximación á Historia da Arte
A29	Coñecemento sistemático e integrado do feito artístico: distintas linguaxes e técnicas da produción artística ao longo da historia.
A30	Coñecemento das principais fontes literarias e documentais da Historia da arte
A33	Coñecementos sobre documentación, composición de materiais e técnicas construtivas dos bens artísticos mobles e inmoebles
A34	Coñecementos instrumentais aplicados á Historia da Arte
B1	Capacidade de análise e síntese.
B2	Aplicación dos coñecementos
B5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
B12	Capacidade para imprevistos, creatividade e lideranza
B13	Iniciativa e espírito emprendedor
B14	Motivación pola calidade

Competencias de materia

Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Coñecer la evolución da arte contemporánea e la transformación da linguaxe e discurso artístico de finais do século XVIII ata a actualidade.	saber	A24 A25 A27 B5
Adquirir a linguaxe artística necesario aplicado á arte contemporánea.	saber saber facer	A24 A27 A29 B1 B2
Adquirir capacidad de consideración e interpretación de los diversos textos y escritos (de los propios artista, coetáneos sobre artitas, manifiestos de grupos...) apoyados en contexto ideológicos y científicos de la época.	saber saber facer	A29 A33 B1 B2
Coñecer os puntos de inflexión e os avances claves da modernidade	saber	A28 A29
Obter visións alternativas da complexidade da arte no mundo actual a través dos diferentes métodos de análise	saber saber facer	A28

Saber aplicar a documentación de carácter primario ou secundario así como os textos de recente publicación na análise da praxis artística contemporánea	saber saber facer	A30 B2
Coñecer e aplicar os métodos teóricos que enmarcan ás múltiples prácticas artísticas desde diferentes enfoques	saber saber facer	A34 B2
Coñecementos instrumentais aplicados á Historia da Arte	saber saber facer	A34
Capacidade para imprevistos, creatividade e lideranza	saber facer Saber estar / ser	B12
Iniciativa e espírito emprendedor	Saber estar / ser	B13
Motivación pola calidade	Saber estar / ser	B14

Contidos

Tema		
I.-ORIXES E FUNDAMENTOS DÁ ARTE NA IDADE CONTEMPORÁNEA. A ARTE DÁ ILUSTRACIÓN.	1. Neoclasicismo 2. Prerromantismo	
II.- O SÉCULO XIX E VOS MOVEMENTOS ARTÍSTICOS NO CAMBIO DE SÉCULO.	1.-Romantismo 2.- Realismo 3.- Revolución, renovación e decadentismo: do Impresionismo ao Postimpresionismo	
III.- O SÉCULO XX. VANGARDAS HISTÓRICAS. A ARTE DESPOIS DE 1945.	1.- Vangardas Históricas: primeiras vangardas e período de entreguerras 2.- As segundas vangardas. Arte de 1945 a 1970. 3.- A Posmodernidade e as tendencias máis actuais.	

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	24	30	54
Traballos tutelados	4	20	24
Seminarios	6	12	18
Titoría en grupo	6	0	6
Actividades introdutorias	1	0	1
Saídas de estudo/prácticas de campo	2	2	4
Resolución de problemas e/ou exercicios	3	6	9
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	20	22
Probas de resposta curta	1	7.5	8.5
Traballos e proxectos	1	2.5	3.5
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición y explicación de los contenidos de la materia por parte del profesor.
Traballos tutelados	Traballos individuais por parte dos alumnos sobre algún aspecto relacionado coa arte contemporánea.
Seminarios	Traballo en grupo que considere algún aspecto de especial dificultade. Reservaranse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende a Facultade de Historia, de xeito que computan nas actividades dirixidas
Titoría en grupo	Seguimiento del avance y resolución de problemas de los alumnos relacionados con la materia.
Actividades introdutorias	Presentación da materia e toma de contacto co alumno.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Visitas a exposicións de arte contemporánea e talleres de artistas.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Comentario de textos e/ou imaxes

Atención personalizada

Descrición

Traballos tutelados	Traballárase cos alumnos individualmente ou en grupo, tanto as fontes necesarias para a realización dos seus traballos e os problemas teóricos ou prácticos que poidan xurdir.
Titoría en grupo	Traballárase cos alumnos individualmente ou en grupo, tanto as fontes necesarias para a realización dos seus traballos e os problemas teóricos ou prácticos que poidan xurdir.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	Proba teórica consistente no desenvolvemento dun tema do programa por escrito. Análise de texto e imaxes relacionadas sempre co temario exposto polo profesor. Para superar a materia, é necesario acadar nesta proba unha cualificación mínima de 5 puntos	60
Resolución de problemas e/ou exercicios	Presentación e entrega de comentarios de texto e/ou imaxes na data sinalada	5
Traballos tutelados	Traballos individuais por parte dos alumnos dalgún aspecto relacionado coa Arte Contemporánea.	20
Seminarios	Valorárase a capacidade de discusión e participación nun traballo en grupo que considere algún aspecto de especial dificultade.	5
Outras	Asistencia e participación nas clases teóricas e actividades presenciais	10

Outros comentarios e segunda convocatoria

(*) Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais. Aqueles alumnos que non poidan acollerse á modalidade presencial serán avaliados dos contidos do programa mediante unha proba escrita, que supoñerá o 70% da nota final, e un traballo obligatorio, que representará un 30% desta.

Bibliografía. Fontes de información

ARGAN, G.C., A Arte Moderna: do iluminismo aos movementos contemporáneos, Akal, Madrid, 1991

BOCEIRA FERNANDEZ, V, A linguaxe artística, Península, Barcelona. 1970

BOCEIRA FERNANDEZ, V. (Ed), Historia das ideas estéticas e de teorías artísticas contemporáneas, Visor, Madrid. 1996

DIDI-HUBERMAN, G., Ante o tempo. Historia da Arte e anacronismo das imaxes, Adriana Hidalgo, Bos Aires. 2006

FOSTER, H.; KRAUS, R., Arte desde 1900: modernidade, antimodernidade, postmodernidade, Akal, Madrid. 2006

HABERMAS, J., O Discurso filosófico da modernidade, Taurus, Madrid. 1989

RAMIREZ, J. A. (Dir.), O mundo contemporáneo. Historia da Arte. 4, Alianza, Madrid. 2000

READ, H., Filosofía da Arte Moderna, , Bos Aires. 1996

SCHAPIRO, M., A Arte Moderna, Alianza, Madrid. 1988

AAVV, Fontes para a Historia da Arte. vs. 7-8, Gustavo Gili, Barcelona. 1982-83

HONOUR, H.: Neoclasicismo, Madrid, Xarait, 1982.

NOVOTNY, F.: Pintura y escultura en Europa 1780-1880, Madrid, Cátedra, 1980.

NOCHLIN, L.: El realismo, Madrid, Alianza Editorial, 1991.

HOLDING, J.: El cubismo, Madrid, Alianza Editorial, 1993.

BOCEIRA V.: El arte del siglo XX. La construcción de la vanguardia, Madrid, Edicusa, 1978.

HITCHCOK, H. R.: Arquitectura de los siglos XIX y XX, Madrid, Cátedra, 1981.

MARCHAN FIZ, S.: Del arte objetual al arte de concepto, Madrid, Akal, 1970.

BOCEIRA, V.: Pintura y escultura española del siglo XX, Madrid, Akal. 1994.

Â

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia moderna de España				
Materia	Historia moderna de España			
Código	O02G250V01603			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Idioma	Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Presedo Garazo, Antonio			
Profesorado	González Vidal, José Manuel Presedo Garazo, Antonio			
Correo-e	antonio.presedo@terra.es			
Web				
Descrición xeral	Coñecemento dos fundamentos básicos da civilización e sociedade españolas da Idade Moderna, nas súas vertentes política, económica, social e cultural; e a súa interrelación con outras civilizacións e sociedades europeas e ultramarinas			

Competencias de titulación	
Código	
A12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
A13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais
A14	Coñecemento da estrutura diacrónica xeral do pasado.
A16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
A19	Coñecemento da historia nacional propia
A20	Coñecemento da historia europea nunha perspectiva comparada
B3	Capacidade de organización e planificación
B4	Comunicación oral e escrita no idioma propio.
B6	Resolución de problemas e toma de decisións
B9	Traballo en equipo en diversos contextos
B11	Capacidade de aprendizaxe autónoma
B13	Iniciativa e espírito emprendedor
B14	Motivación pola calidade

Competencias de materia		
Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Coñecer de xeito xeral, crítico e actualizado os fundamentos básicos da civilización e a sociedade española na Idade Moderna, e as súas transformacións, desde unha perspectiva ampla que contemple as vertentes social, económica, política e cultural	saber	A16 A19 B3 B11 B14
Adquirir conciencia crítica para valorar a relación entre os procesos e acontecementos históricos de España na Idade Moderna e os procesos e acontecementos actuais	saber Saber estar / ser	A12 A13 A19 B4 B9 B13
Coñecer e comprender as dinámicas de cambio e continuidade que se produciron en España durante a Idade Moderna, as causas e consecuencias deses procesos e a súa interrelación con Europa e o mundo mediterráneo	saber saber facer	A16 A20 B3 B14
Manexar e interpretar diferentes fontes historiográficas e documentais que permitan elaborar os traballos previstos	saber saber facer	A14 A19 B3 B4 B6

Contidos	
Tema	
1. Bases estruturais	1.1. Demografía, poboación e sociedade na España do Antigo Réxime 1.2. Os sectores económicos da España do Antigo Réxime 1.3. O pensamento económico hispano: teoría e práctica nos séculos XVI-XVIII
2. Cultura e mentalidades	2.1. O problema do Renacemento español e a reforma católica 2.2. A cultura do Barroco e da Ilustración en España 2.3. Cultura popular e mentalidades na época das Luces
3. Política e relacións internacionais	3.1. Os Reis Católicos e a Monarquía española no cincocentos (reinados de Carlos I e Felipe II) 3.2. A Monarquía española no seiscentos: os Austrias menores 3.3. A España borbónica. A crise do Antigo Réxime en España

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Sesión maxistral	24	30	54
Seminarios	5	16	21
Traballos tutelados	4	14	18
Traballos de aula	4	10	14
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0	2
Titoría en grupo	4	0	4
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	4	24	28
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	2	6	8
Outras	0	0	0
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Sesións adicadas á presentación do programa da materia, e a tomar un primeiro contacto cos/as alumnos/as que permita coñecer o seu interese e motivacións cara a ela
Sesión maxistral	Exposición detallada por parte do docente dos contidos teóricos da materia, salientando aquelas liñas básicas que haberán de permitir o desenvolvemento das actividades relacionadas co temario.
Seminarios	Actividades encamiñadas ó traballo intensivo por parte dos/as alumnos/as sobre un tema ou conxunto de temas concretos do programa da materia, que implicará a lectura e manexo de bibliografía específica, responder a preguntas guía formuladas polo docente e a participación nas sesións de debate que se levarán a cabo en relación con ditos temas
Traballos tutelados	Elaboración de traballos por parte dos/as alumnos/as, ben de xeito individual, ben en grupo, que deberán ser presentados na aula
Traballos de aula	Actividades que teñen como obxecto que os/as alumnos/as resolvan os exercicios prácticos relacionados cos contidos do temario
Eventos docentes e/ou divulgativos	Resérvanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas polo Departamento de Historia, Arte e Xeografía e pola Facultade de Historia desta universidade
Titoría en grupo	Sesións nas que se fará seguimento dos progresos dos/as alumnos/as, atendendo ás dúbidas que se lles podan presentar en relación cos contidos da materia e nos traballos e exercicios prácticos

Atención personalizada	
	Descrición
Seminarios	Os/as alumnos/as recibirán atención personalizada no contexto da aula, no despacho do docente e a través do correo web. Preténdese dar resposta ás dúbidas que se lles vaian presentando en relación co estudo e comprensión da materia, de xeito especial cando se trate daqueles aspectos máis salientables ou que presenten maior dificultade. Ademais, se lles atenderá individualizadamente na preparación dos seus traballos de aula, sesións prácticas e probas de avaliación.
Traballos tutelados	Os/as alumnos/as recibirán atención personalizada no contexto da aula, no despacho do docente e a través do correo web. Preténdese dar resposta ás dúbidas que se lles vaian presentando en relación co estudo e comprensión da materia, de xeito especial cando se trate daqueles aspectos máis salientables ou que presenten maior dificultade. Ademais, se lles atenderá individualizadamente na preparación dos seus traballos de aula, sesións prácticas e probas de avaliación.

Traballos de aula	Os/as alumnos/as recibirán atención personalizada no contexto da aula, no despacho do docente e a través do correo web. Preténdese dar resposta ás dúbidas que se lles vaian presentando en relación co estudo e comprensión da materia, de xeito especial cando se trate daqueles aspectos máis salientables ou que presenten maior dificultade. Ademais, se lles atenderá individualizadamente na preparación dos seus traballos de aula, sesións prácticas e probas de avaliación.
Titoría en grupo	Os/as alumnos/as recibirán atención personalizada no contexto da aula, no despacho do docente e a través do correo web. Preténdese dar resposta ás dúbidas que se lles vaian presentando en relación co estudo e comprensión da materia, de xeito especial cando se trate daqueles aspectos máis salientables ou que presenten maior dificultade. Ademais, se lles atenderá individualizadamente na preparación dos seus traballos de aula, sesións prácticas e probas de avaliación.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Os/as alumnos/as recibirán atención personalizada no contexto da aula, no despacho do docente e a través do correo web. Preténdese dar resposta ás dúbidas que se lles vaian presentando en relación co estudo e comprensión da materia, de xeito especial cando se trate daqueles aspectos máis salientables ou que presenten maior dificultade. Ademais, se lles atenderá individualizadamente na preparación dos seus traballos de aula, sesións prácticas e probas de avaliación.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	Realización de dúas probas nas que se deberá responder a preguntas de desenvolvemento, outras de resposta curta e un exercicio práctico	60
Seminarios	Presentación e análise crítica de materiais relacionados cos contidos da materia, traballados previamente e debatidos na aula, valorándose o grao de participación dos/as alumnos/as en ditos debates	7.5
Traballos tutelados	Presentación e entrega dos traballos que se requiran según os criterios fixados polo docente e nas datas que se indiquen	15
Traballos de aula	Presentación e entrega dos traballos elaborados nas sesións prácticas según os criterios fixados polo docente	7.5
Outras	Nivel de asistencia e participación activa dos/as alumnos/as nas sesións presenciais (sesións maxistras, seminarios e prácticas) e entrega puntual dos traballos que se lles requiran	10

Outros comentarios e segunda convocatoria

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á modalidade presencial serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio, que representará un 30% desta

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía xeral

Domínguez Ortiz, A. (dir.), *Historia de España*, vols. 5, 6 e 7, Barcelona, Planeta, 1988-89. OUR 94" 15/17" /734 v.5, v.6, v.7

Floristán, A. (coord.), *Historia de España en la Edad Moderna*, Baelona, Ariel, 2004. OUR 94" 15/17" /565

Fontana, J. & Villares, R. (dirs.), *Historia de España*, vols. 3, 4 e 5, Barcelona, Crítica & Marcial Pons, 2007-08. OUR 94" 15/17" /492 e 783; E 078 HIS esp

Jover Zamora, J. M.^a (dir.), *Historia de España*, fundada por Ramón Menéndez Pidal, vols. 17 a 31, Madrid, Espasa-Calpe, 1989-, OUR 946.0 /2

Martínez Ruiz, E. et al., *España Moderna*, Madrid, Istmo, 1992. OUR 94" 15/17" /435

Rodríguez García, J. & Castilla Soto, J., *Diccionario de términos de Historia de España. Edad Moderna*, Barcelona, Ariel, 2005. OUR 94" 15/17" /738

Bibliografía específica

Artola, M., *La Hacienda del Antiguo Régimen*, Madrid, Alianza, 1982. OUR 94" 15/17" /552

Capel Martínez, R. M.^a & Cepeda Gómez, J., *El siglo de las Luces. Política y sociedad*, Madrid, Síntesis, 2006. OUR 94" 15/17" /687

Comín, F., Hernández, M. & Llopis, E. (eds.), *Historia económica de España: siglos X-XX*, Barcelona, Crítica, 2002. OUR

Domínguez Ortiz, A., *Sociedad y estado en el siglo XVIII español*, Barcelona, Ariel, 1976. Depósito: OUR 41246

Elliott, J., *La España Imperial, 1469-1716*, Barcelona, Vicens Vives, 1966. Depósito: OUR 10468

Fernández Albaladejo, P., *Fragmentos de Monarquía. Trabajos de historia política*, Madrid, Alianza, 1992. OUR 94" 15/17" /322

Franco Rubio, G. A., *Cultura y mentalidad en la España Moderna*, Sevilla, Mergablum, 1999, 2.ª ed. OUR 94" 15/17" /737

García Cárcel, R., *Las culturas del Siglo de Oro*, Madrid, Historia 16, 1998. Depósito: OUR 44620 v.1 e v.2

González Enciso, A. et al., *Historia económica de la España moderna*, Madrid, Actas, 1992. Depósito: OUR 44357

Lynch, J., *Los Austrias (1516-1700)*, Barcelona, Crítica, 2007. OUR 94" 15/17" /724

Lynch, J., *El siglo XVIII*, Barcelona, Crítica, 1991. OUR 94" 15/17" /598

Nadal, J., *La población española. Siglos XVI al XX*, Barcelona, Ariel, 1988. Depósito: OUR 36957

Marcos Martín, A., *España en los siglos XVI, XVII y XVIII: economía y sociedad*, Barcelona, Crítica, 2000. OUR 94" 15/17" /120

Sánchez-Blanco Parody, F., *La Ilustración española*, Madrid, Akal, 1997. FF 1 SAN ilu

Vincent, B. & Ruiz Ibáñez, J. J., *Los siglos XVI-XVII. Política y sociedad*, Madrid, Síntesis, 2007. Depósito: OUR 55377

Recomendaciones

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Historia moderna universal/O02G250V01405

Historia: Metodoloxía da historia/O02G250V01401

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Mundo actual				
Materia	Mundo actual			
Código	O02G250V01604			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Idioma				
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Juana López, Jesús de			
Profesorado	Juana López, Jesús de Prada Rodríguez, Julio			
Correo-e	jjuana@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Estudio dos principais acontecementos e os procesos xerais de cambio e continuidade da Humanidade a partires da segunda metade do século XX en perspectiva diacrónica, con especial atención á realidade europea sen renunciar ao estudo comparado doutros espazos mundiais.			

Competencias de titulación

Código	
A12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
A14	Coñecemento da estrutura diacrónica xeral do pasado.
A16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
A20	Coñecemento da historia europea nunha perspectiva comparada
A21	Coñecemento da historia da integración europea
A23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica.
B1	Capacidade de análise e síntese.
B3	Capacidade de organización e planificación
B4	Comunicación oral e escrita no idioma propio.
B5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
B7	Capacidade de razoamento crítico.
B9	Traballo en equipo en diversos contextos

Competencias de materia

Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Coñecer detalladamente a evolución da sociedade actual e as transformacións económicas e políticas a partires de mediados do século XX	saber	A14 A16 A20 A21 B1 B5
Explicar os grandes procesos de cambio e continuidade do mundo actual en perspectiva comparada	saber	A14 A20 B1
Adquirir unha conciencia crítica da relación entre os acontecementos e os procesos propios do pasado recente e a nosa realidade actual	saber Saber estar / ser	A12 B7
Manexar diferentes instrumentos de recompilación de información e pescudar en fontes diversas propias do mundo actual para ser quen de planificar, realizar e presentar pequenas investigacións individuais e en equipo que contribúan á elaboración dun discurso histórico crítico e razoado	saber facer	A23 B1 B3 B4 B5 B9

Contidos

Tema

1. Os fundamentos do mundo actual.	1.1. A Guerra Fría e a política de bloques. 1.2. A evolución económica a partires da Segunda Guerra Mundial. 1.3. O mundo capitalista. O proceso de integración europea. 1.4. O mundo comunista. 1.5. Descolonización e Terceiro Mundo.
2. Entre dous milenios.	2.1. A nova Orde Internacional. 2.2. A crise do Estado de Benestar. 2.3. Os grandes conxuntos rexionais. 2.4. Os retos do presente.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Titoría en grupo	6	0	6
Traballos de aula	5	10	15
Traballos tutelados	4	18	22
Sesión maxistral	22	27.5	49.5
Actividades introdutorias	1	0	1
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	2.5	4.5
Seminarios	6	12	18
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	3	22.5	25.5
Outras	0	0	0
Probas de resposta curta	1	7.5	8.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Titoría en grupo	Sesións orientadas ao seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en grupo.
Traballos de aula	Actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula relacionados cos contidos introducidos nas sesións maxistras que inclúan a resolución de comentarios e composicións de texto histórico, mapas históricos e análise e interpretación de materiais gráficos.
Traballos tutelados	Traballos realizados de xeito individual ou en grupo polo alumnado orientados ao achegamento aos instrumentos de recompilación de información e ás fontes propias da época contemporánea. Deberán estar asignados inexcusamente antes do remate do primeiro mes do cuadrimestre.
Sesión maxistral	Explicación dos contidos da materia polo profesor.
Actividades introdutorias	Sesións orientadas a presentar a materia, tomar contacto co alumnado e reunir información sobre as súas competencias, motivacións e intereses.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia
Seminarios	Traballo de aula individual ou en grupos informais a partir de materiais de diversa natureza co obxectivo de afondar nunha selección de contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistras, por medio de relatorios ou conferencias, etc.

Atención personalizada

	Descrición
Seminarios	SEMINARIOS: Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios para facilitar a comprensión daqueles contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistras. PRACTICAS TICS: Revisión individualizada por parte do profesor dos materiais e recursos xerados coas actividades prácticas desenvoltas na aula de Informática. TRABALLOS DE AULA: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á elaboración dos traballos prácticos realizados polo alumnado. TITORÍA EN GRUPO: Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en grupo.

Titoría en grupo	SEMINARIOS: Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios para facilitar a comprensión daqueles contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistrais. PRACTICAS TICS: Revisión individualizada por parte do profesor dos materiais e recursos xerados coas actividades prácticas desenvoltas na aula de Informática. TRABALLOS DE AULA: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á elaboración dos traballos prácticos realizados polo alumnado. TITORÍA EN GRUPO: Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en grupo.
Traballos de aula	SEMINARIOS: Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios para facilitar a comprensión daqueles contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistrais. PRACTICAS TICS: Revisión individualizada por parte do profesor dos materiais e recursos xerados coas actividades prácticas desenvoltas na aula de Informática. TRABALLOS DE AULA: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á elaboración dos traballos prácticos realizados polo alumnado. TITORÍA EN GRUPO: Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en grupo.
Traballos tutelados	SEMINARIOS: Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios para facilitar a comprensión daqueles contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistrais. PRACTICAS TICS: Revisión individualizada por parte do profesor dos materiais e recursos xerados coas actividades prácticas desenvoltas na aula de Informática. TRABALLOS DE AULA: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á elaboración dos traballos prácticos realizados polo alumnado. TITORÍA EN GRUPO: Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en grupo.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Seminarios	Selección, presentación, análise e crítica dos materiais traballados e capacidade para fomentar o debate, a discusión e a participación.	10
Traballos de aula	Presentación e entrega, nas datas sinaladas e conforme aos parámetros indicados, dos exercicios prácticos sinalados.	5
Traballos tutelados	Presentación e entrega, na data sinalada dos traballos realizados de xeito individual ou en grupo polo alumnado. Valorarase o marco teórico, a estrutura e articulación do traballo, a reflexión crítica sobre as fontes e a presentación formal do mesmo.	15
Sesión maxistral	Valoraranse os coñecementos teóricos da materia, a estruturación de ideas e a precisión e claridade expositiva a través de dúas probas de avaliación que incluírán tanto probas de contido teórico como comentarios de textos, mapas e gráficas. Para superar a materia será preciso acadar, en ambas as dúas probas, unha cualificación de cando menos 5 puntos.	60
Outras	Asistencia e participación activa nas sesións teóricas e prácticas, seminarios, titorías e outras actividades. Para o seu control é imprescindible a entrega dunha ficha por parte do alumnado antes de rematar a primeira quincena do cuadrimestre.	10

Outros comentarios e segunda convocatoria

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais. Aqueles alumnos que non poidan acollerse á modalidade presencial examínanse de todo o programa da materia, o cal deberán preparar a partir da bibliografía básica sinalada. Asemade, deberán realizar obrigatoriamente un traballo bibliográfico ou práctico que implique o manexo dunha fonte histórica propia da materia, o cal será comunicado ao profesor responsable con anterioridade ao remate das sesións presenciais e entregado na data do exame final. Este último suporá o 70% da nota final e o traballo práctico o 30%.

Bibliografía. Fontes de información

PAREDES, J. (coord.), Historia Universal contemporánea. II: de la Primera Guerra Mundial a nuestros días, aRIEL, 2000

NOUSCHI, M., ., Historia del siglo XX. Todos los mundos, el mundo, Cátedra, 1996

MARTINEZ CARRERAS, et als., Historia del mundo actual, Marcial Pons, 1996

MAMMARELLA, G., Historia de Europa contemporánea desde 1945 hasta hoy, Ariel, 2008

DÍEZ ESPINOSA et al., Historia del Mundo Actual (desde 1945 hasta nuestros días), Servicio de Publicaciones de la Universidad de Valladolid, 2006

ARÓSTEGUI, J., BUCHRUCKER, C. e SABORIDO, J., dirs, El mundo contemporáneo. Historia y Problemas, Crítica, 2001

ARACIL, R., OLIVER, J. e SEGURA,A, El mundo actual. De la segunda guerra mundial a nuestros días, Universitat de Barcelona, 1998

Recomendaciones

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Historia contemporánea universal/O02G250V01403

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Sistemas de representación xeográfica				
Materia	Sistemas de representación xeográfica			
Código	O02G250V01605			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	de Uña Álvarez, Elena Pilar			
Profesorado	de Uña Álvarez, Elena Pilar			
Correo-e	edeuna@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Estudo e experimentación das bases técnicas en Xeografía, introducindo ó análise e tratamento dos datos xeográficos na súa representación gráfica e cartográfica.			

Competencias de titulación

Código	
A5	Integración das dimensións espacial e temporal na explicación dos procesos territoriais
A6	Coñecemento e aplicación dos principais métodos e técnicas de investigación xeográfica
A7	Uso correcto da información xeográfica como instrumento de interpretación dos sistemas territoriais
A8	Desenvolvemento e aplicación dos procedementos de traballo de campo.
A9	Capacidade de análise e interpretación das paisaxes
A10	Capacidade de relacionar, sintetizar e expresar información xeográfica en sistemas gráficos e cartográficos
B1	Capacidade de análise e síntese.
B2	Aplicación dos coñecementos
B4	Comunicación oral e escrita no idioma propio.
B8	Compromiso ético e responsabilidade social
B9	Traballo en equipo en diversos contextos
B11	Capacidade de aprendizaxe autónoma
B14	Motivación pola calidade

Competencias de materia

Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Integración das dimensións espaciais e temporais na explicación dos procesos no territorio co uso correcto da información xeográfica no contexto do compromiso ético e da responsabilidade social no seu análise.	saber saber facer Saber estar / ser	A5 A7 B1 B8
Capacidade de relacionar, sintetizar e expresar información xeográfica en sistemas gráficos e cartográficos (territorio e paisaxe), no senso dun aprendizaxe autónomo e competencia na súa comunicación.	saber saber facer	A9 A10 B4 B11
Coñecemento e aplicación dos principais métodos e técnicas de investigación xeográfica, incluíndo os procedementos de traballo de campo e motivación pola calidade.	saber facer Saber estar / ser	A6 A8 B2 B9 B14

Contidos

Tema	
1.- Marco xeral	1.1. Geoinformación e TIG 1.2. Propiedades da visualización

2.- Representacións gráficas

2.1. Análise dos datos

2.2. Tipos e utilidades

3.- Representacións cartográficas

3.1. Evolución dos sistemas cartográficos

3.2. Cartografías alternativas

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	1	3
Sesión maxistral	7	15	22
Eventos docentes e/ou divulgativos	6	3	9
Estudo de casos/análises de situacións	7	9	16
Resolución de problemas e/ou exercicios	8	8	16
Traballos tutelados	10	10	20
Prácticas autónomas a través de TIC	0	20	20
Titoría en grupo	5	3	8
Probas de tipo test	2	14	16
Traballos e proxectos	3	17	20
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades para detectar coñecementos previos, intereses e motivacións do alumnado. Presentación dos obxectivos, contidos, metodoloxía e desenvolvemento da materia.
Sesión maxistral	Explicación e reflexión dos contidos teóricos guiadas polo docente como referentes das aplicacións prácticas da materia.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Conferencias, charlas, exposicións, mesas redondas, debates... realizados por poñentes de prestixio, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia.
Estudo de casos/análises de situacións	Análises dun feito, suceso real, coa finalidade de coñecelo, interpretalo, contrastar datos, completar coñecementos e adestrarse nos procedimentos da materia.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Exercicios procedimentais nos diferentes tipos da representación xeográfica, na procura da resolución gráfica e cartográfica.
Traballos tutelados	Elaboración, presentación e defensa dun documento relativo a temática da materia (lecturas, investigación) polo alumnado.
Prácticas autónomas a través de TIC	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia. Desenvólvense a través das TIC de maneira autónoma.
Titoría en grupo	Seguimento e orientación de contidos explicados e preparación de temas de avaliación ou de traballos encargados.

Atención personalizada

	Descrición
Traballos tutelados	Atención particular dos estudantes para orientar a docencia teórico-práctica, resolver dúbidas, e contrastar o progreso do traballo.
Titoría en grupo	Atención particular dos estudantes para orientar a docencia teórico-práctica, resolver dúbidas, e contrastar o progreso do traballo.
Actividades introdutorias	Atención particular dos estudantes para orientar a docencia teórico-práctica, resolver dúbidas, e contrastar o progreso do traballo.
Estudo de casos/análises de situacións	Atención particular dos estudantes para orientar a docencia teórico-práctica, resolver dúbidas, e contrastar o progreso do traballo.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Outras	Asistencia nas sesións tanto teóricas como prácticas, titorías e outras actividades.	10
Probas de tipo test	Avaliación de coñecementos e competencias con una serie de preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, emparellamiento, selección).	40

Traballos e proxectos	Avaliación dos traballos tutelados pola súa organización, metodoloxía, resultados, presentación e defensa (inclúe traballo autónomo nas TIC).	50
-----------------------	---	----

Outros comentarios e segunda convocatoria

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo) nos que se examinarán de todo o programa da materia, sen excepción, en base á bibliografía básica sinalada e aos obxectivos previstos. Asemade, deberán realizar obrigatoriamente un traballo. O exame suporá o 70% da nota final e o traballo práctico o 30%.

Bibliografía. Fontes de información

Aguilera, M.J. et al., Fuentes, tratamiento y representación de la información geográfica, UNED, 2003

Caire Lomelí, J., Cartografía básica, Editorial UNAM, 2002

IGN, Instituto Geográfico Nacional, <http://www.ign.es/>, Acceso 2014

Jimenez, J. et al. (eds.), La documentación cartográfica, Universidad de Huelva, 2001

OGC, Open Geospatial Consortium, <http://www.opengeospatial.org/>, Acceso 2014

Peña Llopis, J., Sistemas de información geográfica aplicados a la gestión del territorio, Club Universitario, 2006

Pérez Navarro, A., Introducción a los sistemas de representación geográfica y geotelemática, Editorial UOC, 2011

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Xeografía de Galicia/O02G250V01906

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Xeografía: Espazos e sociedades/O02G250V01301

Xeografía aplicada: territorio e paisaxe/O02G250V01505

Outros comentarios

Esta guía docente expón as liñas xerais de desenvolvemento da materia e pode sufrir reaxustes pola dinámica do grupo ou imprevistos.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Diplomática e arquivística				
Materia	Diplomática e arquivística			
Código	002G250V01701			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	4	1c
Idioma	Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Vaquero Díaz, María Beatriz			
Profesorado	Vaquero Díaz, María Beatriz			
Correo-e	mdiaz@uvigo.es			
Web	http://fatic.uvigo.es			
Descrición xeral	A diplomática estuda os procesos de elaboración e transmisión dos documentos de arquivo, os elementos que conforman a súa estrutura interna, a clasificación e evolución dos tipos documentais latinos ao longo da historia e as normas da edición documental. A arquivística permite ao alumnado coñecer os arquivos en tanto que espazos custodia e xestión documental, as normas, procesos e instrumentos básicos da clasificación, organización, descrición, búsqueda e recuperación dos fondos documentais.			

Competencias de titulación	
Código	
A15	Coñecemento de linguas antigas
A17	Capacidade de ler textos historiográficos e documentos orixinais na propia lingua así como de transcribir, resumir e catalogar información de forma pertinente.
A18	Coñecemento e habilidade para usar os instrumentos de recompilación de información tales como catálogos bibliográficos, inventarios de arquivo e referencias electrónicas.
A23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica.
B2	Aplicación dos coñecementos
B3	Capacidade de organización e planificación
B5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
B8	Compromiso ético e responsabilidade social
B14	Motivación pola calidade

Competencias de materia		
Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Ler, analizar e catalogar documentación que utiliza o alfabeto latino, con especial atención á producida na Península Ibérica	saber saber facer	A15 A17 B2
Coñecer e utilizar adecuadamente os instrumentos de descrición, búsqueda e recuperación de información documental	saber saber facer	A18 A23 B3 B5
Salvagardar os dereitos sobre protección de datos persoais nos labores de catalogación e difusión da documentación de arquivo	Saber estar / ser	B8 B14

Contidos	
Tema	
1. Diplomática	1.1. Diplomática: historia, definición e principios fundamentais da diplomática 1.2. Xénese documental 1.3. Estructura, clasificación e tipoloxía documental ao longo da historia 1.4. Tradición documental: orixinais e copias, rexistros 1.5. Edición documental: coleccións diplomáticas, normas e claves de edición

2. Arquivística

- 2.1. Definición e principios fundamentais da arquivística
- 2.2. Arquivos: historia, definición, funcións e tipoloxía
- 2.3. Xestión documental: definición, atributos e idades dos documentos de arquivo, descripción documental, lexislación e acceso
- 2.4. Conservación e difusión (reprografía, dixitalización e informatización)

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Sesión maxistral	12	10	22
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0	2
Obradoiros	12	20	32
Traballos tutelados	13	30	43
Titoría en grupo	3	0	3
Probas de resposta curta	2	25	27
Probas de autoavaliación	5	15	20
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Sesións de aula encamiñadas a tomar contacto co alumnado, presentar a materia e coñecer as súas competencias, motivacións e intereses.
Sesión maxistral	Exposicións introdutorias nas que se familiarizará ao alumnado co coñecemento dos sistemas de xestión de arquivos, a tipoloxía documental e os instrumentos e normas de búsqueda, descrición e conservación documental.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Asistencia a conferencias e debates sobre Historia, Historia da Arte e Xeografía nas que se analizará a utilización das fontes documentais para a elaboración de traballos nos ámbitos do Grao de Xeografía e Historia.
Obradoiros	Prácticas de aula nas que se adquiriran as habilidades instrumentais necesarias para a búsqueda, descrición e valoración de fontes documentais de arquivo.
Traballos tutelados	Actividades en grupo nas que se tutelará a elaboración e exposición dun traballo no que se realizará a búsqueda, descrición e valoración de fontes documentais de arquivo referido a unha temática ou institución previamente seleccionados.
Titoría en grupo	Nas titorías en grupo resolveranse dúbidas sobre os contidos da materia e a metodoloxía utilizada para a realización dos traballos e exercicios.

Atención personalizada	
	Descrición
Traballos tutelados	A atención personalizada realizarase a través das titorías en grupo e de TICs, a partir das ferramentas propias da plataforma TEM@ (http://faitic.uvigo.es). Consistirá na revisión por parte do profesorado dos exercicios e cuestionarios realizados ao longo do curso, na orientación e resolución de problemas que xurdan nas prácticas e no seguimento do traballo que deberá realizar o alumnado
Obradoiros	A atención personalizada realizarase a través das titorías en grupo e de TICs, a partir das ferramentas propias da plataforma TEM@ (http://faitic.uvigo.es). Consistirá na revisión por parte do profesorado dos exercicios e cuestionarios realizados ao longo do curso, na orientación e resolución de problemas que xurdan nas prácticas e no seguimento do traballo que deberá realizar o alumnado

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	A sesión maxistral avaliarase mediante a realización dunha proba de resposta curta ou tipo test na que o alumnado dará conta dos seus coñecementos sobre os contidos teóricos da materia.	40
Traballos tutelados	Os traballos tutelados e os obradoiros avalíaranse mediante a elaboración e exposición dun traballo no que se realizará a búsqueda, descrición, valoración e edición das fontes documentais de arquivo referidas a unha temática ou institución previamente seleccionados.	50
Obradoiros	Idem traballos tutelados	0

Outras	En todas as actividades, probas e eventos que conforman a programación valorarase a asistencia e participación do alumnado.	10
--------	---	----

Outros comentarios e segunda convocatoria

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles estudantes que non poidan acollerse á modalidade presencial serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 40% da nota final, e un traballo obrigatorio, que representará un 60% desta.

Os estudantes que realicen os exames finais deberán entregar, o día do exame oficial, un traballo no que se realizará a búsqueda, descrición, valoración e edición das fontes documentais de arquivo referidas a unha temática ou institución previamente seleccionados.

Bibliografía. Fontes de información

Diplomática

- Cortés Alonso, V. (1986): La escritura y lo escrito : paleografía, diplomática de España y América en los siglos XVI y XVII, Madrid, Instituto de Cooperación Iberoamericana. 930.2 COR esc
- Costa, A. J. (1997): Álbum de paleografía e diplomática portuguesas, Coimbra, Facultade de Letras da Universidade de Coimbra, Instituto de Paleografía e Diplomática. FFT 003 COS alb
- Coelho, Mª H. da Cruz (2001): Estudos de diplomática portuguesa, Lisboa, Colibri. OUR 930.2 /78
- García Rodríguez, A. (2001): Diplomática del documento administrativo actual: tradición e innovación, Carmona, S&C. OUR 930.2 /38
- Lasala, F. e Rabikauskas P. (2003): Il Documento medievale e moderno: panorama storico della diplomatica generale e pontificia, Roma, Editrice Pontificia Università Gregoriana: Istituto Portoghese di Sant'Antonio. OUR 930.2 /79
- López Gómez, P. e Gallego Domínguez, O. (2007): El documento de archivo. Un estudio. A Coruña, Universidade da Coruña.Â 930.25 LOP doc
- Rico Vereza, M. e Sánchez Puga, X. (coords.) (2004): Manual básico de documentación administrativa, Xunta de Galicia, PDF en liña], http://www.avogacia.org/w3/IMG/pdf/Manual_doc_administrativos.pdf (24/06/2012)
- Manual de Sigilografía (1996): Madrid, Subdirección General de los Archivos Estatales. OUR 930.2 /59
- Real Díaz, J. J. (1991): Estudio diplomático del documento indiano, Madrid, Dirección General de Archivos Estatales.Â OUR 930.2 /51
- Riesco Terrero, Á. (2003): Vocabulario científico-técnico de paleografía, diplomática y ciencias afines, Madrid, Barrero & Azedo.Â OUR 930.2 /95
- Riesco Terrero, Á. (ed.) (1999): Introducción a la paleografía y la diplomática general, Madrid, Síntesis.Â OUR 930.2 /55
- Romero Tallafigo, M. (2002): Historia del documento en la edad contemporánea: la comunicación y la representación del poder central de la nación, Carmona, S & C. 930.25 ROM his
- Ruiz García, E. (1988): Manual de codicología, Madrid, Fundación Germán Sánchez Ruipérez. Depósito: OUR 33877
- Tamayo, A. (1996): Archivística, diplomática y sigilografía. Madrid, Cátedra.Â OUR 930.2 /1
- Paleografía y diplomática de la UNED (1978): Madrid, UNED. OUR 930.2
- Pino Rebolledo, F. (1991): Tipología de los documentos municipales : (siglos XII-XVII), Valladolid, Secretariado de Publicaciones de la Universidad de Valladolid - Asociación para la Defensa y Conservación de los Archivos.Â 930.25 PIN tip

Arquivística

- Archivística: estudios básicos (1983): Sevilla, Diputación Provincial de Sevilla. 930.25 ARC
- Asociación de Archiveros Eclesiásticos (1985): Guía de Archivos II: las Bibliotecas de la Iglesia en España, CSIC.
- Barbadillo Alonso, J. (2007): Apuntes sobre ISAD(G) y la descripción archivística normalizada, Las Palmas de Gran Canaria,

Anroart. 930.25 BAR apu

Martí Bonet, J. M^a (ed.) (2001): Guía de los Archivos de la Iglesia en España, Barcelona, Archivo Diocesano de Barcelona, [PDF en liña] <http://www.mcu.es/archivos/docs/ArchivosIglesia.pdf> [Consulta 24/06/2012]

Bonal Zazo, J. L. (2001): La descripción archivística normalizada : origen, fundamentos, principios y técnicas. Gijón, Trea.Â OUR 02 /113

Capell i Garriga, E. (2009): Manual d'arxivística i gestió documental, Lleida, Associació d'Arxivers de Catalunya. 930.25 MAN dar

Conferencia de Archiveros de Universidades Españolas(2007): La gestión de documentos electrónicos: recomendaciones y buenas prácticas para las Universidades, [PDF en liña] <http://cau.crue.org/export/sites/Cau/Quehacemos/gruposdetrabajo/documentoselectronicos/recomendaciones2007.pdf> [Consulta 24/06/2012].

Cortés Alonso, V. (2008): Archivos de España y América: materiales para un manual, Madrid, Fondo de Cultura Económica. 930.25 COR arc

Cortés Alonso, V. (1982): Manual de Archivos Municipales, Madrid, Anabad. Depósito: OUR 45016

Cruz Mundet, J. R. (2003): Manual de Archivística, Madrid, Fundación Sánchez Ruipérez - Pirámide.Â 930.25 CRU man

Guía de archivos militares españoles (1995): Madrid, Ministerio de Defensa. Depósito: OUR 44954

Heredia Herrera, A. (1991): Archivística general: teoría y práctica, Sevilla, Diputación Provincial de Sevilla. OUR 02 /211

Heredia Herrera, A. (2007): ¿Qué es un archivo?, Gijón, Trea. OUR 02 /60

Lodolini, E. (1993): Archivística: principios y problemas, Madrid, anabad.Â OUR 02 /210

Romero Tallafigo, M. (1997): Archivística y archivos: soportes, edificios y organización. Carmona, S&C.Â 930.25 ROM arc

Núñez Fernández, E. (1999): Organización y gestión de archivos, Gijón, Trea.Â 930.25 NUÑ org

Vázquez Murillo, M. (2008): Administración de documentos y archivos: planteos para el siglo XXI, Buenos Aires, Alfagrama. 930.25 VAZ adm

Â Conservación

Rodríguez Laso, Mª D. (2004): Conservación y restauración de la obra gráfica, libros y documentos, Bilbao, Servicio Editorial de la Universidad del País Vasco. 02 ROD con

Vaillant Callol, M.; Valentín Rodrigo, N. (1996): Principios básicos de la conservación documental y causas de su deterioro. Madrid, Instituto del Patrimonio Histórico Español. OUR 02 /109

Vergara Peris, J. (2002): Conservación y restauración de material cultural en archivos y bibliotecas, Valencia, Generalitat Valenciana.Â OUR 02 /157

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Prácticas externas/O02G250V01981

Traballo de Fin de Grao/O02G250V01991

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Paleografía/O02G250V01305

Outros comentarios

Ao longo do curso entregarase a través da plataforma TEM@ (<http://faitic.uvigo.es>) documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades do curso. Por esta razón os estudantes deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia de América contemporánea				
Materia	Historia de América contemporánea			
Código	O02G250V01702			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	4	1c
Idioma	Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Sixirei Paredes, Carlos Manuel			
Profesorado	Sixirei Paredes, Carlos Manuel			
Correo-e	sixirei@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Estudio dos procesos políticos, económicos e sociais acontecidos no continente americano dende a independencia ata os tempos actuais.			

Competencias de titulación

Código	
A12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
A13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais
A14	Coñecemento da estrutura diacrónica xeral do pasado.
A16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
A22	Coñecemento da historia universal
B1	Capacidade de análise e síntese.
B2	Aplicación dos coñecementos
B7	Capacidade de razoamento crítico.
B9	Traballo en equipo en diversos contextos
B11	Capacidade de aprendizaxe autónoma

Competencias de materia

Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Coñecer a evolución dos diversos modelos sociais e económicos que se desenvolven no saber continente americano na etapa independente		A12
		A13
		A22
		B1
		B2
		B7
		B9
Coñecer e comprender os cambios que se producen nos modelos de Estado en América saber despois da Independencia.		B11
		A12
		A13
		B1
Manexar fontes directas e indirectas e saber utilizar textos parahistóricos relacionados cos procesos a analizar.		B2
		B11
		A14
		A16
		B2
		B7

Contidos

Tema

1. América Independente

- 1.1 Procesos de independencia
- 1.2 América caudillista
- 1.3 A inserción de Latinoamérica nos mercados mundiais
- 1.4 Os Estados Unidos no século XIX
- 1.5 Latinoamérica entre as dúas guerras mundiais
- 1.6 Latinoamérica actual
- 1.7 Estados Unidos no século XX

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Titoría en grupo	8	15	23
Traballos de aula	4	15	19
Traballos tutelados	5	20	25
Sesión maxistral	24	36	60
Actividades introdutorias	1	0	1
Seminarios	6	14	20
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	0	2
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Titoría en grupo	Dirección de traballos colectivos realizados por pequenos grupos de alumnos.
Traballos de aula	Supervisión de traballos individuais expostos en público polos alumnos.
Traballos tutelados	Supervisión e dirección de traballos individuais.
Sesión maxistral	Explicación dos contidos do temario.
Actividades introdutorias	Exposición do contido do curso.
Seminarios	Traballos de explicación de temas cos alumnos. Inclúense dúas horas reservadas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia.

Atención personalizada

	Descrición
Seminarios	Desenrolo dos temas na aula e traballo específico cos alumnos sobre puntos concretos do temario.
Traballos de aula	Desenrolo dos temas na aula e traballo específico cos alumnos sobre puntos concretos do temario.
Traballos tutelados	Desenrolo dos temas na aula e traballo específico cos alumnos sobre puntos concretos do temario.
Sesión maxistral	Desenrolo dos temas na aula e traballo específico cos alumnos sobre puntos concretos do temario.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Seminarios	Traballos de explicación teórica sobre puntos concretos do temario.	10
Traballos de aula	Comentarios de texto e material gráfico que será suministrado polo docente.	10
Traballos tutelados	As sesións de traballos tutelados avaliaranse mediante a realización dun traballo a desenvolver polo alumno.	30
Sesión maxistral	Valorarase mediante probas de resposta longa.	40
Outras	Asistencia e participación activa do alumnado nas sesións teóricas e actividades dirixidas programadas para a materia	10

Outros comentarios e segunda convocatoria

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á avaliación continúa, serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio que representará un 30% desta.

Bibliografía. Fontes de información

ALCÁZAR, J., Historia Contemporánea de América, Valencia, Universitat de Valencia, 2003

HALPERIN DONGHI, T., Reforma y disolución de los Imperios Ibéricos, 1750-1850, Madrid, Alianza Editorial, 1985

HALPERIN DONGHI, T., Historia Contemporánea de América Latina, Madrid, Alianza Editorial, 1990

HERNÁNDEZ ALONSO, J., Los Estados Unidos de América: Historia y Cultura, Salamanca, Ediciones Colegio de España, 1996

SIXIREI PAREDES, C. , Historia de América. Dende as independencias ata 1920. T. II, Ir Indo, 2012

SIXIREI PAREDES, C. , Historia de América. Os tempos actuais (1920-2010). T. III, Ir Indo, 2013

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Historia de América precolombina e colonial/O02G250V01303

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Historia de América precolombina e colonial/O02G250V01303

Outros comentarios

É necesario que o alumno/a sexa capaz de leer en portugués e inglés

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Epigrafía e numismática				
Materia	Epigrafía e numismática			
Código	O02G250V01901			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	1c
Idioma	Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Reboreda Morillo, Susana María			
Profesorado	Reboreda Morillo, Susana María			
Correo-e	rmorillo@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias de titulación	
Código	
A15	Coñecemento de linguas antigas
A18	Coñecemento e habilidade para usar os instrumentos de recompilación de información tales como catálogos bibliográficos, inventarios de arquivo e referencias electrónicas.
A23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica.
B1	Capacidade de análise e síntese.
B2	Aplicación dos coñecementos
B5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
B6	Resolución de problemas e toma de decisións

Competencias de materia		
Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
(*)(*)	saber	A15
	saber facer	A18
		A23
		B1
		B2
		B5
		B6

Contidos	
Tema	
Tema 1. Introducción ás fontes instrumentais	1.1. A importancia da epigrafía e a numismática no estudo da historia antiga e medieval 1.2. As fontes de estudo na epigrafía e a numismática: principais liñas de investigación
Tema 2. A epigrafía antiga e medieval	2.1. Introducción: Definición e principais aspectos da epigrafía. Historiografía. Recursos bibliográficos. 2.2. Soportes e funcións da epigrafía antiga e medieval: inscricións funerarias, votivas, honoríficas, jurídicas, instrumenta. 2.3. A escritura epigráfica. Aspectos textuais e cronolóxicos da escritura epigráfica. 2.4. A onomástica romana e o cursus honorum.
Tema3. A numismática	3.1. Introducción: Definición e principais aspectos da numismática. Historiografía. Recursos bibliográficos. 3.2. Historia da moeda. A súa evolución. 3.3. Numismática grega e romana 3.4. A moeda antiga en Hispania e Gallaecia

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	3	4
Sesión maxistral	14	16	30
Seminarios	7	14	21
Presentacións/exposicións	6	20	26
Titoría en grupo	6	0	6
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0	2
Traballos tutelados	10	30	40
Probas de resposta curta	2	2	4
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	8	10
Informes/memorias de prácticas	0	7	7
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Exposición e debate sobre os coñecementos previos dos/as estudantes sobre o temario a expoñer e aclaración dos aspectos básicos da materia
Sesión maxistral	Exposicións teóricas sobre o temario co apoio ilustrativo dos materiais antigos e medievais, xunto con maerial gráfico e iconográfico.
Seminarios	Debates e análise dos materiais expostos nas clase, esenciais para o coñecemento da Historia Antiga e medieval.
Presentacións/exposicións	A exposición do traballo individual terá 20 minutos de duración máxima, en función do número de alumnos. Este traballo terá un seguimento constante por parte da docente que marcará as pautas durante a súa elaboración. Moi importante será a capacidade de síntese, expresión oral e soportes empregados.
Titoría en grupo	Aclaración de dúbidas sobre a materias, principalmente aquelas relacionadas cos traballos individuais e en grupo; así como no caso de outras actividades prácticas.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia.
Traballos tutelados	Traballos realizados de xeito individual, orientados ó manexo de instrumentos de recompilación de información para o estudo da epigrafía e a numismática. A asignación de traballos deberá quedar resolta no primeiro mes do cuatrimestre.

Atención personalizada	
	Descrición
Actividades introdutorias	Nestas actividades se dará un especial protagonismo ós/ás alumnos/as, para que poidan expresar os seus intereses académicos, e expresar os seus comentarios, análises e dúbidas, tanto o nivel de coñecemento das sesións maxistrais, coma os aspectos non comprendidos. A labor da docente limitarase a centrar os temas a tratar e a resolver aqueles problemas que en conxunto non poidan ser resoltos. En caso necesario outorgarase a bibliografía complementaria precisa.
Seminarios	Nestas actividades se dará un especial protagonismo ós/ás alumnos/as, para que poidan expresar os seus intereses académicos, e expresar os seus comentarios, análises e dúbidas, tanto o nivel de coñecemento das sesións maxistrais, coma os aspectos non comprendidos. A labor da docente limitarase a centrar os temas a tratar e a resolver aqueles problemas que en conxunto non poidan ser resoltos. En caso necesario outorgarase a bibliografía complementaria precisa.
Titoría en grupo	Nestas actividades se dará un especial protagonismo ós/ás alumnos/as, para que poidan expresar os seus intereses académicos, e expresar os seus comentarios, análises e dúbidas, tanto o nivel de coñecemento das sesións maxistrais, coma os aspectos non comprendidos. A labor da docente limitarase a centrar os temas a tratar e a resolver aqueles problemas que en conxunto non poidan ser resoltos. En caso necesario outorgarase a bibliografía complementaria precisa.

Presentacións/exposicións	Nestas actividades se dará un especial protagonismo ós/ás alumnos/as, para que poidan expresar os seus intereses académicos, e expresar os seus comentarios, análises e dúbidas, tanto o nivel de coñecemento das sesións maxistras, coma os aspectos non comprendidos. A labor da docente limitárase a centrar os temas a tratar e a resolver aqueles problemas que en conxunto non poidan ser resoltos. En caso necesario outorgárase a bibliografía complementaria precisa.
Traballos tutelados	Nestas actividades se dará un especial protagonismo ós/ás alumnos/as, para que poidan expresar os seus intereses académicos, e expresar os seus comentarios, análises e dúbidas, tanto o nivel de coñecemento das sesións maxistras, coma os aspectos non comprendidos. A labor da docente limitárase a centrar os temas a tratar e a resolver aqueles problemas que en conxunto non poidan ser resoltos. En caso necesario outorgárase a bibliografía complementaria precisa.
Informes/memorias de prácticas	Nestas actividades se dará un especial protagonismo ós/ás alumnos/as, para que poidan expresar os seus intereses académicos, e expresar os seus comentarios, análises e dúbidas, tanto o nivel de coñecemento das sesións maxistras, coma os aspectos non comprendidos. A labor da docente limitárase a centrar os temas a tratar e a resolver aqueles problemas que en conxunto non poidan ser resoltos. En caso necesario outorgárase a bibliografía complementaria precisa.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Seminarios	Análises e comentarios críticos dos materiais de estudo (epigráfico e numismático) que nos proporcionan coñecemento sobre a historia antiga e medieval. Poderá completarse cun análise crítico dalgún documental visionado na aula.	5
Presentacións/exposicións	Presentarase un traballo individual relacionado coa revisión dun ou varios soportes epigráficos e numismáticos, ou sobre contidos específicos da materia. A exposición terá 20 minutos de duración máxima, en función do número de alumnos. Este traballo terá un seguimento constante por parte da docente que marcará as pautas durante a súa elaboración. Moi importante será a capacidade de síntese, expresión oral e soportes empregados.	15
Traballos tutelados	Pedirase un traballo individual relacionado coa revisión dun ou varios soportes epigráficos e numismáticos, ou sobre contidos específicos da materia. A exposición terá unha duración máxima de 20 minutos. Este traballo terá un seguimento constante por parte da docente quen marcará as pautas durante a súa elaboración.	25
Probas de resposta curta	Versarán sobre contidos teóricos moi específicos; terase en conta a interpretación e aplicación correcta dos aspectos implícitos na epigrafía e na numismática	10
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	As probas referiranse ás sesións maxistras, é dicir, ós contidos teóricos explicados na aula. Valorase a capacidade de síntese e o espírito crítico e de reflexión. Tamén a capacidade de expresarse por escrito e de transmitir os coñecementos adquiridos.	30
Informes/memorias de prácticas	Valorase a capacidade de asimilación, reflexión e espírito crítico das actividades realizadas nas prácticas da asignatura.	5
Outras	En todas as actividades e probas que conforman a programación, valorase a asistencia e a participación do alumnado.	10

Outros comentarios e segunda convocatoria

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía básica sobre Epigrafía

- Álvarez, Francisco Eduardo, y Juan Manuel Cortés Copete, eds. 1999. *Epigrafía griega*. Madrid: Cátedra.
- Andreu Pintado, Javier, ed. 2009. *Fundamentos de epigrafía latina*. Madrid: Liceus.
- Barroca, M.J. 1999. *Epigrafía Medieval Portuguesa (862-1422)*. Fundación Calouste Goubelkien. Lisboa
- Favreau, R. 1997. *Epigraphie médiévale*. Brepols.Turnhout
- Francisco Olmos, José María de. 2004. *Los usos cronológicos en la documentación epigráfica de la Europa Occidental en las épocas antigua y medieval*. Castelum. Madrid.

- Gimeno, Helena, Isabel Velázquez, y Juan Manuel Abascal Palazón, eds. 2000. *Epigrafía hispánica*. Madrid: Real Academia de la Historia.
- Iglesias Gil, José Manuel, y Juan Santos Yanguas. 2011. *Vademecum para la epigrafía y numismática latinas*. 3a Edición. Santander: José Manuel Iglesias Gil.
- López Barja de Quiroga, Pedro. 1993. *Epigrafía latina: las inscripciones romanas desde los orígenes al siglo III d.C.* Santiago de Compostela: Tórculo.

«Guide de l'Epigraphiste - Département des Sciences de l'Antiquité». 2014.
<http://www.antiquite.ens.fr/ressources/publications-aux-p-e-n-s/guide-de-l-epigraphiste/>

«HispaniaEpigraphica Online Database». 2014. Hispania Epigraphica. <http://eda-bea.es/>.

«Home - Epigraphic Database Heidelberg». 2014. Epigraphic Database Heidelberg.
<http://edh-www.adw.uni-heidelberg.de/home?lang=en>.

Universidad de Alcalá. 2014. «Página principal del Centro CIL II». CIL II2. http://www2.uah.es/imagenes_cilii/.

Bibliografía básica sobre numismática

- Crawford, Michael H. 1991. *Roman republican coinage*. Cambridge: University Press.
- Fatás Cabeza, Guillermo, y Gonzalo M. Borrás Gualis. 2012. *Diccionario de términos de arte y elementos de arqueología, heráldica y numismática*. 4ª ed. (amp. y rev.) en «Biblioteca temática». Madrid: Alianza Editorial.
- García Bellido, María Paz, y M. Cruces Blázquez Cerrato. 2001. *Diccionario de cecas y pueblos hispánicos: con una introducción numismática de la Península Ibérica*. Madrid: Departamento de Historia Antigua y Arqueología, Instituto de Historia, Consejo Superior de Investigaciones Científicas.
- Herrero Albiñana, Carmen. 1994. *Introducción a la numismática antigua: (Grecia y Roma)*. Madrid: Editorial Complutense.
- Hill, Philip V., J. P. C. Kent, y R. A. G. Carson, eds. 1965. *Late roman bronze coinage A.D. 324-498*. London: Spink.

Recomendaciones

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Historia antiga universal/O02G250V01302
 Historia medieval universal/O02G250V01304
 Historia antiga da Península Ibérica/O02G250V01501
 Historia medieval da Península Ibérica/O02G250V01503

Outros comentarios

Preferibles certos coñecementos de latín; así coma de inglés e francés.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia antiga do noroeste da Península Ibérica				
Materia	Historia antiga do noroeste da Península Ibérica			
Código	O02G250V01902			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	1c
Idioma	Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Reboreda Morillo, Susana María			
Profesorado	Reboreda Morillo, Susana María			
Correo-e	rmorillo@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Coñecemento dos fundamentos básicos, principais acontecementos e procesos xerais de cambio acaecidos na sociedade do noroeste da Península Ibérica na idade antiga			

Competencias de titulación

Código	
A7	Uso correcto da información xeográfica como instrumento de interpretación dos sistemas territoriais
A12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
A14	Coñecemento da estrutura diacrónica xeral do pasado.
A16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
A19	Coñecemento da historia nacional propia
B1	Capacidade de análise e síntese.
B3	Capacidade de organización e planificación
B4	Comunicación oral e escrita no idioma propio.
B7	Capacidade de razoamento crítico.

Competencias de materia

Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Adquirir conciencia crítica a través da aproximación e coñecemento doutras sociedades e outras culturas e das posibles comparacións entre as variadas circunstancias do pasado e da actualidade. Estas circunstancias favorecerán el respetar as múltiples diversidades	Saber estar / ser	A12 A14 A19
Coñecer os primeiros avances na Historia Antiga de Galicia, onde temos referencia aos nosos orixes: a adaptación da escritura da mano do latín; a completa urbanización do territorio e a emerxencia das cidades co seu organigrama administrativo, e analizar deste xeito a orixe de elementos esenciais na nosa cultura e a súa relación co territorio.	saber	A7 A14 A16 A19
Aplicar, a través das actividades de tipo práctico, a organización e planificación da información que a través das exposicións teóricas e das lecturas individuais adquiriron os/as estudantes nas explicacións do temario e por esta vía interiorizar os coñecementos adquiridos	saber facer	B1 B3 B7
Argumentar a práctica adecuada da lingua oral e escrita a través das probas complementarias orais e escritas.	saber facer	B4

Contidos

Tema	
Introducción. Fontes de estudo da Historia Antiga do Noroeste e os Primeiros contactos co mundo mediterráneo.	a. As referencias materiais. b. As referencias textuais.
Tema 1. A Conquista do Noroeste	1.a. As guerras cántabras e as súas consecuencias.
Tema 2. A "romanización" do Noroeste	2.a. A administración 2.b. A ordenación do territorio 2.c. A explotación económica

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	3	4
Sesión maxistral	14	16	30
Seminarios	7	15	22
Presentacións/exposicións	6	20	26
Traballos tutelados	10	30	40
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0	2
Titoría en grupo	6	6	12
Probas de resposta curta	2	2	4
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	8	10
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Exposición e debate sobre os coñecementos previos dos/as estudantes sobre o temario a expoñer e aclaración dos aspectos básicos da materia
Sesión maxistral	Exposicións teóricas sobre o temario co apoio ilustrativo dos textos antigos e material gráfico e iconográfico
Seminarios	Debates e análise das fontes de coñecemento da Historia Antiga en relación cons temas expostos nas sesións maxistrais. Resérvanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia
Presentacións/exposicións	A exposición do traballo individual terá 20 minutos de duración máxima. Este traballo terá un seguimento constante por parte da docente quen marcará as pautas durante a súa elaboración. Moi importante a capacidade de síntese, expresión oral e soportes empregados
Traballos tutelados	Traballos realizados de xeito individual, orientados ao manexo de instrumentos de recompilación de información e de distintas fontes coas que se elabora a historia antiga. A asignación de traballos deberá quedar resolta no primeiro mes do cuadrimestre.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Horas reservadas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia.
Titoría en grupo	Aclaración de dúbidas sobre a materia, principalmente daquelas relacionadas cos traballos individuais e en grupo

Atención personalizada	
	Descrición
Traballos tutelados	Nestas actividades agárdase que sexan os/as estudantes os protagonistas, no sentido en que deberán manifestar a través dos seus comentarios, análises e dúbidas, tanto o nivel de coñecemento das sesións maxistrais, como os aspectos non comprendidos. A labor da docente limitárase a centrar os temas a tratar e a resolver aqueles problemas que en conxunto non poidan ser resoltos. En caso necesario outorgarase a bibliografía complementaria precisa.
Actividades introdutorias	Nestas actividades agárdase que sexan os/as estudantes os protagonistas, no sentido en que deberán manifestar a través dos seus comentarios, análises e dúbidas, tanto o nivel de coñecemento das sesións maxistrais, como os aspectos non comprendidos. A labor da docente limitárase a centrar os temas a tratar e a resolver aqueles problemas que en conxunto non poidan ser resoltos. En caso necesario outorgarase a bibliografía complementaria precisa.
Seminarios	Nestas actividades agárdase que sexan os/as estudantes os protagonistas, no sentido en que deberán manifestar a través dos seus comentarios, análises e dúbidas, tanto o nivel de coñecemento das sesións maxistrais, como os aspectos non comprendidos. A labor da docente limitárase a centrar os temas a tratar e a resolver aqueles problemas que en conxunto non poidan ser resoltos. En caso necesario outorgarase a bibliografía complementaria precisa.
Titoría en grupo	Nestas actividades agárdase que sexan os/as estudantes os protagonistas, no sentido en que deberán manifestar a través dos seus comentarios, análises e dúbidas, tanto o nivel de coñecemento das sesións maxistrais, como os aspectos non comprendidos. A labor da docente limitárase a centrar os temas a tratar e a resolver aqueles problemas que en conxunto non poidan ser resoltos. En caso necesario outorgarase a bibliografía complementaria precisa.

Presentacións/exposicións Nestas actividades agárdase que sexan os/as estudantes os protagonistas, no sentido en que deberán manifestar a través dos seus comentarios, análises e dúbidas, tanto o nivel de coñecemento das sesións maxistras, como os aspectos non comprendidos. A labor da docente limitárase a centrar os temas a tratar e a resolver aqueles problemas que en conxunto non poidan ser resoltos. En caso necesario outorgárase a bibliografía complementaria precisa.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Traballos tutelados	Un traballo individual sobre un aspecto da sociedades, relixión ou economía da Gallaecia romana. A exposición terá 20 minutos de duración máxima. Este traballo terá un seguimento constante por parte da docente quen marcará as pautas durante a súa elaboración.	25
Seminarios	Análises e comentarios críticos das fontes que nos proporcionan o coñecemento da historia antiga: textos, iconografía e material arqueolóxico. Poderá completarse cun análise crítico dalgún documental visionado na aula.	10
Presentacións/exposicións	Un traballo individual sobre un aspecto da sociedades, relixión ou economía da Gallaecia romana. A exposición terá 20 minutos de duración máxima. Este traballo terá un seguimento constante por parte da docente quen marcará as pautas durante a súa elaboración. Importante a expresión oral, os medios e a capacidade de síntese.	15
Probas de resposta curta	Versarán sobre contidos teóricos moi específicos; terase en conta a interpretación correcta da información xeográfica dos sistemas territoriais	10
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	As probas referiranse as sesións maxistras, e dicir, nos contidos teóricos explicados na aula. Valorarase a capacidade de síntese, o espírito crítico e de relación. Tamén a capacidade de expresarse por escrito na lingua propia e de transmitir os coñecementos adquiridos.	30
Outras	En todas as actividades e probas que conforman a programación valorarase 10 a asistencia e a participación do alumnado.	

Outros comentarios e segunda convocatoria

Todos/as estudantes matriculados na materia teñen dereito a ser avaliados mediante un exame final (artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo) que consistira nunha proba escrita con tres apartados: mapas mudos, preguntas curras e cuestións de desenvolvemento que suporá un 60% da cualificación. Un 20% estará constituído pola entrega das prácticas preestablecidas e un 20% dun traballo escrito sobre a sociedade, relixión ou economía da Gallaecia antiga.

Bibliografía. Fontes de información

À

ARIAS VILAS, F. (1992). *A romanización de Galicia*. Vigo.

BAÑOS RODRÍGUEZ, G. (1994). *Corpus de inscricións romanas de Galicia: provincia de Pontevedra* BLÁZQUEZ CERRATO, C. (2005). "Vías de comunicación y circulación monetaria en la Meseta Norte y el Noroeste". En Fernández Ochoa y García Díaz -edits-, 235-246.

BLÁZQUEZ MARTÍNEZ, J.M. (1999). "Campamentos romanos en la meseta hispana en época romano-republicana". *Las guerras Cántabras*. Santander, 65-118

CAAMAÑO GESTO, J.M., FERNÁNDEZ RODRÍGUEZ, C. (2000). "Excavaciones en el campamento de Ciudadela (A Coruña)". *Brigantium*, 12 (2000), 199-208.

CAMPOMANES, E. (2000). "Excavaciones arqueológicas en la plaza Mayor de León". *Promonumenta* 4, 19-23.

CAMPOMANES, E., MUÑOZ VILLAREJO, F., ÁLVAREZ ORDÁS, J.C. (2002). "Ocupaciones militares anteriores a la llegada de la Legio VII Gemina a la ciudad de León". En Morillo -coord-. 339-348.

CARBALLO ARCEO, X. (2006). *Arqueoloxía de Galicia*. Nigratrea. Vigo.

FERNÁNDEZ OCHOA, C.

- (1990). "Roma y la conquista del NW peninsular". *Historia de Asturias. La nueva España*. Oviedo, 137-156.
- (1993). "La ciudad hispanorromana en los territorios septentrionales de la Península Ibérica". *La ciudad hispanorromana*, Tarragona, 224-245.
- FERNÁNDEZ OCHOA, C., MORILLO CERDÁN, A.
- (1994). *De Brigantium a Oiasso. Una aproximación al estudio de los enclaves marítimos cantábricos en época romana*. Madrid.
- (1999). *La tierra de los Astures. Nuevas perspectivas sobre la implantación romana en la antigua Asturia*. Gijón.
- FERNÁNDEZ OCHOA, C., MORILLO CERDÁN, A., QUIROGA, J. (2003)
- "La dinámica urbana de las ciudades de la fachada noratlántica y del cuadrante noroeste de Hispania en el Bajo Imperio y la Antigüedad Tardía". *VI reunión de Arqueología Cristiana Hispánica. Las ciudades tardoantiguas de Hispania: cristianización y topografía*. Valencia.
- FERNÁNDEZ OCHOA, C. / GIL, F. / REQUEJO, O. / VILLA, Á./ CAMINO, J./ FERNÁNDEZ-TRESGUERRES, J. (coord.) (2007). *Astures y romanos: Nuevas perspectivas*. Real Instituto de Estudios Asturianos. Oviedo.
- GONZÁLEZ SOUTELO, S. (2011). *El valor del agua en el mundo antiguo. Sistemas hidráulicos y aguas mineromedicinales en la Galicia romana*. A Coruña.
- GUTIÉRREZ CUENCA, E., HIERRO GARATE, J.A. (2001).
- "La guerra cantábrica: de ficción histórica a realidad arqueológica". *Nivel Cero 9*, Santander, 71-
- MATIAS RODRÍGUEZ, R. (2006). "La minería aurífera romana del Noroeste de Hispania: Ingeniería minera y gestión de las explotaciones auríferas romanas en la Siera del Teleno (León, España)". En: *Nuevos elementos de Ingeniería romana. III Congreso de las Obras públicas romanas*. Astorga, 2006.
- MORILLO CERDÁN, A. (1999). "Asentamientos militares y civiles en el origen del fenómeno urbano en el N y NE peninsulares". *Congreso Internacional sobre los Orígenes de la ciudad en el NW hispánico*. Lugo, 339-354.
- MORILLO CERDÁN, A. Y GARCÍA MARCOS, V. (2005). "La arqueología urbana en Asturica Augusta (1989-1995). Aproximación a una lectura cronoestratigráfica de la capital astur". *Lancia*, 6.
- NAVEIRO LÓPEZ, J. (1991). *El comercio antiguo en el NW peninsular: lectura histórica del registro arqueológico*. A Coruña
- NAVEIRO LÓPEZ, J. (1994). **El Golfo Artabro: arqueología e historia del gran puerto de los Galaicos Lucenses. A Coruña.**
- NAVEIRO LÓPEZ, J., PÉREZ LOSADA, F. (1992). "Un Finisterre atlántico en época romana: la costa Gallaica (NW de la Península Ibérica)". En: *Current research on the Romanization of the Western provinces*. Wood, M y Queiroga, F. -edit-. BAR Internacional Series 5575, pp 63-90.
- NUÑEZ GARCÍA, O. (2010). *Gallaecia christiana. De los antiguos cultos a la nueva religión (ss. I-IV)*. Santiago de Compostela.
- PERALTA LABRADOR, E. (2003). *Los cántabros antes de Roma*. Bibliotheca Archaeologica Hispana, 5. Madrid.
- PEREA, A., SÁNCHEZ-PALENCIA, F.J. (1995). *Arqueología del oro astur. Orfebrería y minería*. Caja de Ahorros de Asturias.
- PÉREZ LOSADA, F. (2002). *Entre a cidade e a aldea: estudio arqueohistórico dos aglomerados secundarios romanos en Galicia*. Brigantium, Vol 13.
- PÉREZ LOSADA, F. Vieito Covela, s., Fernández Fernández, A. (2005). La Villa romana de Toralla (Vigo): una innovadora propuesta de tratamiento y presentación de un yacimiento arqueológico excavado. En *III Congreso Internacional sobre Musealización de Yacimientos Arqueológicos, Zaragoza, 15, 16, 17 y 18 de noviembre de 2004*. Zaragoza, 113-120.
- RODRÍGUEZ COLMENERO, A., FERRER SIERRA, S. (eds.) (2006): *Excavaciones arqueológicas en Aquis Qverqvennis. Actuaciones en el campamento romano (1975-2005)*. (Anejos de Larouco, 4). Grupo Arqueológico Larouco. Lugo.
- RODRÍGUEZ COLMENERO, A. / RODÁ DE LLANZA, I. (eds.) (2007): *Murallas de ciudades romanas en el occidente del imperio: Lvcvs Avgvsti como paradigma*. Actas del Congreso Internacional celebrado en Lugo (26-29.XI.2005) en el V aniversario de la declaración, por la UNESCO, de la Muralla de Lugo como Patrimonio de la Humanidad. Deputación Provincial de Lugo; Museo Provincial de Lugo. Lugo.
- RODRÍGUEZ COLMENERO, A. -EDIT- (1998). *Congreso Internacional sobre los Orígenes de la ciudad en el NW hispánico*. Lugo.

ROMERO MASIÁ, A./ POSE MESURA, X.M. (1988). *Galicia nos textos clásicos*. A Coruña.

SÁNCHEZ-PALENCIA, F.J., OREJAS, A., SASTRE, I., PÉREZ, L.C. (2006). "Las zonas mineras romanas del Noroeste Peninsular. Infraestructura y organización del territorio". En: *Nuevos elementos de Ingeniería romana. III Congreso de las Obras públicas romanas*. Astorga, 2006.

SUÁREZ PIÑEIRO, A. M. (2006). *A vida cotiá na Galicia romana*. Santiago de Compostela.

SUÁREZ PIÑEIRO, A.M. (2009). *A romanización en Galicia*. Noia.Â

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Historia antiga universal/O02G250V01302

Historia antiga da Península Ibérica/O02G250V01501

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia da arte de Galicia				
Materia	Historia da arte de Galicia			
Código	002G250V01903			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	1c
Idioma	Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Barriocanal López, María Yolanda			
Profesorado	Barriocanal López, María Yolanda			
Correo-e	barriocanal@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Estudo e comprensión dos grandes acontecementos histórico-artísticos de Galicia dende a Idade Media ata o presente. O estudo preséntase mediante a análise das obras de arte máis relevantes, seleccionadas e interpretadas como un documento de excepción dos gustos estéticos e da mentalidade do pasado.			

Competencias de titulación	
Código	
A26	Visión diacrónica rexional e completa dos fenómenos artísticos territoriais
A27	Coñecementos particulares e optativos da Historia da Arte
A28	Coñecemento das distintas metodoloxías da aproximación á Historia da Arte
A29	Coñecemento sistemático e integrado do feito artístico: distintas linguaxes e técnicas da produción artística ao longo da historia.
A30	Coñecemento das principais fontes literarias e documentais da Historia da arte
A33	Coñecementos sobre documentación, composición de materiais e técnicas construtivas dos bens artísticos mobles e inmobles
A34	Coñecementos instrumentais aplicados á Historia da Arte
B1	Capacidade de análise e síntese.
B2	Aplicación dos coñecementos
B5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
B10	Atención á diversidade e á multiculturalidade.
B13	Iniciativa e espírito emprendedor

Competencias de materia		
Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Coñecer a problemática dos diferentes periodos históricos e das máis relevantes manifestacións artísticas en Galicia, integradas no seu contexto histórico e social.	saber	A26 A27 B10
Desarrollar a capacidade de comprensión, tratamento e aplicación das fontes literarias e documentais relativas á materia	saber saber facer	A28 A30 B1 B2
Demostrar a capacidade para a análise integral das manifestacións artísticas nos diferentes períodos da súa historia	saber facer	A28 A29 B2 B5
Desarrollar a capacidade crítica para a valoración da creatividade artística específica de Galicia de cara a futuras actuacións encamiñadas á conservación, divulgación estudo e fomento do seu patrimonio artístico e monumental	saber facer Saber estar / ser	B2 B10
Conseguir unha cumprida información actualizada cos seus correspondentes repertorios bibliográficos dunha faceta tan importante para a cultura galega como é o seu patrimonio cultural	saber	A26

Coñecer a singularidade da arte galega, non so daquelas empresas de primeira orde sobre as que gravita a bibliografía máis especializada senon prestando tamén a debida atención a outras creacións tamén merecedoras de reflexións.	saber	A27
Saber aplicar os presupostos e prantexamentos estilísticos das diferentes manifestacións da arte galega e os seus valores formais a casos concretos do seu patrimonio.	saber facer	B2
Manexar as fontes documentais e literarias, ben a través de recopilacións xa feitas ou con novas aportacións para unha máis axeitada aproximación á arte galega e os seus contextos.	saber facer	A30 A33
Demostrar a capacidade para a interpretación dos diferentes bens que integran o Patrimonio Cultural de Galicia nas diferentes etapas históricas	saber saber facer	A34
Demostrar interés polo coñecemento dos fenómenos artísticos e ter capacidade de iniciativa na investigación, defensa e promoción dos bens culturais no ámbito do Patrimonio Cultural	saber facer Saber estar / ser	B13

Contidos

Tema		
1. A Arte en Galicia durante a Idade Media	1.1. O Prerrománico: A Arte en Galicia durante a dominación sueva. Arte hispanovisigoda, asturiana, arte mozárabe ou de repoboación	
2. Renacemento e Barroco	1.2. O Románico: Tipoloxías arquitectónicas. Pintura e outras manifestacións	
3. Manifestacións artísticas na Idade Contemporánea	1.3. O Cister. O Protogótico e a arte Gótica: A arte do Mestre Mateo e a diáspora do seu obrador. Escultura monumental e funeraria	
	2.1. O Renacemento. A asimilación da linguaxe clásica. O clasicismo	
	2.2 O Barroco: As grandes aportacións deste estilo	
	3. Revitalización plástica e novas tendencias nas artes	

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Saídas de estudo/prácticas de campo	10	12	22
Titoría en grupo	5	10	15
Traballos tutelados	10	12	22
Actividades introdutorias	1	0	1
Eventos docentes e/ou divulgativos	5	6	11
Sesión maxistral	14	20	34
Probas de resposta curta	3	30	33
Traballos e proxectos	2	10	12
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Saídas de estudo/prácticas de campo	Saídas de estudo fora do ámbito académico para un contacto directo coa obra de arte: visita a exposicións permanentes e temporais, coleccións e fondos museísticos, monumentos e conxuntos histórico-artísticos.
Titoría en grupo	Apoio á formación do alumnado, resolvendo as dúbidas en relación ca materia e orientación do seu estudio.
Traballos tutelados	Traballos dirixidos á profundización na materia e ao fortalecemento das capacidades analíticas e expositivas do alumno/a. Consisten na elaboración dun traballo, de carácter individual sobre a dimensión patrimonial dunha determinada parroquia, baseado na consulta das fontes documentais de arquivo (Libros de Fábrica e Libros de Visitas).
Actividades introdutorias	Toma de contacto cos alumnos para a explicación do programa da materia, actividades a realizar e sistemas de avaliación
Eventos docentes e/ou divulgativos	Saídas programadas para asistir a actividades docentes e divulgativas organizadas por museos ou outras institucións culturais. Reservaranse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas polo Departamento de Historia, Arte e Xeografía de xeito que computan nas actividades dirixidas.
Sesión maxistral	Clases teóricas nas que o profesor/a explica os contidos teóricos da materia coa axuda de proxeccións de imaxes, power point, documentos e outros recursos docentes

Atención personalizada	
	Descrición
Titoría en grupo	Orientación e seguemento do alumno/a na aprendizaxe dos contidos da materia, atendendo ás consultas relativas ás actividades programadas, con especial atención á orientación e revisión dos traballos tutelados e sistemas de avaliación.
Traballos tutelados	Orientación e seguemento do alumno/a na aprendizaxe dos contidos da materia, atendendo ás consultas relativas ás actividades programadas, con especial atención á orientación e revisión dos traballos tutelados e sistemas de avaliación.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Traballos tutelados	Os traballos tutelados serán avaliados, unha vez entregados en soporte de papel e expostos na aula.	50
Sesión maxistral		40
	Valolarase a comprensión e asimilación dos contidos teóricos da materia. Para superar esta proba, é necesrio acadar unha cualificación mínima de 2 puntos (sobre el 4 total)	
Outras	En todas as actividades e probas que conforman a programación valolarase a asistencia e participación do alumnado	10

Outros comentarios e segunda convocatoria

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a ser avaliado mediante un exame final (art. 12 do Regulamento dos Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos/as que non puidan acogerse á modalidade presencial, deberán comunicarlo ao profesor no inicio do curso, debidamente justificado. Serán avaliados dos contidos Á do programa da materia mediante unha proba escrita, que suporá un 70% da nota final. Asemade, terán que realizar obrigatoriamente un traballo que implique o manexo da bibliografía e dalgunha das fontes documentais ou literarias relativas á materia, Á que suporá un 30% da nota final. O tema do traballo deberá ser comunicado ao profesor responsable e entregado denantes da data do exame final.

Bibliografía. Fontes de información

AAVV., Historia del Arte de Galicia, Ed. Hércules, 1993

VILA JATO, Mª D.; GARCIA IGLESIAS, J. M., Galicia en la época del Renacimiento, Ed. Hércules, 1993

AAVV., Galicia Renace, Xunta de Galicia, 1997

AAVV, Galicia hoxe, Xunta de Galicia, 1997

AAVV, O século XIX, Xunta de Galicia, 1997

AAVV, Galicia románica e gótica, Xunta de Galicia, 1997

AAVV, Artistas Gallegos. Escultores. Séculos XVI e XVII, Nova Galicia, 2004

BANGO TORVISO, I. G, Galicia Románica, Galaxia, Vigo. 1987

AAVV, Imaxes de Arte en Galicia, Fundación Pedro Barrié de la Maza, A Coruña. 1991

AAVV, A Arte Galega. Estado da cuestión, Consello da Cultura Galega, A Coruña. 1990

BONET CORREA, A.: La arquitectura en Galicia durante el siglo XVII, Madrid, CSIC, 1984.

GARCIA-ALACANIZ, J.: Arquitectura del Neoclásico en Galicia, A Coruña, Fundación Pedro Barrié de la Maza, 1989.

GARCIA IGLESIAS, J. M.: La pintura manierista en Galicia, A Coruña, 1988.

VALLE PÉREZ, J. C.: La arquitectura cisterciense en Galicia, A Coruña, Fundación Pedro Barrié de la Maza, 1982.

MORALEJO ALVAREZ, S.: Escultura gótica en Galicia (1200-1350), Santiago de Compostela, 1975.

SICART GIMENEZ, A.: La pintura medieval en Galicia, Santiago de Compostela, Universidad de Santiago, 1978.

VILA JATO, Mª D.: Escultura manierista en Galicia, Santiago de Compostela, 1983.

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Historia contemporánea de Galicia/O02G250V01907

Historia medieval de Galicia/O02G250V01905

Historia moderna de Galicia/O02G250V01909

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia medieval de Galicia				
Materia	Historia medieval de Galicia			
Código	002G250V01905			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	1c
Idioma	Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Durany Castrillo, Mercedes			
Profesorado	Durany Castrillo, Mercedes			
Correo-e	mdurany@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición	Coñecemento e comprensión dos caracteres específicos da sociedade medieval no antigo reino de Galicia xeral			

Competencias de titulación

Código	
A12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
A17	Capacidade de ler textos historiográficos e documentos orixinais na propia lingua así como de transcribir, resumir e catalogar información de forma pertinente.
A19	Coñecemento da historia nacional propia
A23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica.
B5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
B6	Resolución de problemas e toma de decisións
B10	Atención á diversidade e á multiculturalidade.
B12	Capacidade para imprevistos, creatividade e lideranza
B13	Iniciativa e espírito emprendedor
B14	Motivación pola calidade

Competencias de materia

Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Coñecer e comprender as liñas básicas da evolución política, económica, social e cultural do antigo reino de Galicia nos séculos V a XV	saber saber facer	A19 B5 B14
Analizar, razoar de forma crítica e avaliar o pasado medieval de Galicia mediante o estudo de diversas fontes de información (textuais, bibliográficas, etc.) que constitúen o soporte fundamental para a interpretación histórica	saber facer	A17 A23 B6 B13
Coñecer o legado medieval para explicar a realidade histórica da Galicia actual e comparar con outras sociedades autonómicas	Saber estar / ser	A12 B10 B12

Contidos

Tema	
1.- Alta Idade Media (ss. V-X)	1.1.- Introducción a historia medieval de Galicia: historiografía e fontes 1.2.- A Galiicia xermánica: o reino suevo e a cristianización (ss. V-VII) 1.3.- Galicia no reino de Asturias: política, economía, sociedade e cultura (ss. VIII-X)
2.- Plena Idade Media (ss. XI-XIII)	2.1.- A constitución do reino de Galicia e a integración na coroa de Castela 2.2.- A plenitude feudal: organización económica e social 2.3.- A igrexa e a cultura nos séculos XI a XIII

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Sesión maxistral	13	15	28
Seminarios	8	12	20
Traballos tutelados	9	27	36
Presentacións/exposicións	6	12	18
Saídas de estudo/prácticas de campo	2	4	6
Titoría en grupo	5	5	10
Traballos e proxectos	2	5	7
Probas de resposta curta	1	6	7
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	14	16
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividade encamiñada a tomar contacto cos alumnos e presentarles o programa docente da asignatura
Sesión maxistral	Exposición por parte da profesora dos contidos dalgúns temas do programa, planteando as directrices teóricas e metodolóxicas.
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico que permiten profundizar e complementar os contidos da materia. Resérvanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía de xeito que computan nas actividades dirixidas.
Traballos tutelados	Os alumnos preparan de forma individual o en pequenos grupos un traballo ou proxecto que require: búsqueda e recollida de información, lectura de libros e artigos, elaboración do guión, selección de fontes, resolución de problemas e interpretación histórica.
Presentacións/exposicións	Exposición e defensa por parte do alumnado dun traballo monográfico elaborado de forma individual o en pequenos grupos.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Actividade encamiñada a saber aplicar o coñecemento a realidade do entorno mediante a visita de monumentos, exposicións, museos, etc., e a lectura histórica da paisaxe
Titoría en grupo	Sesión encamiñada a asesorar aos alumnos nas actividades docentes, resolver dúbidas e problemas relacionados co proceso de aprendizaxe

Atención personalizada

	Descrición
Seminarios	A profesora manterá unha atención personalizada ao alumno tanto no despacho nas horas de tutoría, como de forma permanente a través do correo electrónico e da plataforma Tem@
Traballos tutelados	A profesora manterá unha atención personalizada ao alumno tanto no despacho nas horas de tutoría, como de forma permanente a través do correo electrónico e da plataforma Tem@
Presentacións/exposicións	A profesora manterá unha atención personalizada ao alumno tanto no despacho nas horas de tutoría, como de forma permanente a través do correo electrónico e da plataforma Tem@
Titoría en grupo	A profesora manterá unha atención personalizada ao alumno tanto no despacho nas horas de tutoría, como de forma permanente a través do correo electrónico e da plataforma Tem@

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	As sesións maxistrais que desenrolan o temario do programa serán avaliadas mediante dúas probas: Unha de resposta curta a mediados do cuadrimestre e outra de resposta longa ao final do curso	40

Traballos tutelados	Nos traballos e proxectos preparados polos alumnos avaliaranse: o gui3n do traballo, estrutura e contidos, fontes e bibliograf3a, a interpretaci3n hist3rica, as3 como a exposici3n oral ante a profesora e o resto do alumnado	50
Outras	A entrega puntual dos traballos, as3 como a asistencia e participaci3n activa dos alumnos nas clases e seminarios	10

Outros comentarios e segunda convocatoria

Todos os estudantes matriculados na materia te3en dereito a realizar os exames finais. Aqueles alumnos que non se acollan 3 modalidade presencial examinaranse de todo o programa da materia, o cal deber3n preparar a partir da bibliograf3a b3sica sinalada. Asemade, deber3n realizar obrigatoriamente un traballo pr3ctico ou bibliogr3fico relacionado coa materia, o cal ser3 comunicado ao profesor responsable con anterioridade ao remate das sesi3ns presenciais e entregado na data do exame final.3

Exame final:3

Desenvolvemento dun tema3 ou pregunta amplia: 40%

Un comentario de texto: 30%3

Traballo pr3ctico: 30%.

Bibliograf3a. Fontes de informaci3n

Andrade Cernadas, J.M. e P3rez Rodr3guez, F.J., Galicia medieval, A Coru3a, V3a L3ctea, 1996
Portela, E. e Pallares, M3 C., Nova historia de Gali3cia. Idade Media, Santiago de Compostela, Tambre, 2000
Portela, E. e Pallares, M3 C., A gran historia de Galicia. Tomo IV e V, A Coru3a, Arrecife Edici3ns Galegas, 2007
Portela, E. e Pallares, M3 C., De Galicia en la Edad Media. Sociedad, espacio y poder, Santiago, Xunta de Galicia, 1993
Garc3a Oro, J., Galicia en los siglos XIV y XV, Pontevedra, Fundaci3n Barri3, 1987
Pallares, M3 C. e Portela, E., Atlas hist3rico de Galicia. H3 Medieval, Vigo, Nigratrea , 1998
P3rez Rodr3guez, F.J., Historia medieval de Galicia: balance historiogr3fico, Minius, vol. 18, Vigo, Servicio de Publicaci3ns, 2010

Recomendaci3ns

Materias que contin3an o temario

Historia antiga do noroeste da Pen3nsula Ib3rica/O02G250V01902
Historia contempor3nea de Galicia/O02G250V01907
Historia moderna de Galicia/O02G250V01909
Prehistoria do noroeste da Pen3nsula Ib3rica/O02G250V01911

Materias que se recomenda cursar simult3neamente

Paleograf3a/O02G250V01305

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Historia medieval universal/O02G250V01304
Historia medieval da Pen3nsula Ib3rica/O02G250V01503

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Xeografía de Galicia				
Materia	Xeografía de Galicia			
Código	002G250V01906			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	1c
Idioma	Castelán			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	de Uña Álvarez, Elena Pilar			
Profesorado	de Uña Álvarez, Elena Pilar			
Correo-e	edeuna@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Estudo xeral dos elementos, dos procesos e das configuracións territoriais de Galicia. Achegamento ao coñecemento e interpretación da súa realidade xeográfica, especialmente no marco europeo.			

Competencias de titulación	
Código	
A4	Conciencia crítica da relación entre os fenómenos xeográficos, físicos e humanos, a diferentes escalas territoriais.
A5	Integración das dimensións espacial e temporal na explicación dos procesos territoriais
A6	Coñecemento e aplicación dos principais métodos e técnicas de investigación xeográfica
A7	Uso correcto da información xeográfica como instrumento de interpretación dos sistemas territoriais
A9	Capacidade de análise e interpretación das paisaxes
A10	Capacidade de relacionar, sintetizar e expresar información xeográfica en sistemas gráficos e cartográficos
B2	Aplicación dos coñecementos
B5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
B6	Resolución de problemas e toma de decisións
B8	Compromiso ético e responsabilidade social
B9	Traballo en equipo en diversos contextos
B13	Iniciativa e espírito emprendedor

Competencias de materia		
Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Conciencia crítica da relación entre os fenómenos xeográficos, físicos e humanos, a diferentes escalas territoriais (Galicia en Europa) aplicando os coñecementos da materia.	saber saber facer	A4 A9 B2
Integración das dimensións espacial e temporal na explicación dos procesos territoriais, co desenvolvemento da capacidade de xestión da información nun traballo en equipo.	saber saber facer Saber estar / ser	A5 A7 B5 B9
Coñecemento e aplicación dos principais métodos e técnicas de investigación xeográfica, e capacidade de sintetizar a información resultante nos sistemas gráficos e cartográficos, para resolución dos problemas e toma de decisións.	saber saber facer Saber estar / ser	A6 A10 B6 B8 B13

Contidos
Tema

1. Introdución	1.1 Conceptos básicos 1.2 Dimensións diferenciais
2. Identidade do territorio	2.1 Referentes 2.2 Ámbitos estratéxicos
3. Unidades dinámicas	3.1 Áreas funcionais 3.2 Patrimonio, sociedade, cultura

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	2	4
Sesión maxistral	7	13	20
Eventos docentes e/ou divulgativos	6	3	9
Estudo de casos/análises de situacións	8	6	14
Traballos tutelados	8	15	23
Saídas de estudo/prácticas de campo	9	3	12
Prácticas autónomas a través de TIC	0	20	20
Titoría en grupo	5	3	8
Probas de resposta curta	3	15	18
Traballos e proxectos	2	20	22
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades para detectar coñecementos previos, intereses e motivacións do alumnado. Presentación dos obxectivos, contidos, metodoloxía e desenvolvemento da materia.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Conferencias, faladoiros, exposicións, mesas redondas, debates... realizados por relatores de prestixio, que permiten profundar ou complementar os contidos da materia.
Estudo de casos/análises de situacións	Análise das condicións e da dinámica dunha situación ou problemática relativa os contidos da materia.
Traballos tutelados	Realización dunha investigación sobre a temática da materia, elaborando un documento que reflicte as hipóteses, procedementos e resultados (posterior presentación e defensa).
Saídas de estudo/prácticas de campo	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedementais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense en espazos non académicos exteriores.
Prácticas autónomas a través de TIC	Aplicación dos coñecementos e adquisición de habilidades a través das TICs, relacionadas coa elaboración do traballo tutelado.
Titoría en grupo	Entrevistas do grupo co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.

Atención personalizada	
	Descrición
Titoría en grupo	Actividade desenvolvida polo profesorado nas actividades para resolución de dúbidas, orientacións no estudo da materia, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Actividade desenvolvida polo profesorado nas actividades para resolución de dúbidas, orientacións no estudo da materia, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe.
Actividades introdutorias	Actividade desenvolvida polo profesorado nas actividades para resolución de dúbidas, orientacións no estudo da materia, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe.
Traballos tutelados	Actividade desenvolvida polo profesorado nas actividades para resolución de dúbidas, orientacións no estudo da materia, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Traballos e proxectos	Entrega, presentación e defensa do traballo sobre unha temática da materia, tutelado polo docente ; se avaliará a súa organización, metodoloxía e resultados xunto co razonamento crítico das conclusións obtidas.	50
Outras	Asistencia ás sesións e actividades programadas na guía da materia.	10
Probas de resposta curta	Preguntas directas sobre aspectos concretos vistos no ámbito da materia, nas que a resposta é breve.	40

Outros comentarios e segunda convocatoria

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aquéles que non poidan acollerse á modalidade presencial serán avaliados do programa da materia mediante unha proba escrita que suporá ó 70% da nota final, e un traballo que representará un 30% desta.

Bibliografía. Fontes de información

Canoves, G. et al., Turismo de interior: renovarse o morir, Publicaciones UV, 2014
 Consello da Cultura Galega, Galicia - Cultura, <http://www.consellodacultura.org/>, Acceso 2014
 CMATI, Centro de Estudos Territoriais, http://www.cmati.xunta.es/organizacion/c/Instituto_Estudios_Territorio, Acceso 2014
 Piñeira, M.J. y Santos, J.M., Xeografía de Galicia, Edicións Xerais, 2011
 SITGA, Infraestrutura de Datos Espaciais de Galicia, <http://sitga.xunta.es/sitganet/>, Acceso 2014
 Varios Autores, Atlas de Galicia, Xunta de Galicia, 2001
 Varios Autores, Patrimonio Geolóxico de Galicia, Enresa, 2004
 Varios Autores, Galicia - Geografía, Hércules Ediciones, 1996

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Xeografía: Espazos e sociedades/O02G250V01301
 Xeografía aplicada: territorio e paisaxe/O02G250V01505
 Sistemas de representación xeográfica/O02G250V01605

Outros comentarios

Esta guía docente describe as liñas xerais da materia e concíbese de forma flexible. En consecuencia pode requirir reaxustes ao longo do curso académico promovidos pola dinámica do grupo ou pola relevancia de situacións que poidan xurdir.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia contemporánea de Galicia				
Materia	Historia contemporánea de Galicia			
Código	O02G250V01907			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	2c
Idioma	Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Prada Rodríguez, Julio			
Profesorado	Prada Rodríguez, Julio			
Correo-e	jprada@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Coñecemento dos principais acontecementos e os procesos xerais de cambio e continuidade da acontecidos en Galicia ao longo da Idade Contemporánea en perspectiva diacrónica.			

Competencias de titulación	
Código	
A12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
A13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais
A14	Coñecemento da estrutura diacrónica xeral do pasado.
A17	Capacidade de ler textos historiográficos e documentos orixinais na propia lingua así como de transcribir, resumir e catalogar información de forma pertinente.
A18	Coñecemento e habilidade para usar os instrumentos de recompilación de información tales como catálogos bibliográficos, inventarios de arquivo e referencias electrónicas.
A19	Coñecemento da historia nacional propia
A23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica.
B1	Capacidade de análise e síntese.
B3	Capacidade de organización e planificación
B4	Comunicación oral e escrita no idioma propio.
B5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
B6	Resolución de problemas e toma de decisións
B7	Capacidade de razoamento crítico.
B8	Compromiso ético e responsabilidade social
B9	Traballo en equipo en diversos contextos

Competencias de materia		
Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Coñecer detalladamente a evolución da sociedade galega na época contemporánea e as transformacións económicas e políticas dende a desarticulación do Antigo Réxime ata a actualidade	saber	A19 B1
Explicar os grandes procesos de cambio e continuidade acontecidos en Galicia ao longo da idade contemporánea	saber	A14 B1
Adquirir unha conciencia crítica da relación entre os acontecementos e os procesos propios da etapa contemporánea e a realidade actual de Galicia, respectando os diferentes puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais	saber Saber estar / ser	A12 A13 B7 B8
Ser quen de ler textos historiográficos e documentos orixinais na propia lingua así como transcribir, resumir e catalogar información de forma pertinente	saber facer	A17 B4

Manexar diferentes instrumentos de recompilación de información e pescudar en fontes diversas propias da época contemporánea para ser quen de planificar, realizar e presentar pequenas investigacións individuais e en equipo que contribúan á elaboración dun discurso histórico crítico e razoado sobre a historia contemporánea de Galicia	saber facer	A18 A23 B3 B5 B6 B9
--	-------------	------------------------------------

Contidos

Tema	
1. A desestruturación do Antigo Réxime (1780-1874).	1.1. A evolución demográfica. 1.2. A desarticulación do sistema produtivo e o fracaso dos primeiros intentos anovadores. 1.3. O predominio dos grupos sociais tradicionais. 1.4. Política, ideoloxía e cultura.
2. O incerto camiño cara a modernidade (1874-1939).	2.1. Poboación e emigración. 2.2. A estrutura económica: cambios e persistencias. 2.3. Clases e movementos sociais. 2.4. A evolución política. Da Restauración á guerra civil. 2.5. A toma de conciencia nacional: do federalismo ó nacionalismo.
3. O pasado recente (1940-).	3.1. A dinámica poboacional: estancamento e recesión demográfica. 3.2. A economía galega na etapa franquista. 3.3. O réxime do 18 de xullo e as propostas democratizadoras.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	15	30	45
Titoría en grupo	6	1.5	7.5
Traballos de aula	10	10	20
Traballos tutelados	10	20	30
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0.5	2.5
Seminarios	5	15	20
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	1.5	18	19.5
Probas de resposta curta	0.5	5	5.5
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Explicación dos contidos da materia polo profesor.
Titoría en grupo	Sesións orientadas ao seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en grupo.
Traballos de aula	Actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula relacionados cos contidos introducidos nas sesións maxistrais que inclúan a resolución de comentarios e composicións de texto histórico, mapas históricos e análise e interpretación de materiais gráficos.
Traballos tutelados	Traballos realizados de xeito individual ou en grupo polo alumnado orientados ao achegamento aos instrumentos de recompilación de información e ás fontes propias da época contemporánea. Deberán estar asignados inexcusamente antes do remate do primeiro mes do cuadrimestre.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia
Seminarios	Traballo de aula individual ou en grupos informais a partir de materiais de diversa natureza co obxectivo de afondar nunha selección de contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistrais, por medio de relatorios ou conferencias, etc.

Atención personalizada

Descrición

Seminarios	SEMINARIOS: Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios para facilitar a comprensión daqueles contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistrais. TRABALLOS DE AULA: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á elaboración dos traballos prácticos realizados polo alumnado. TITORÍA EN GRUPO: Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en grupo.
Titoría en grupo	SEMINARIOS: Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios para facilitar a comprensión daqueles contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistrais. TRABALLOS DE AULA: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á elaboración dos traballos prácticos realizados polo alumnado. TITORÍA EN GRUPO: Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en grupo.
Traballos de aula	SEMINARIOS: Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios para facilitar a comprensión daqueles contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistrais. TRABALLOS DE AULA: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á elaboración dos traballos prácticos realizados polo alumnado. TITORÍA EN GRUPO: Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en grupo.
Traballos tutelados	SEMINARIOS: Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios para facilitar a comprensión daqueles contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistrais. TRABALLOS DE AULA: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á elaboración dos traballos prácticos realizados polo alumnado. TITORÍA EN GRUPO: Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en grupo.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Seminarios	Selección, presentación, análise e crítica dos materiais traballados e capacidade para fomentar o debate, a discusión e a participación.	20
Traballos de aula	Presentación e entrega, nas datas sinaladas e conforme aos parámetros indicados, dos exercicios prácticos indicados.	5
Traballos tutelados	Presentación e entrega, na data sinalada dos traballos realizados de xeito individual ou en grupo polo alumnado. Valorarase o marco teórico, a estrutura e articulación do traballo, a reflexión crítica sobre as fontes e a presentación formal do mesmo.	25
Sesión maxistral	Valoraranse os coñecementos teóricos da materia, a estruturación de ideas e a precisión e claridade expositiva a través de dúas probas de avaliación que incluírán tanto probas de contido teórico como comentarios de textos, mapas e gráficas. Para superar a materia será preciso acadar, en ambas as dúas probas, unha cualificación de cando menos 5 puntos.	40
Outras	Asistencia e participación activa nas sesións teóricas e prácticas, seminarios, titorías e outras actividades. Para o seu control é imprescindible a entrega dunha ficha por parte do alumnado antes de rematar a primeira quincena do cuadrimestre.	10

Outros comentarios e segunda convocatoria

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais. Aqueles alumnos que non se acollan á modalidade presencial examinaranse de todo o programa da materia, o cal deberán preparar a partir da bibliografía básica sinalada. Asemade, deberán realizar obrigatoriamente un traballo práctico, o cal será comunicado ao profesor responsable con anterioridade ao remate das sesións presenciais e entregado na data do exame final. Este último suporá o 70% da nota final e o traballo práctico o 30%.

Bibliografía. Fontes de información

Barreiro Fernández, X.R., Historia Contemporánea de Galicia, Ed. Gamma, A Coruña, 1983.,

Barreiro Fernández, X.R., Galicia. Historia, Hércules de Ediciones, A Coruña, 1991.,

Domínguez Castro, L. e G. Constenla, Tempos de sermos, Vigo, Servizo de Publicacións da Universidade, 2002.,

Juana, J. de, e J. Prada (eds.), Historia Contemporánea de Galicia, Ed. Ariel, Barcelona, 2005.,

Juana, J. de, e J. Prada, Historia Contemporánea de Galicia, Ed. Vía Láctea, Coruña, 1996.,

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Historia contemporánea universal/O02G250V01403

Mundo actual/O02G250V01604

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia do poder e das institucións				
Materia	Historia do poder e das institucións			
Código	002G250V01908			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	2c
Idioma	Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	López Díaz, María			
Profesorado	González Vidal, José Manuel López Díaz, María			
Correo-e	marial@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Estudio xeral do poder e das principais institucións político-administrativas que o sustentan, así como a súa evolución a través do tempo.			

Competencias de titulación	
Código	
A12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
A13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais
A14	Coñecemento da estrutura diacrónica xeral do pasado.
A18	Coñecemento e habilidade para usar os instrumentos de recompilación de información tales como catálogos bibliográficos, inventarios de arquivo e referencias electrónicas.
B5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
B7	Capacidade de razoamento crítico.
B10	Atención á diversidade e á multiculturalidade.
B16	Coñecemento doutras culturas.

Competencias de materia		
Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Coñecer e comprender o significado e principais enfoques da historia do poder e das institucións político-administrativas como disciplina científica	saber	A12 A14 B16
Comprender e comparar as dinámicas do poder, estrutura e funcionamento das institución políticas ao longo da historia	saber facer	A13 A18 B5 B7
Adquirir conciencia da dimensión histórica e relación entre os procesos políticos e sociais con espírito crítico e tolerancia.	Saber estar / ser	A13 B7 B10

Contidos	
Tema	
1. Introducción. Da Antigüidade ao Medievo.	1.1. A historia e historiografía do poder e das institucións. O poder como determinante dos procesos políticos. 1.2. Relixión e poder a través da historia. 1.3. Poder político e institucións na Antigüidade. Da Antigüidade ao xurdimento dos Reinos.
2. O Antigo Réxime (da fragmentación feudal ao Estado Moderno).	2.1. A cultura do dereito común (I. Orden política e xurisdicción na Idade Media). 2.2. A cultura do dereito común (II. Tradición monárquica e formación das monarquías absolutas). 2.3. Expansión Ultramarina. Xurisdicción e goberno político. 2.4. Ilustración e crise da monarquía absoluta.

3. Modernidade e constitucionalismo.

3.1. O liberalismo político e os estados liberais. Modernidade e codificación.

3.2. As desviacións do Estado liberal: ditaduras, totalitarismo e autoritarismo.

3.3. Principais sistemas políticos actuais.

3.4. Os Estados democráticos: organización do poder e institucións.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Sesión maxistral	12	25	37
Traballos de aula	7	14	21
Traballos tutelados	6	20	26
Seminarios	6	6	12
Titoría en grupo	4	2	6
Presentacións/exposicións	6	6	12
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0	2
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	4	20	24
Informes/memorias de prácticas externas ou prácticum	2	7	9
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Sesión orientada a presentar a materia, tomar contacto co alumnado e recopilar información sobre as súas competencias, motivación e interés pola mesma.
Sesión maxistral	Exposición dos contidos da materia ou dunha parte dos mesmos por parte do profesor e presentación das liñas básicas para o desenvolvemento das actividades relacionadas.
Traballos de aula	Elaboración de traballos relacionados cos contidos do temario e sesións maxistrais, entre os que se inclúen a realización de algúns exercicios prácticos (con algunhas sesión nun arquivo histórico ou biblioteca universitaria) e resolución de problemas.
Traballos tutelados	Elaboración de traballos por parte dos alumnos a partir de fontes bibliográficas, ben de xeito individual ou ben en grupo, orientados a profundizar ou completar parte do temario, que deberán ser presentados e debatidos na aula.
Seminarios	Traballo de aula individual ou en grupos informais, orientado a afondar nunha parte dos contidos ou aspectos concretos do temario, debido a súa especial dificultade, relevancia, interese práctico ou oportunidade.
Titoría en grupo	Sesións encamiñadas a orientar, facer un seguimento e aclarar dúbidas ao alumnado sobre os contidos da materia, preparación e realización das diversas actividades así como das probas de avaliación.
Presentacións/exposicións	Exposición e defensa por parte do alumnado do traballo tutelado.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Horas reservadas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia.

Atención personalizada

	Descrición
Titoría en grupo	Seguimento personalizado do alumnado (na aula, no despacho ou por correo electrónico) en tódalas actividades que realice (Seminarios, traballos tutelados, traballos de aula, prácticas, etc.) así como na aclaración das dúbidas que poidan xurdir no desenvolvemento das sesións maxistrais e contidos da materia.
Seminarios	Seguimento personalizado do alumnado (na aula, no despacho ou por correo electrónico) en tódalas actividades que realice (Seminarios, traballos tutelados, traballos de aula, prácticas, etc.) así como na aclaración das dúbidas que poidan xurdir no desenvolvemento das sesións maxistrais e contidos da materia.
Traballos tutelados	Seguimento personalizado do alumnado (na aula, no despacho ou por correo electrónico) en tódalas actividades que realice (Seminarios, traballos tutelados, traballos de aula, prácticas, etc.) así como na aclaración das dúbidas que poidan xurdir no desenvolvemento das sesións maxistrais e contidos da materia.
Traballos de aula	Seguimento personalizado do alumnado (na aula, no despacho ou por correo electrónico) en tódalas actividades que realice (Seminarios, traballos tutelados, traballos de aula, prácticas, etc.) así como na aclaración das dúbidas que poidan xurdir no desenvolvemento das sesións maxistrais e contidos da materia.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	Realización dunha proba na que se valorarán os coñecementos teóricos sobre a materia, a capacidade de estruturación e relación dos contidos.	40
Traballos tutelados	Presentación e entrega, en data sinalada, dos traballos realizados polo alumno, que deberán ser expostos e debatidos na aula. Valorarase o marco teórico, a estrutura, articulación e presentación formal do traballo, a claridade expositiva, a capacidade de síntesis e madurez do estilo ensayístico do alumno.	30
Traballos de aula	Entrega, nas datas sinaladas, dun dossier-informe final cos exercicios prácticos, traballos e actividades dirixidas desenvoltas tanto na aula como fora dela, seguindo os criterios establecidos previamente polo docente.	20
Outras	Asistencia e participación activa nas sesións teóricas, tutorías e outras actividades.	10

Outros comentarios e segunda convocatoria

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais. Aqueles alumnos que non se acollan á modalidade presencial examinaranse de todo o programa da materia, o cal deberán preparar a partir da bibliografía básica sinalada. Asemade, deberán realizar obrigatoriamente un traballo práctico ou bibliográfico relacionado coa materia, o cal será comunicado ao profesor responsable con anterioridade ao remate das sesións presenciais e entregado na data do exame final. Este último suporá o 70% da nota final e o traballo práctico o 30%.

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA, , ,

Lorente, M.; Vallejo, J. (coords.), Manual de historia del derecho, Valencia, Editorial Tirant lo Blanch, 2012

Molina, I, Conceptos fundamentales de Ciencia Política, Madrid, Editorial Alianza, 2007, 2ª edición

Jelen, T.G. e Wilcox, C. (eds.), Religión y política: una perspectiva comparada, Akal, 2006

Sodaro, M. J. et al., Política y Ciencia política. Una introducción, Madrid, McGraw-Hill, 2006, 2010

Truyol y Serra, A., Historia de la Filosofía del Derecho y del Estado , Madrid, Alianza Editorial, 1995, 3 vols.

Vallés, J. M. , Ciencia Política: una introducción, Barcelona, Editorial Ariel Ciencia Política, 2010, 8ª edición

Vallespin, F. (ed.), Historia de la teoría política, 6 vols., Madrid, 1990-1995

BIBLIOGRAFÍA ESPECÍFICA, , ,

Anderson, P., El Estado absolutista, Madrid, Siglo XXI, 2007 (10.ª ed. española)

Bujan, Federico F., Fundamentos clásicos de la democracia y la administración, Madrid, Ediciones Académicas, UNED, 2010

Cappellini, P. e Sordi, B. (eds.), Codici. Una riflessione di fine milenio. Atti dei convegno, Firenze 26-27 ottobre 2000; esp. trabajos de P. Capellini, B. Clavero e A. M. Hespanha, Milán, A. Giuffré Editore, 2002, pp. 11-166

Clavero, B. , Temas de Historia del Derecho: Derecho común (=Id, El Derecho común, Salamanca, 1994), Sevilla,, 1979

Ellul, J., Historia de las Instituciones de la Antigüedad : instituciones griegas, romanas, bizantinas y franca, Madrid, Aguilar, 1970

Fontana, J., Por el bien del imperio. Una historia del mundo desde 1945. Pasado & Presente, Barcelona , 2011

Fioravanti, M (ed.), El Estado Moderno en Europa. Instituciones y Derecho, Madrid, Trotta, 2004

Foucault, M, Microfísica del poder, Madrid, Ediciones La Piqueta, 1993 (1ª ed. 1979)

Fioravanti, M., Los derechos fundamentales. Apuntes de historia de las constituciones, Madrid, 1996

Grossi, P., El orden jurídico medieval, Madrid, Marcial Pons, 1996

Hespanha, A.M., Cultura jurídica europea, síntesis de un milenio, Madrid, 2002

Linz, Juan J., Sistemas totalitarios y regímenes autoritarios, en Obras Escogidas, vol. 3, Ed. J.R. Montero y T. Jeffrey Miley, Madrid, Centro de Estudios Políticos y Constitucionales, 2009

Pérez Semper, M.ª A., Las monarquías del absolutismo ilustrado, Madrid, Síntesis, 1993

Weber, M., La sociología del poder. Los tipos de dominación, Madrid, Alianza Editorial, 2010

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia moderna de Galicia				
Materia	Historia moderna de Galicia			
Código	002G250V01909			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	2c
Idioma	Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	López Díaz, María			
Profesorado	González Vidal, José Manuel López Díaz, María			
Correo-e	marial@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Coñecemento dos fundamentos básicos, principais acontecementos e procesos xerais de cambio acaecidos na sociedade galega da Idade Moderna.			

Competencias de titulación

Código	
A12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
A13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais
A17	Capacidade de ler textos historiográficos e documentos orixinais na propia lingua así como de transcribir, resumir e catalogar información de forma pertinente.
A19	Coñecemento da historia nacional propia
A23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica.
B1	Capacidade de análise e síntese.
B5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
B6	Resolución de problemas e toma de decisións

Competencias de materia

Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Coñecer de xeito xeral, crítico e actualizado os fundamentos básicos e evolución da sociedade galega da Idade Moderna, e as súas transformacións desde a perspectiva socioeconómica, política e cultural	saber	A12 A19
Adquirir conciencia crítica para analizar e valorar a relación entre os acontecementos e procesos históricos acaecidos na época moderna e a realidade social actual, fomentando a conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan deses antecedentes culturais.	saber saber facer	A12 A13 B1
Ser capaces de manexar os distintos instrumentos de información e facer pesquisas nas fontes tanto historiográficas como documentais propias da época moderna, co fin de elaborar traballos tutelados, actividades prácticas ou pequenas investigacións individuais.	saber facer	A17 A23 B5 B6

Contidos

Tema	
1. O medio e as bases estruturais	1.1. Espacio e identidade do reino 1.2. A poboación 1.3. A sociedade 1.4. As actividades económicas
2. Cultura e mentalidades	2.1. Cultura e mentalidades 2.2. Reformismo e ilustración
3. Poderes e política	3.1. Os poderes do reino 3.2. Os poderes e institucións reais 3.3. Galicia no contexto da monarquía hispana

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	14	23.5	37.5
Traballos tutelados	6	20	26
Traballos de aula	6	10	16
Seminarios	6	7.5	13.5
Titoría en grupo	4	2	6
Presentacións/exposicións	6	1.5	7.5
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0.5	2.5
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	20	22
Informes/memorias de prácticas	2	9	11
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	2	6	8
Outras	0	0	0
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Sesión maxistral	Exposición e explicación pola docente dos contidos de parte do temario da materia, salientando para o resto de temas aquelas liñas básicas que permitirán o desenvolvemento das actividades dirixidas relacionadas cos mesmos.
Traballos tutelados	Elaboración de traballos por parte dos alumnos a partir de fontes bibliográficas, ben de xeito individual ou ben en grupo, que deberán ser presentados e debatidos na aula.
Traballos de aula	Elaboración de traballos relacionados cos contidos do temario e sesións maxistras, entre os que se inclúen a realización de distintos tipos de exercicios prácticos e resolución de problemas. Inclúe algunhas sesións prácticas no arquivo.
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo do alumno co obxectivo de afondar nos contidos dun tema, aspecto ou asunto concreto do temario, debido a súa especial dificultade, interese ou oportunidade.
Titoría en grupo	Sesións encamiñadas a orientar ao alumnado sobre o estudo dos contidos, realización de actividades e preparación de probas de avaliación, así como para resolver dúbidas e problemas relacionados coa súa aprendizaxe.
Presentacións/exposicións	Exposición e defensa por parte do alumnado dun traballo monográfico elaborado de forma individual ou ben en pequenos grupos sobre un tema ou aspecto do temario.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Horas reservadas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia.

Atención personalizada	
	Descrición
Seminarios	Seminarios: A docente fará un seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios, co fin de facilitar a comprensión do temario ou aspectos do mesmo de especial dificultade ou relevancia, aclarar dúbidas ou resolver problemas que se lles vaian presentando. Esta atención prestarase tanto no despacho como a través do correo web. Traballos tutelados: Seguimento personalizado do alumnado nas actividades orientadas a realización de exercicios prácticos e actividades desenvolvidas na aula. Titorías en grupo: Seguimento e orientación do alumnado na aula ou despacho en relación con todas as actividades e tarefas realizadas para a comprensión e aprendizaxe da materia. Traballos de aula: Seguimento personalizado do alumnado, xa sexa no contexto da aula, despacho ou correo da web. Asesoramento na preparación e realización de traballos de aula, así como resposta a súas posibles dúbidas.
Traballos tutelados	Seminarios: A docente fará un seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios, co fin de facilitar a comprensión do temario ou aspectos do mesmo de especial dificultade ou relevancia, aclarar dúbidas ou resolver problemas que se lles vaian presentando. Esta atención prestarase tanto no despacho como a través do correo web. Traballos tutelados: Seguimento personalizado do alumnado nas actividades orientadas a realización de exercicios prácticos e actividades desenvolvidas na aula. Titorías en grupo: Seguimento e orientación do alumnado na aula ou despacho en relación con todas as actividades e tarefas realizadas para a comprensión e aprendizaxe da materia. Traballos de aula: Seguimento personalizado do alumnado, xa sexa no contexto da aula, despacho ou correo da web. Asesoramento na preparación e realización de traballos de aula, así como resposta a súas posibles dúbidas.

Titoría en grupo	Seminarios: A docente fará un seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios, co fin de facilitar a comprensión do temario ou aspectos do mesmo de especial dificultade ou relevancia, aclarar dúbidas ou resolver problemas que se lles vaian presentando. Esta atención prestarase tanto no despacho como a través do correo web. Trabaios tutelados: Seguimento personalizado do alumnado nas actividades orientadas a realización de exercicios prácticos e actividades desenvolvidas na aula. Titorías en grupo: Seguimento e orientación do alumnado na aula ou despacho en relación con todas as actividades e tarefas realizadas para a comprensión e aprendizaxe da materia. Trabaios de aula: Seguimento personalizado do alumnado, xa sexa no contexto da aula, despacho ou correo da web. Asesoramento na preparación e realización de traballos de aula, así como resposta a súas posibles dúbidas.
Trabaios de aula	Seminarios: A docente fará un seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios, co fin de facilitar a comprensión do temario ou aspectos do mesmo de especial dificultade ou relevancia, aclarar dúbidas ou resolver problemas que se lles vaian presentando. Esta atención prestarase tanto no despacho como a través do correo web. Trabaios tutelados: Seguimento personalizado do alumnado nas actividades orientadas a realización de exercicios prácticos e actividades desenvolvidas na aula. Titorías en grupo: Seguimento e orientación do alumnado na aula ou despacho en relación con todas as actividades e tarefas realizadas para a comprensión e aprendizaxe da materia. Trabaios de aula: Seguimento personalizado do alumnado, xa sexa no contexto da aula, despacho ou correo da web. Asesoramento na preparación e realización de traballos de aula, así como resposta a súas posibles dúbidas.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	Realización dunha proba na que se valorarán os coñecementos teóricos sobre a materia, a capacidade de estruturación e relación dos contidos, así como a claridade expositiva.	40
Trabaios tutelados	Presentación e entrega, na data sinalada, dos traballos realizados de xeito individual ou en grupo polo alumnado. Serán expostos o defendidos na aula. Valorarase o marco teórico, contidos, estrutura, presentación e capacidade de síntese e análise crítica.	30
Trabaios de aula	Presentación e entrega, nas datas sinaladas, dun dossier cos exercicios prácticos e actividades dirixidas realizadas na aula ou no arquivo conforme os criterios establecidos pola docente.	20
Outras	Asistencia e participación activa do alumnado nas sesións teóricas e actividades dirixidas programadas para a materia.	10

Outros comentarios e segunda convocatoria

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais. Aqueles alumnos que non se acollan á modalidade presencial examinaranse de todo o programa da materia, o cal deberán preparar a partir da bibliografía básica sinalada. Asemade, deberán realizar obrigatoriamente un traballo práctico ou bibliográfico relacionado coa materia, o cal será comunicado ao profesor responsable con anterioridade ao remate das sesións presenciais e entregado na data do exame final. Este último suporá o 70% da nota final e o traballo práctico o 30%.

Bibliografía. Fontes de información

Dubert, I. (coord.), Historia de la Galicia Moderna, Universidad de Santiago de Compostela, 2012

Saavedra Fernández, P. y Sobrado Correa, H., A Galicia do Antigo Réximen (ca. 1480- ca.1835), tomos VI-VIII, n.º 11-1711-17, Arrecife Edicións Galegas (para La Voz de Galicia), 2007

Saavedra Fernández, P., A Galicia do Antigo Réxime. Economía e Sociedade, Hércules Ediciones, A Coruña, 1991

Rey Castelao, O., A Galicia Clásica e Barroca, Galaxia, Vigo, 1998

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Historia moderna universal/O02G250V01405

Historia moderna de España/O02G250V01603

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Prehistoria do noroeste da Península Ibérica				
Materia	Prehistoria do noroeste da Península Ibérica			
Código	O02G250V01911			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	2c
Idioma	Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Castro Pérez, Ladislao			
Profesorado	Castro Pérez, Ladislao			
Correo-e	castro@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Coñecemento dos fundamentos básicos, principais acontecementos e procesos xerais de cambio acaecidos na sociedade do noroeste da Península Ibérica durante a Prehistoria			

Competencias de titulación	
Código	
A7	Uso correcto da información xeográfica como instrumento de interpretación dos sistemas territoriais
A12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
A16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
A19	Coñecemento da historia nacional propia
B1	Capacidade de análise e síntese.
B3	Capacidade de organización e planificación
B4	Comunicación oral e escrita no idioma propio.
B7	Capacidade de razoamento crítico.
B9	Traballo en equipo en diversos contextos
B10	Atención á diversidade e á multiculturalidade.
B15	Sensibilidade cara temas ambientais.

Competencias de materia		
Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
Coñecer as etapas prehistóricas de Galicia, a nosa orixe dende as primeiras pegadas ate a formación das sociedades urbanas e estatais. Analizar a orixe dos elementos esenciais da nosa cultura e a súa relación co territorio.	saber	A7 A12 A16 A19
Desenvolver conciencia crítica na comparación con outras sociedades e culturas e na comparación entre o pasado e o presente. Circunstancia que favorecerá o respecto a diversidade.	Saber estar / ser	A19 B10 B15
Aplicar, por medio das actividades prácticas, a organización e planificación da información que a través das exposicións teóricas e das lecturas individuais adquiriu o alumnado nas explicacións do temario e en consecuencia interiorizar os coñecementos adquiridos.	saber facer	B1 B3 B7 B15
Argumentar a práctica adecuada da lingua oral e escrita a través das probas complementarias orais e escritas.	saber facer	B1 B4 B9

Contidos
Tema

I. O nacemento da Prehistoria en Galicia.
 II. De cazadores a produtores.
 III. O xurdimento da complexidade social.

I.1 A superación do anticuarismo. O nacemento da Prehistoria en Galicia.
 I.2 O Medio e o rexistro paleoambiental. Sobre a especificidade do rexistro arqueolóxico do noroeste peninsular.
 I.3 Do Neanderthal ao Sapiens.
 I.4 O Paleolítico Superior e o xurdimento da arte.

II.1 O xurdimento da economía produtora e os “xacementos invisibles”.
 II.2 O mundo funerario e a primeira arquitectura monumental.

III.1 Os inicios da metalurxia. O impacto da arqueometría.
 III.2 A Arte rupestre. Territorios e xefaturas.
 III.3 O tema do celtismo nas orixes da “Cultura Castrexa”.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	2	4
Sesión maxistral	13	6	19
Seminarios	8	15	23
Presentacións/exposicións	6	6	12
Traballos tutelados	8	30	38
Titoría en grupo	6	12	18
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0	2
Probas de resposta curta	2	0	2
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	0	2
Traballos e proxectos	1	26	27
Outras	0	3	3

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Orientacións básicas sobre a materia.
Sesión maxistral	Exposicións teóricas sobre o temario co apoio de textos, gráficos e imáxenes.
Seminarios	Debates e análise sobre as fontes da prehistoria do noroeste da Península Ibérica e sobre temas monográficos.
Presentacións/exposicións	A exposición dos traballos non deberá superar os 20 minutos. Se valorarán os contidos, pero tamén a capacidade de síntesis e a calidade da exposición.
Traballos tutelados	Traballos realizados individualmente ou en grupo, orientados a obtención de información e a síntesis sobre aspectos da prehistoria do Noroeste peninsular.
Titoría en grupo	Aclaración de dúbidas sobre a materia, especialmente relacionadas coa realización dos traballos.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Horas reservadas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia.

Atención personalizada

	Descrición
Actividades introdutorias	Nestas actividades agárdase que o protagonismo sexa do alumnado, que deberá manifestar as súas opinións, análises e dúbidas. A labor do docente se limitará a centrar e orientar os temas e a despexar dúbidas. Se é precisa se facilitará a bibliografía específica necesaria para o alumnado.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Probas de resposta curta	As sesións maxistrais serán avaliadas mediante dúas probas: unha proba de resposta longa, de desenvolvemento, e outra de resposta curta.	10
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	As sesións maxistrais serán avaliadas mediante dúas probas: unha proba de resposta longa, de desenvolvemento, e outra de resposta curta.	30
Outras	En todas as actividades e probas que conforman a programación valorarase a asistencia e participación activa do alumnado.	10
Traballos e proxectos	O traballo colaborativo será exposto por un dos membros do grupo elixido ao chou e a cualificación será igual para todos os membros do grupo.	50

Outros comentarios e segunda convocatoria

Tódolos alumnos teñen o dereito a seren avaliados mediante unha proba final.

Aqueles alumnos que non asistan a docencia presencial serán avaliados mediante a entrega dun traballo que será valorado como o total da calificación.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía xeral:

Â

Bello, J.M. e Peña, A de la (1995): *Historia de Galicia, 1. Galicia na Prehistoria*. Vía Láctea, A Coruña.

Bettencourt, A. Â (2009): *Minho. Traços de Identidade*. Universidade do Minho. Braga.

Carballo Arceo, X. (2007): *Arqueología de Galicia. Itinerarios polo pasado de Galicia*. Nigratrea.

Fábregas Valcarce, R. (ed.) (1998): *A Idade do Bronce en Galicia: Novas perspectivas*. Ed. do Castro, Sada.

Peña, A.de la (2003): *Prehistoria, castrexo e primeira romanización*. Galicia. Vigo.

VV.AA. (2005): *Arte e cultura de Galicia e norte de Portugal. Nova Galicia*. Pulgar Sabín, Carlos (ed.) Vigo.

V.V.A.Â (1999): *Historia da Arte Galega*. Editorial A Nosa Terra.

Â

Bibliografía específica:

Â

Brañas Abad, R. (2000): *Deuses, heroes e lugares sagrados na Cultura Castrexa*, Santiago de Compostela.

Comendador Rey, B. (1998): *Los inicios de la metalurgia en el Noroeste de la Península Ibérica*. Brigantium. A Coruña.

Fernández-Posse, M D. (1998): *La investigación protohistórica en la Meseta y Galicia*. Akal, Madrid.

González García, F.J. (co.) (2007): *Los pueblos de la Galicia céltica*. Akal, Madrid.

González Ruibal, A. (2007): *Galaicos. Poder y comunidad en el Noroeste de la Península Ibérica (1250 a.C. – 50 d.C.)* Brigantium. A Coruña.

Llana, C. e Soto, M.J. (1991): *Cova da Valiña (Castroverde, Lugo). Un xacemento do Paleolítico Superior Inicial en Galicia*. Xunta de Galicia, Santiago.

Peña Santos, A. de la e Rey García, J.M. (2001): *Petroglifos de Galicia*. A Coruña.

Parcero Oubiña, C. (2002): *La construcción del paisaje social en la Edad del Hierro del Noroeste Ibérico*. Ortegalia 1. Ortimeira.

Rodríguez Casal, A. (1990): *O Megalitismo. A primeira arquitectura monumental de Galicia*. Univ. Santiago.

Senín Fernández, I.J. (1995): *A investigación do Paleolítico en Galicia*. Ed. Do Castro, Sada.

Vázquez Varela, J.M. (1995): *Antepasados, guerreros y visiones. Análisis antropológico del arte prehistórico de Galicia*. Pontevedra.

VV.AA. (2000): *Actas do curso A Arqueoloxía Galega Hoxe: de 1988 a 1998 (A Coruña 1998)*, Brigantium 12, A Coruña.

VV.AA. (2008): *A Cultura Castrexa. Accións e estratexias para o seu aproveitamento socio-cultural*. Actas do Seminario Castrenor, Mondariz 22-23 Xuño 2006. Xunta de Galicia.

Vázquez Varela, J.M. e García Quintela, M.V. (1998): *A vida cotiá na Galicia castrexa*. Univ. Santiago.

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Prácticas externas				
Materia	Prácticas externas			
Código	002G250V01981			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	2c
Idioma	Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Vaquero Díaz, María Beatriz			
Profesorado	Vaquero Díaz, María Beatriz			
Correo-e	mdiaz@uvigo.es			
Web	http://fatic.uvigo.es			
Descrición xeral	A materia permitirá o desenvolvemento da práctica profesional asociada ao plan de estudos nos seus diversos campos disciplinares. Con ela preténdese introducir ao alumnado na dinámica das institucións e empresas vinculadas aos perfís profesionais do grao.			

Competencias de titulación	
Código	
A4	Conciencia crítica da relación entre os fenómenos xeográficos, físicos e humanos, a diferentes escalas territoriais.
A7	Uso correcto da información xeográfica como instrumento de interpretación dos sistemas territoriais
A8	Desenvolvemento e aplicación dos procedementos de traballo de campo.
A10	Capacidade de relacionar, sintetizar e expresar información xeográfica en sistemas gráficos e cartográficos
A11	Coñecemento e desenvolvemento de habilidades no ámbito da ordenación e planificación territorial
A12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
A17	Capacidade de ler textos historiográficos e documentos orixinais na propia lingua así como de transcribir, resumir e catalogar información de forma pertinente.
A18	Coñecemento e habilidade para usar os instrumentos de recompilación de información tales como catálogos bibliográficos, inventarios de arquivo e referencias electrónicas.
A23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica.
A26	Visión diacrónica rexional e completa dos fenómenos artísticos territoriais
A29	Coñecemento sistemático e integrado do feito artístico: distintas linguaxes e técnicas da produción artística ao longo da historia.
A31	Coñecementos básicos de iconografía como clave para a interpretación de imaxes
A33	Coñecementos sobre documentación, composición de materiais e técnicas construtivas dos bens artísticos mobles e inmobles
B1	Capacidade de análise e síntese.
B2	Aplicación dos coñecementos
B3	Capacidade de organización e planificación
B4	Comunicación oral e escrita no idioma propio.
B5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
B6	Resolución de problemas e toma de decisións
B7	Capacidade de razoamento crítico.
B8	Compromiso ético e responsabilidade social
B9	Traballo en equipo en diversos contextos
B10	Atención á diversidade e á multiculturalidade.
B11	Capacidade de aprendizaxe autónoma
B12	Capacidade para imprevistos, creatividade e lideranza
B13	Iniciativa e espírito emprendedor
B14	Motivación pola calidade
B15	Sensibilidade cara temas ambientais.
B16	Coñecemento doutras culturas.

Competencias de materia		
Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
As prácticas externas permitirán a integración operativa dos coñecementos, destrezas e capacidades da ciencia histórica e xeográfica no ámbito profesional. Permitirán tamén a realización de actividades en institucións e/ou empresas relativas á adquisición de competencias transversais e específicas, aplicando coñecementos e completando capacidades nun proceso tutorizado.	saber	A4
	saber facer	A7
	Saber estar / ser	A8
		A10
		A11
		A12
		A17
		A18
		A23
		A26
		A29
		A31
		A33
		B1
		B2
		B3
		B4
		B5
		B6
		B7
		B8
		B9
		B10
		B11
		B12
		B13
		B14
		B15
		B16

Contidos		
Tema		
Actividades en institucións e empresas vinculadas aos coñecementos, capacidades e competencias adquiridas na titulación.	1. Actividades de documentación e difusión do Patrimonio histórico-artístico: rutas-visitas guiadas, actividades de dinamización... 2. Tarefas de clasificación, catalogación e organización de fondos bibliográficos, museísticos e de documentación de arquivo. 3. Tarefas de xestión en bibliotecas, arquivos e museos. 4. Actividades vinculadas a proxectos de intervención e posta en valor de conxuntos arqueolóxicos. 5. Actividades de apoio á docencia en Xeografía e Historia en Secundaria.	

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticas externas	100	20	120
Informes/memorias de prácticas	0	30	30

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Prácticas externas	Prácticas profesionais realizadas en institucións e empresas nas que se adquiriran e aplicaran competencias e coñecementos relacionadas cos ámbitos científicos do grao en Xeografía e Historia.

Atención personalizada	
	Descrición
Prácticas externas	O alumnado contará con dous titores que levarán a cabo as tarefas de orientación e resolución de problemas, un deles na entidade na que se realicen as prácticas e o outro, pertencente ao profesorado da titulación, de carácter académico.
Informes/memorias de prácticas	O alumnado contará con dous titores que levarán a cabo as tarefas de orientación e resolución de problemas, un deles na entidade na que se realicen as prácticas e o outro, pertencente ao profesorado da titulación, de carácter académico.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Prácticas externas	1.- Informe de valoración da persoa titora académica no que se avaliarán as prácticas que suporá o 30% da cualificación. 1.- Informe final da persoa titora da entidade na que realizaron as prácticas que suporá o 30% da cualificación.	60
Informes/memorias de prácticas	1.- Informe intermedio no que cada estudante dará conta da súa incorporación e valoración do desenvolvemento das prácticas, transcurridas 50 horas dende o comenzo destas. 2.- Informe final de prácticas na que cada estudante valorará as tarefas e traballos realizados, as aportacións en materia de aprendizaxe que supuxeron e avaliariará as prácticas no seu conxunto.	40

Outros comentarios e segunda convocatoria

Bibliografía. Fontes de información

A bibliografía necesaria para a preparación e execución das tarefas e traballos de cada unha das prácticas externas será preparada e entregada ao alumnado polas persoas titoras da entidade e/ou académica xunto co proxecto formativo específico da práctica.

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Traballo de Fin de Grao**

Materia	Traballo de Fin de Grao			
Código	002G250V01991			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	12	OB	4	2c
Idioma	Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Prada Rodríguez, Julio			
Profesorado	Prada Rodríguez, Julio			
Correo-e	jprada@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	O Traballo de Fin de Grao consistirá na realización e defensa por parte dos e das estudantes dun traballo tutelado no que, baixo a dirección dun titor ou titora, se apliquen e desenvolvan de forma integrada os contidos formativos e as competencias asociadas ao título de Graduado en Xeografía e Historia.			

Competencias de titulación

Código	
A1	Coñecemento das claves e desenvolvemento do ámbito da xeografía humana
A2	Coñecemento das claves e desenvolvemento do ámbito da Xeografía física.
A3	Coñecemento das claves e desenvolvemento dos espazos xeográficos, (aspectos físicos, humanos, económicos) na súa dinámica socio-territorial
A4	Conciencia crítica da relación entre os fenómenos xeográficos, físicos e humanos, a diferentes escalas territoriais.
A5	Integración das dimensións espacial e temporal na explicación dos procesos territoriais
A6	Coñecemento e aplicación dos principais métodos e técnicas de investigación xeográfica
A7	Uso correcto da información xeográfica como instrumento de interpretación dos sistemas territoriais
A8	Desenvolvemento e aplicación dos procedementos de traballo de campo.
A9	Capacidade de análise e interpretación das paisaxes
A10	Capacidade de relacionar, sintetizar e expresar información xeográfica en sistemas gráficos e cartográficos
A11	Coñecemento e desenvolvemento de habilidades no ámbito da ordenación e planificación territorial
A12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
A13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais
A14	Coñecemento da estrutura diacrónica xeral do pasado.
A15	Coñecemento de linguas antigas
A16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
A17	Capacidade de ler textos historiográficos e documentos orixinais na propia lingua así como de transcribir, resumir e catalogar información de forma pertinente.
A18	Coñecemento e habilidade para usar os instrumentos de recompilación de información tales como catálogos bibliográficos, inventarios de arquivo e referencias electrónicas.
A19	Coñecemento da historia nacional propia
A20	Coñecemento da historia europea nunha perspectiva comparada
A21	Coñecemento da historia da integración europea
A22	Coñecemento da historia universal
A23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica.
A24	Conciencia crítica das coordenadas espazo-temporais da Historia da Arte
A25	Visión diacrónica xeral da Historia da Arte Universal
A26	Visión diacrónica rexional e completa dos fenómenos artísticos territoriais
A27	Coñecementos particulares e optativos da Historia da Arte
A28	Coñecemento das distintas metodoloxías da aproximación á Historia da Arte
A29	Coñecemento sistemático e integrado do feito artístico: distintas linguaxes e técnicas da produción artística ao longo da historia.
A30	Coñecemento das principais fontes literarias e documentais da Historia da arte

A31	Coñecementos básicos de iconografía como clave para a interpretación de imaxes
A32	Coñecemento práctico dos procesos básicos da metodoloxía científica en Historia da Arte
A33	Coñecementos sobre documentación, composición de materiais e técnicas construtivas dos bens artísticos mobles e inmoables
A34	Coñecementos instrumentais aplicados á Historia da Arte
B1	Capacidade de análise e síntese.
B2	Aplicación dos coñecementos
B3	Capacidade de organización e planificación
B4	Comunicación oral e escrita no idioma propio.
B5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
B6	Resolución de problemas e toma de decisións
B7	Capacidade de razoamento crítico.
B8	Compromiso ético e responsabilidade social
B9	Traballo en equipo en diversos contextos
B10	Atención á diversidade e á multiculturalidade.
B11	Capacidade de aprendizaxe autónoma
B12	Capacidade para imprevistos, creatividade e lideranza
B13	Iniciativa e espírito emprendedor
B14	Motivación pola calidade
B15	Sensibilidade cara temas ambientais.
B16	Coñecemento doutras culturas.

Competencias de materia

Competencias de materia	Tipoloxía	Competencias
-------------------------	-----------	--------------

Aplicar e desenvolver de forma integrada aquelas competencias asociadas ao título de Graduado en Xeografía e Historia que sexan conformes coa natureza e as características do Traballo de Fin de Grao elixido.	saber	A1
	saber facer	A2
	Saber estar / ser	A3
		A4
		A5
		A6
		A7
		A8
		A9
		A10
		A11
		A12
		A13
		A14
		A15
		A16
		A17
		A18
		A19
		A20
		A21
		A22
		A23
		A24
		A25
		A26
		A27
		A28
		A29
		A30
		A31
		A32
		A33
		A34
		B1
		B2
		B3
		B4
		B5
		B6
		B7
		B8
		B9
		B10
		B11
		B12
		B13
		B14
		B15
		B16

Contidos

Tema

O TFG poderá consistir nun traballo de carácter experimental, teórico, de investigación ou manexo de fontes históricas, producións artísticas, elementos cartográficos, etc., de revisión bibliográfica ou profundización temática, nun informe de traballo de campo ou nunha memoria de actividades (xestión cultural e patrimonial, museos, aplicacións tecnolóxicas, etc.) en campos relacionados coa Titulación.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Metodoloxías integradas	15	0	15

Traballos tutelados	0	270	270
Presentacións/exposicións	1	14	15

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Metodoloxías integradas	Establecemento das bases metodolóxicas axeitadas de acordo coa natureza do TFG elixido polo/a alumno/a.
Traballos tutelados	Elaboración do Traballo de Fin de Grao de acordo coas directrices expostas
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumno ou alumna do traballo realizado.

Atención personalizada

	Descrición
Traballos tutelados	Orientación titorial, establecemento de bases metodolóxicas e de traballo e resolución de dúbidas e problemas relacionados co TFG elixido polo/a alumno/a.
Metodoloxías integradas	Orientación titorial, establecemento de bases metodolóxicas e de traballo e resolución de dúbidas e problemas relacionados co TFG elixido polo/a alumno/a.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Presentacións/exposicións	Exposición e defensa do Traballo de Fin de Grao	20
Traballos tutelados	Na avaliación do traballo de Fin de Grao o alumnado deberá demostrar ter adquirido 80 as competencias asociadas ao título de Graduado en Xeografía e Historia que sexan conformes coa natureza e as características do mesmo. O tribunal cualificará de 0 a 10 cada un dos seguintes apartados do TFG: aspectos formais e adecuación aos requisitos mínimos fixados; obxectivos e competencias; metodoloxía apropiada; relevancia e resultados; exposición e defensa. A nota final será a media da nota obtida nestes cinco apartados.	

Outros comentarios e segunda convocatoria

A matrícula do TFG dá dereito a dúas oportunidades de avaliación nun mesmo curso académico. No suposto de que o tribunal cualifique con suspenso un TFG deberá redactar un informe coas recomendacións oportunas para mellorar a calidade do traballo. Este informe será entregado ao/á estudante e á persoa ou persoas responsables da titorización.

Bibliografía. Fontes de información

A bibliografía e as fontes de inforación necesarias para a elaboración do TFG serán subministradas polo titor/a conforme á natureza específica do mesmo.

Recomendacións